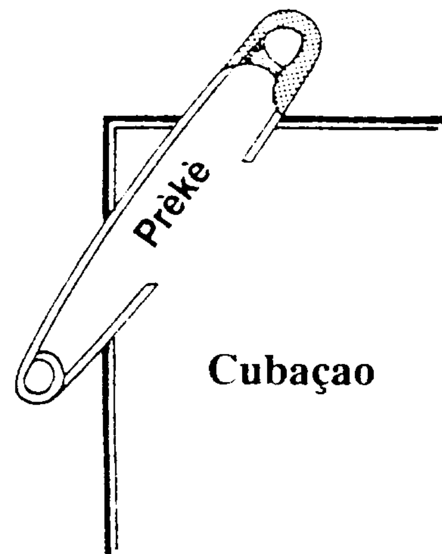
109E JAARGANG — NO.: 117 ZATERDAG 23 MEI 1992

AMIGOE

VANDAAG



LOEPER
... 5 sterren...



Jeltsin en Walesa vrienden



■ *MOSKOU - President Lech Walesa (rechts) is voor zijn eerste officiële bezoek in Moskou aangekomen, waar hij overleg pleegde met zijn Russische collega Boris Jeltsin in het Kremlin. Er werd een Russisch-Pools vriendschapsverdrag getekend en overeengekomen werd hoe de terugtrekking van de voormalige Sovjet-troepen zal gaan verlopen.*

Washington en EG: sancties tegen Servië

VS sluiten militaire interventie niet uit

WASHINGTON - De Verenigde Staten en de Europese Gemeenschap (EG) hebben besloten Servië, dat met Montenegro het nieuwe Joegoslavië heeft gevormd, verder te straffen voor zijn aandeel in de aanhoudende bloedige oorlog in Bosnië-Hercegovina. Washington kondigde vrijdag aan Joegoslavische diplomaten uit te wijzen en twee Joegoslavische consulaten te sluiten. De Europese commissie beval tegelijkertijd de EG-lidstaten aan een handelsembargo af te kondigen tegen Joegoslavië. De VS en de EG willen op deze manier Servië dwingen zich uit Bosnië-Hercegovina terug te trekken. Van Amerikaanse zijde heeft men ondertussen laten blijken dat een eventueel militair ingrijpen niet meer wordt uitgesloten.

Gevraagd naar de mogelijkheid van een militaire interventie tegen de Servische republiek, heeft de Amerikaanse minister van Buitenlandse zaken James Baker verklaard: "De geciviliseerde wereld zal werkelijk gezamenlijk moeten gaan bezien wat politiek, diplomatiek en economisch kan worden gedaan. Indien deze stappen mislukken, en alleen indien zij mislukken, zou daarna kunnen worden overwogen wat zou kunnen worden gedaan op militair gebied".

NACHTMERRIE

Baker noemde de situatie in Bosnië-Hercegovina "humanitair een nachtmerrie". "Het is belangrijk onze aandacht te richten op deze menselijke tragedie", zei hij. "Het is noodzakelijk dat het vliegveld van Sarajevo wordt opengesteld en dat het vervoer van humanitaire en medische hulpverlening vrije doortocht krijgt", aldus Baker.

In een memorandum dat donderdag al naar verscheidene Europese hoofdsteden werd gestuurd, zegt Washington "ontzet" te zijn over het optreden van het federale leger en het Servische leiderschap in Belgrado. "Wij hebben dan ook besloten in de nabije toekomst de volgende stappen te ondernemen", aldus de verklaring. Wat volgt is een lijst waarin wordt gesproken over de terugtrekking van Amerikaanse militaire attaches uit Belgrado, de uitwijzing van Joegoslavische militaire attaches uit de VS en onmiddellijke stopzetting van alle militaire contacten tussen beide landen. Washington trekt voorts een deel van zijn ambassadestaf terug uit de Joegoslavische (en Servische) hoofdstad. Daarnaast worden twee Joegoslavische consulaten in de VS gesloten en wel in San Francisco en New York. De VS trokken eerder deze week de landingsrechten in voor toestellen van de Joegoslavische luchtvaartmaatschappij JAT. Servië en Montenegro, die zich als opvolgers beschouwen van het 'oude' Joegoslavië, beheren sinds de oprichting van de nieuwe federatie de maatschappij.

EMBARGO

De Europese commissie presenteerde vrijdag een voorstel voor een handelsembargo tegen Joegoslavië, dat dit weekeinde in Lissabon wordt besproken door de ministers van Buitenlandse zaken van de Gemeenschap.

Na één jaar niets gebeurd

Familieschool in actie

WILLEMSTAD — De vakbond (Sitek), ouders, leerlingen en docenten van de H. Familieschool pikken het niet langer. Maandag gaan zij in actie. Zij zijn een jaar geleden uit hun school gezet vanwege herstelwerkzaamheden en sindsdien is nog niet eens een aanvang met het werk gemaakt.

Om half negen lopen ouders, leerlingen en vakbondsleden de gevaarlijke routes vanaf Mundo Nobo en het Brionplein naar Colon. Deze routes dienen de leerlingen al bijna een jaar lang elke dag te lopen. Sinds zij uit hun gebouw gezet zijn, zijn zij over twee andere schoolgebouwen verdeeld, een op het Brionplein en een op Mundo Nobo. Op Colon stappen zij uit de bus en de verdere weg naar school moeten zij te voet afleggen.

Vanaf Colon gaat de stoet verder naar de H. Familieschool, waar toespraken gehouden zullen worden door het hoofd der school, de Sitek, de ouders en de leerkrachten.

Met nadruk stelt de school dat leerlingen en docenten na de actie terug gaan naar hun respectieve schoolgebouwen voor het volgen van de lessen.

VS: Nog 61 bases dicht

WASHINGTON - De Verenigde Staten gaan nog eens 61 bases in Europa en twee militaire steunpunten in Zuid-Korea sluiten of inkrimpen.

De maatregel komt voort uit het beleid om de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Europa en het Verre Oosten te beperken. Met deze 63 bases komt het aantal steunpunten dat in het kader van de Amerikaanse Defensiebezuinigingen wordt gesloten, ingekrompen of stand-by wordt gezet op 559. Met uitzondering van 35 bases bevinden alle zich in Europa.

Andere Marcos-vriend Cojuangco tweede

Ramos: Heb gewonnen

MANILA - De voormalige minister van Defensie Fidel Ramos heeft vrijdag de overwinning opgeëist in de presidentsverkiezingen in de Filipijnen. Na telling van de helft van de 25 miljoen stemmen is de voorsprong van Ramos "niet meer in te halen", aldus een woordvoerder van Lakas, de partij voor de Volksmacht van Ramos.

Zelf zei Ramos in een verklaring: "Mijn voorsprong wordt groter en groter. Deze zal niet kleiner worden tenzij mijn rivalen gebruik maken van een of andere soort magie." Gevraagd of Ramos met die uitspraak de overwinning opeist, antwoordde de woordvoerder: "Ja, inderdaad." Bijna twee weken na de verkiezingen heeft Ramos (met 3,13 miljoen stemmen) er ruim achthonderdduizend meer vergaard dan zijn sterkste tegenstander, de zakenman Eduardo Cojuango (2,26 miljoen).

Met enkele tienduizenden stemmen minder bezet de voormalige rechter Miriam Santiago de derde plaats. Cojuango en Ramos hebben in het verleden samengewerkt met dictator Ferdinand Marcos.

De voormalige rechter Miriam Santiago, eveneens kandidate bij de recente presidentsverkiezingen, is zaterdag in hongerstaking gegaan "tot de dood toe" uit protest tegen de "grootschalige" verkiezingsfraude. Gekleed in een witte ziekenhuisjas, begon de voormalige minister die een populaire kruistocht tegen corruptie in haar land leidde, haar actie onder medische supervisie in een kamer met airconditioning in het Filipijnse hartcentrum.

ORANJESTAD — Minister van financiën ing. Roland Laclé vertelde tijdens de wekelijkse persconferentie dat Franklin R. de Kort door de regering tot directeur van de Accountantsdienst Aruba is benoemd. De Kort is momenteel registeraccountant.

Van den Broek en Pronk aan Kamer:

Betalingsbalanssteun Nederland aan Suriname

DEN HAAG - Nederland is bereid tijdelijke betalingsbalanssteun te geven aan Suriname. In eerste instantie zal daarmee twintig miljoen gulden zijn gemoeid. De steun aan de Surinaamse betalingsbalans is bedoeld om een begin mogelijk te maken van een economisch aanpassingsbeleid.

Dit blijkt uit een brief die de ministers Van den broek (Buitenlandse zaken) en Pronk (Ontwikkelingssamenwerking) vrijdag aan de Tweede Kamer hebben gestuurd. De stap betekent een nieuwe fase in de ontwikkelingsrelatie tussen Nederland en Suriname, aldus de ministers. Aan de steun zijn enkele voorwaarden verbonden. Zo moet onder andere de steun worden gebruikt voor de financiering van de productieve sector en dienen de tegenwaardefondsen in Surinaamse valuta te worden gebruikt voor het neutraliseren van het teveel aan contant geld in het land. Meer geld kan beschikbaar komen naarmate Suriname concrete verdergaande stappen zet in het kader van het aanpassingsbeleid, aldus de brief van Van den Broek en Pronk.

De betalingsbalanssteun is een van de maatregelen die voortvloeien uit de eerder gemaakte afspraken tussen Paramaribo en Den Haag, in november vorig jaar op **Bonaire**. Ambtenaren van de twee landen werken aan een raamverdrag, dat naar verwachting zal worden ondertekend tijdens het officiële bezoek van de Surinaamse president Ronald Venetiaan aan Nederland, van 16 tot 18 juni.

In hun brief aan de Kamer maken de ministers verder melding van de financiële, monetaire en economische maatregelen die de Surinaamse regering in voorbereiding heeft. De maatregelen liggen in de lijn van een onlangs door het bureau Coopers and Lybrand/Warwick research institute uitgebracht rapport.

Vluchten: Waarheen?



■ *CARIBISCHE ZEE - Steeds meer Haitianen slaan op de vlucht voor de uitzichtloze situatie in hun vaderland. Op wankele overvolle bootjes beginnen zij aan de overtocht naar de Verenigde Staten. Velen halen de Amerikaanse kust niet. De gelukkigen worden opgepikt door de Amerikaanse kustwacht, de ongelukkigen komen in zee om. Deze foto werd door de Kustwacht vrijgegeven en toont een vader met zijn kind op een overvolle boot. Inmiddels is de Amerikaanse basis Guantanamo op Cuba overvol met vluchtelingen. Daar werden tot heden toe de Haitiaanse vluchtelingen ondergebracht in tenten in afwachting van het besluit of zij worden toegelaten tot de VS.*

(AFP-satellietfoto)

Verzoek advocaat blanke agent afgewezen

Nieuw "Rodney King" proces in Los Angeles

LOS ANGELES - Het nieuwe proces tegen een van de vier blanke politiemannen die de zwarte automobilist Rodney King aftuigden, wordt in Los Angeles gehouden. Dit heeft een rechter vrijdag bepaald.

De vrijspraak van de vier politiemannen eind april vormde de aanleiding tot zeer gewelddadige rellen in de metropool aan de Amerikaanse westkust, waarbij tientallen mensen om het leven kwamen. Het oorspronkelijke proces tegen de vier politiemannen werd van het multiraciale Los Angeles verplaatst naar Simi Valley. In deze nagenoeg uitsluitend door blanken bewoonde stad hebben veel politiemensen hun domicilie.

Rechter Stanley Weisberg wil het nieuwe proces op 19 oktober beginnen.Hij acht het ondanks de rellen die op de vrijspraak volgden, toch mogelijk een onpartijdige jury te vinden. De politieman, Laurence Powell, moet terechtstaan op beschuldiging van excessief gebruik van geweld onder de vlag van autoriteit. Powells advocaat had gevraagd om het nieuwe proces buiten Los Angeles te houden omdat de publiciteit vooraf en de dreiging van nieuwe rellen het onmogelijk zouden maken een eerlijke jury te vinden.

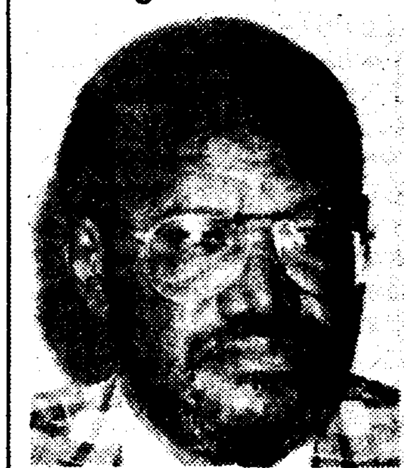
Vandaag ondertekening van START

LISSABON - De Verenigde Staten, Rusland, Kazachstan, Wit-Rusland en Oekraine zouden vandaag (zaterdag) een protocol ondertekenen dat het START-akkoord over de kernontwapening in werking stelt. Dit heeft de Amerikaanse ambassade in Lissabon meegedeeld.

De ondertekening van de documenten, in een groot hotel in de Portugese hoofdstad, geschiedt door de vertegenwoordigers van de vier republieken van het Gemenebest van onafhankelijke staten (GOS) en door minister James Baker van de Buitenlandse zaken van de Verenigde Staten. Het START-akkoord, dat Washington en Moskou in juli 1991 sloten, behelst de beperking met dertig a 35 procent van de strategische arsenalen aan kernwapens. Het is nooit door de parlementen van de twee landen geratificeerd, omdat de Sovjetunie per eind 1991 ophield te bestaan.

ÑAPA

In ÑAPA, de weekeindbijlage van de Amigoe van vandaag 23 mei 1992:



DRS. STANLEY INDERSON is onlangs afgetreden als minister van Volksgezondheid. Voor zijn opvolger heeft hij een 'testament' achtergelaten waarin hij aangeeft waar het beleid zich vooral op zou moeten richten. "Een aanzet tot een beleidsplan" zegt hij in een interview met drs. Magda Martina. Pag. 1.



ANNE WIL BLANKERS treedt volgende week op Curaçao op met haar solo 'Shirley Valentine' waarmee ze al vanaf 1989 op de planken staat. In een gesprek met Peter Dicker zegt ze dat ze het stuk als 'een eiland beschouwt tussen alle ander stukken'. Pag. 3.



GROTE BEER: software die eenvoudig kan integreren. Algemeen directeur Kimmel en dealermanager Van de Goorberg geven via een presentatie aan Norbert Hendrikse uitleg over de voordelen van dit softwarepakket als 'bedrijfs- informatie- systeem'. Pag 7.

'SHUATA' heet het in het papiamentu. Ziek worden van het eten van bepaalde vissen. Wat is dat precies? Irene Braakman probeert er een antwoord op te geven, maar geeft toe dat het een verwarrende diagnose blijft. Pag.8.

Abonnees van de Amigoe krijgen de tien pagina's tellende bijlage gratis; in de losse verkoop kosten krant en Ñapa samen één gulden.

Gebrek partijdiscipline bij kiezen president

Leider van Italië's DC gaat met ontslag

ROME - Arnaldo Forlani heeft vrijdag ontslag genomen als leider van de Italiaanse christen-democratische partij (DC). Hij nam zijn besluit nadat de veertiende ronde van de presidentsverkiezingen geen nieuw staatshoofd had opgeleverd. Dit veruidt uit politieke kring in Rome.

Forlani trok zijn consequenties nadat de christen-democratische kiesmannen in die veertiende ronde voor verschillende kandidaten gestemd hadden, al had Forlani hen eerder nadrukkelijk geïnstrueerd dat ze op de socialistische Jurasit Giuliano Vassalli moesten stemmen. Vassalli eindigde op 351 stemmen, terwijl de absolute meerderheid -- nodig voor verkiezing --ligt bij 508 stemmen.

Als kandidaat van de socialistische partij van Bettino Craxi, en gesteund door de drie andere partijen van de regeringscoalitie (christen-democraten, liberalen en sociaal-democraten) had Vassalli in theorie 532 stemmen moeten hebben gekregen. Hij behaalde er 150 minder, mede omdat 150 christen-democratische kiesmannen op hem weigerden te stemmen.

Lobby van Caesar's World toont interesse voor bouw luxe hotel

WILLEMSTAD — Een lobby van hotel- en casino-gigant Caesar's World heeft het Curaçaos toerisme-ontwikkelingsbureau (CTDF) benaderd met serieuze plannen voor de bouw van een casino-hotel. Een dergelijk hotel zou garant staan voor vijf sterren aldus Siegfried Loeper van het CTDF-kantoor. Binnenkort moet bekend worden of deze binnengehaalde kenner van de internationale toerisme- en hotelwereld een nieuw contract ondertekent of vertrekt naar elders.

De Amerikaanse hotelketen had het oog laten vallen op Piscaderabaai, maar de kust blijkt op deze plek zeer ernstig vervuild te zijn met zware metalen die daar bezonken zijn en afkomstig zijn uit het afvalwater van de raffinaderij dat daar in zee is geloosd. Een andere optie zou de plek zijn waar het Ramada-hotel gepland is. Ook zou Caesar's World gezocht hebben naar een bestaand hotel om dat op te kopen en op te waarderen.

In december vonden er al verkennende besprekingen plaats. Vertegenwoordigers van de hotelgroep zijn op Curaçao geweest. Op dit moment zouden zij zich beraden over het doen van meer concretere voorstellen. De Amerikaanse onderneming zou het hotel uit eigen middelen financieren. Caesar's World heeft onder meer Caesar's Palace in Las Vegas in handen. Ook in Nevada nabij Lake Taho is het casino-concern sterk aanwezig.

CONTRACT

De als counterpart aangetrokken expert Loeper is drie jaar geleden aan het hoofd geplaatst van het toen begonnen toerisme-ontwikkelingsbureau dat resorteert onder de verantwoordelijkheid van de gedeputeerde Ruben Page. Over de verlenging van Loepers contract moet volgende maand besloten worden door het stichtingsbestuur van zijn bureau. Piet Sampson was vanuit het Curaçaose dok neergezet bij het CTDF-bureau om uiteindelijk hoofd van dat bureau te worden. Hij en Loeper werken samen in de directie.

Loeper heeft laten doorschemeren benaderd te zijn voor een tweetal nieuwe posities in het buitenland. Hij geeft echter aan dat nog twee jaar doorwerken op Curaçao ook tot de mogelijkheden behoort indien het stichtingsbestuur dat goed dunkt. De indertijd door een 'headhunter' uit Belize naar Curaçao gelokte Europeaan zegt dat er nog een taak te voltooien valt. Het bureau is nog niet maximaal gereed om zelfstandig de internationale markt te benaderen voor promotie-doeleinden.

In een gesprek met de pers waarin persoonlijke opinies naar voren kwamen stelde Loeper dat teveel onroerend goed projecten op Curaçao het toerisme de nek om kan draaien. De buitenlander zou niet permanent op het eiland moeten zitten, maar er toe verleid moeten worden steeds weer op vakantie te komen. Voor time sharing is Curaçao nog niet rijp. Dat is ook gebleken, zegt hij. Loeper waarschuwt ook voor 'overkill'. Hoeveel pogingen men ook doet om toeristen naar hun vakantieoord te lokken er is een limiet aan de draagkracht. Curaçao moet niet meer dan 500.000 toeristen als ambitie hebben. De huidige stroom buitenlandse bezoeken is op jaarbasis ongeveer 270.000. Derhalve is er nog ruimte voor verdubbeling. Het is echter commercieel veel beter om zeker gesteld te hebben dat men in het buitenland 'in de rij staat' voor een vakantie naar Curaçao dan dat er veel hotelkamers gebouwd worden en alles voor niks blijkt te zijn geweest als de markt instort. Bangkok als toeristische bestemming is Loepers schoolvoorbeeld.

Internationale Museum Dag geslaagd

WILLEMSTAD — De viering van de Internationale Museum Dag is een succes geweest. Ruim 700 mensen bezochten op 17 mei het Curaçaosch Museum.

Als attentie kregen gasten een pet met het museumlogo. Iedere 45 minuten werd een rondleiding door het museum verzorgd. Tevens kon de expositie 'Sixteenth Century La Florida' worden bekeken.

Het optreden van de kindergroep Pumpulunchi kon helaas geen doorgang vinden omdat zij te laat doorgaven een tiental microfoons nodig te hebben. Het publiek genoot bijzonder van de Colombiaanse dansen, uitgevoerd door de Escuela Folklorica Experimental de Danzas Colonia Colombiana.

Ook de soiree door Hermanos Emers viel in de smaak. Docco Engels van het Curaçaosch Museum wil ook volgend jaar de Internationale Museum Dag vieren en hoopt dat het niet bij dit ene museum zal blijven.

Troonpretendenten voor titel van Miss Curaçao

WILLEMSTAD — Zondagavond kan de Curaçaose bevolking een glimp opvangen van de tien schonen die zich kandidaat hebben gesteld voor de verkiezing tot miss Curaçao 1992.

Om 19.00 uur begint een parade vanaf het secretariaat van Cybeco aan de Fokkerweg, die voert door de straten van Saliña en eindigt bij Club Facade. De jonge kroonprinsessen zullen op gepaste wijze rondgereden worden. De schoonheidskoningin van vorig jaar vergezelt hen.

In de afgelopen twee maanden werden de meisjes getraind in lopen, spreken in het openbaar, make-up-technieken, haarverzorging en algemene ontwikkeling. Cybeco staat voor Curaçao Youth Beauty Contest Organization, zij organiseert de miss-verkiezingen.



WILLEMSTAD — Een ernstig verkeersongeval heeft zich vrijdag voorgedaan op de Santa Rosaweg ter hoogte van restaurant La Esmeralda. Een vrachtwagen en een personenauto botsten frontaal tegen elkaar. Een vrouwelijke inzittende van de over de kop geslagen personenauto werd naar het hospitaal overgebracht.

Koraal bij Sonesta door strandaanleg aangetast

WILLEMSTAD — De shiny cowbird vormt een bedreiging voor de Curaçaose vogels, waaronder de troepiaal; in 1991 kreeg Carmabi het eerste bewijs van een succesvol legsel van de dikkoppige zeeschildpad; en het advies van Carmabi om een betere kwaliteit materiaal te gebruiken bij de constructie van het Sonestastrand werd in de wind geslagen. Dat blijkt uit het jaarverslag (1991) van Carmabi en Stinapa.

In 1990 werd door Carmabi uitgebreid onderzoek gedaan naar de ecologische gevolgen van de aanleg van het strand bij het Sonesta-hotel. Voor de aanleg van dit strand werden eerst twee golfbrekers aan de westkant geplaatst. Daarbij werd het goedkoopste materiaal gebruikt, dat veel losse deeltjes heeft. Deze losse deeltjes kwamen in het water terecht en veroorzaken vertroebeling van het water en afzetting op de koralen. Dit brengt schade aan de daar aanwezige koraalriffen.

Daarop adviseerde Carmabi om iets duurder materiaal te gebruiken, dat minder losse deeltjes bevat. Dit advies werd echter genegeerd. Carmabi vreest dat de meeste koralen in de onmiddellijke omgeving van het hotel vernield zullen zijn tegen de tijd dat het strand klaar is.

De *shiny cowbird* is een vogel die het legsel van een andere vogel vernielt en er vervolgens zijn eigen eieren in deponeert. Deze vogel komt in het Caribische gebied voor en werd in 1991 voor het eerst op Curaçao waargenomen. Het vermoeden bestaat dat de vogel al sinds 1985 op het eiland aanwezig is.

De twee troepiaal-soorten alsmede de *para di misa* worden door deze vogel ernstig in hun voortbestaan bedreigd. Volgens Carmabi wijst alles erop dat de vogel opzettelijk op Curaçao is geïntroduceerd. Als de troepiaal over een paar jaar zeldzaam is geworden, hebben we dat vermoedelijk aan deze 'importeurs' en aan een gebrekkige wetgeving te danken, aldus Carmabi in het jaarverslag.

Een leuker bericht gaat over de legsels van de dikkoppige zeeschildpad. Op 30 juli 1991 zag een strandbezoeker circa 90 piepjonge schildpadjes hun kopjes boven het zand uitsteken om de 'grote' tocht naar zee te maken. De bezoeker slaagde erin deze gebeurtenis op de foto te zetten.

Hoewel de schildpad regelmatig in de wateren rond Curaçao wordt waargenomen en pogingen tot het leggen van eieren al vanaf 1907 bekend zijn, leveren de foto's van de schildpadjes het eerste echte bewijs van een succesvol legsel op Curaçao.

De Tijdmachine: tijdloos plezier

STEL U VOOR een grote machine en een klein flesje. Als je de dop van het flesje doet, zet het zeer bijzondere gasmengsel de machine in werking en kunt u gaan naar het verleden of naar de toekomst, net wat u maar wilt. Dat moet toch heerlijk zijn? Dat ideaal van veel volwassenen en veel kinderen was het hoofdthema van de nieuwe musical die toneelgroep Theatrum gisteren in Centro Pro Arte in première bracht. Onder regie van Etta Pijl werd er gedanst, gezongen en toneelgespeeld en bruiste Centro Pro Arte van leven.

De zaal was goed gevuld, bijna helemaal vol en driekwart van de bezoekers bestond uit kinderen. Die lieten duidelijk hun mening weten, ze floten, klapten en leefden helemaal mee met het spel op het toneel. En als keizer Nero toch besluit het flesje open te maken, klinkt het historisch achter me: 'Wat dom he, mama?' Nog een fascinerend schouwspel is het podium dat zomaar beweegt en waarop vanuit de diepte het koor langzaam naar boven komt. De eerste keer wekt dat verbazing, de tweede keer schiet een hele groep kinderen naar voren om over de rand gebogen dat technisch verschijnsel te volgen.

Het was in het verleden niet ideaal, in de toekomst is het ook niet zo goed, maar in 1992 is het helemaal op veel gebieden mis, waarschuwt opa Van der Smissen de kopers die uit alle delen van de wereld opdagen. Toch zien die veel praktische voordelen: je zet al je vijanden erin en pfffft! Uiteindelijk testen de professor en opa Van der Smissen de machine uit en hoe dat afloopt is vandaag en morgen nog een keer te zien.

Het is niet de eerste keer dat Theatrum een dergelijke productie brengt. Wat iedere keer weer opvalt is het plezier waarmee gespeeld wordt. De goede wijze waarmee ingespeeld wordt op de reacties van de kinderen uit de zaal. De goede verstaanbaarheid van de teksten, overal in de zaal. Dat laatste is moeilijker als het koor zingt. Toch zijn ook die teksten belangrijk voor de loop van het verhaal. Misschien is het mogelijk de liedteksten de volgende keer in het programmaboekje af te drukken, dan kun je ze achteraf nog eens nalezen om na te genieten. Het koor was gisteravond trouwens zeer gedisciplineerd en vormde een wezenlijk onderdeel van het geheel. Zo ook het ballet. Ballet raakt vlug geïsoleerd in een dergelijke productie, maar deze keer is het mooi geïntegreerd in het verhaal, vertelt het waar woorden niet nodig zijn. Daar draagt ook de kwaliteit van de dansers toe bij. Met een afwisseling van klassiek en modern ballet hield het alle keren de aandacht van het jonge publiek gevangen.

En tenslotte Rob van de Laar, die niet alleen een tijdmachine ontwierp, die in donderende wolken verschijnt en verdwijnt, maar ook borg staat voor perpetuum mobile-computer van een hoge technische kwaliteit. Zijn decors vormen altijd zo'n goede aankleding, dat je alleen daarom al nieuwsgierig naar de schouwburg gaat.

Toneelgroep Theatrum brengt twee keer per jaar een musical voor de jeugd op de planken en dat doet ze zo goed dat ik hoop dat ik deze leeftijd nooit te boven raak. De bezoekers krijgen toneel, muziek, ballet, spanning, en een avond plezier voorgeschoteld.

NEL CASIMIRI

Eindexamen '92

WILLEMSTAD — Niet alleen mavo-, havo- en vwo-leerlingen zitten rond deze tijd in de zenuwen over hun examen. Ook op de mts zijn de eindexamenkandidaten druk in de weer. Een bijzonder eindexamenproject is de maquette van Scherpenheuvel die door dertien leerlingen van deze school werd gemaakt.

Onder leiding van bouwkundedocent Wim van der Gulik zijn zij al het hele jaar druk bezig met dit project. In het kader van het vak B3 (bouwkunstgeschiedenis, opmeten, schetsen, tekenen en maquettebouw) wordt er aan het begin van het examenjaar een project afgesproken. Van der Gulik: "Normaal hebben we zo'n 25 examenleerlingen. Meestal werken dan twee leerlingen aan een landhuis bij voorbeeld. Dus zij maken met z'n allen een aantal maquettes. Dit jaar was het een hele kleine groep, vandaar dat we besloten hebben om een enkel groot project aan te pakken: Scherpenheuvel".

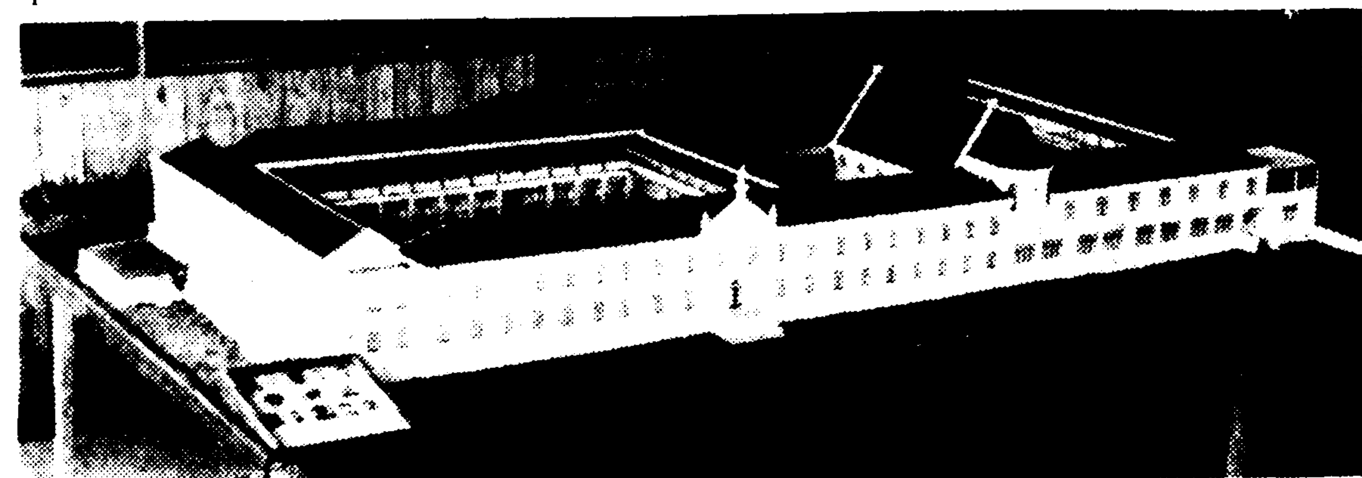
In januari werd het eerste deel afgerond. Naast een scriptie over de bouwkunstgeschiedenis van Curaçao dienden de leerlingen de opmeetschetsen, de doorsnede- en geveltekeningen in te leveren. Daarna begon het echte werk: het maken van de maquette.

Van der Gulik heeft het gebouw in stukken verdeeld en elk groepje leerlingen werkte aan een deel van het gebouw. In de loop van de maanden kregen de stukken passepartout-papier, de satéstokjes en ander waardeloos materiaal de vorm van het klooster. Zelfs de heiligenbeelden werden van balsahout nagemaakt. Niet alleen onder schooltijd, ook in de eigen tijd werkten de leerlingen hard aan het project.

Van het RK schoolbestuur kreeg de mts de beschikking over een passende ruimte voor de maquette. Het 'werkhok' op school was veel te klein voor dit werk.

De bouwkundedocent is tevreden over het resultaat. "Ze hebben erg veel geleerd op het gebied van samenwerking en uiteraard over de constructie van het gebouw. Alle kennis die zij de voorgaande jaren hebben opgedaan kon nu toegepast worden".

Het cijfer voor het vak B3 moet nog bepaald worden. Maar de leerlingen hebben al wel te horen gekregen dat het cijfer voor de maquette wel 'voldoende' is; hoe voldoende, dat hopen zij spoedig te horen.



WILLEMSTAD — De thematische kerkdienst van de gereformeerde kerk waarvan vrijdag in deze krant op pagina 13 melding werd gemaakt is niet een afsluiting van de aangehaalde bijbelcursus, maar is juist geplaatst in het kader van die cursus.

Studiedag

WILLEMSTAD — De vereniging van huisvrouwen Las Amas Unidas bestaat 21 jaar. In verband daarmee is er op zondag 7 juni in de UNA een populair-medische studiedag over bot-afwijkingen en -ziekten. Diverse lokale deskundigen laten hun licht schijnen over de werking van het beenderenstelsel, over operaties en over orthopedische methodieken.

Dr. Jamil Hammoud geeft een verhandeling over de diagnosestelling die voorafgaat aan het door de huisarts doorverwijzen naar de orthopedisch-specialist. Dr. Paul de Windt is orthopedagoog en bespreekt diverse botziekten. Hij demonstreert onder meer chirurgisch instrumentarium en gewrichtsvervangende kunststof scharniersystemen en hij zal een video-verslag van een knie-operatie van commentaar voorzien.

Diëtiste Carry Barends geeft adviezen voor gewichtsverlies en voor een dieet in geval van rheumatishe arthritis of urica arthritis (jicht) arthritis.

Mike Franco is fysiotherapeut en informeert over de mogelijkheden van fysiotherapie en de waarde van deze therapie voor en na een operatie. Tussen de spreekbeurten en aan het eind van de studiedag is er gelegenheid tot het stellen van vragen.

De studiedag begint om 09.30 uur met koffie. Om 09.50 uur sluiten de deuren van de gehoorzaal van de univeristeit en zal niemand meer toegelaten kunnen worden. De toegang kost 25 gulden. Kaarten zullen verkrijgbaar zijn bij de bekende boekhandels en bij later bekend te maken andere verkooppunten.

Telecommunicatie: in 'Analisis'

WILLEMSTAD — Telecommunicatie wordt onder de loupe genomen op de maandag 25 mei te houden tweede aflevering van de tv/radio-uitzending 'Analisis.'

Het programma zal via TeleCuraçao, Radio Hoyer en Z-86 te volgen zijn. Aanvang is negen uur. Na de Wega di number om 10 uur kunnen kijkers/luisteraars opbellen met vragen voor de panelleden. Het telefoonnummer is 611288.

Gasten zijn mr. Huyzen van de offshore-sector, Setel-woordvoerder Rodriguez, ir. Roy Evers van de computer academie, de heer Ribeiro van het bedrijf Polycom en de heer Cijntje van Cycom.

Op maandag 1 juni wordt het telecommunicatie-programma in de zelfde opzet (radio/tv) voortgezet, zo maakte de ATM in een persbericht bekend. In beide gevallen duurt 'Analisis' tweeëneenhalf uur en is sprake van een directe uitzending.

Gastheren zijn Edsel Evertsz van Radio Hoyer, Mariano Heyden van Z-86 en Paul de Windt van TeleCuraçao.

Vragen over Marichi Beach

Topless, weer en wind baren Nos Patria zorgen

WILLEMSTAD — Het eilandsraadslid van Nos Patria Chin Behilia heeft het bestuurscollege schriftelijk op de hoogte gebracht van zijn bedenkingen bij de aanleg van een strand bij Marichi Beach, waarmee in de loop van juni een begin zal worden gemaakt. Wordt topless daar toegestaan?, vraagt hij zich af. En mogen ook lokale mensen gebruik gaan maken van het strand?

De fraktieleider van Nos Patria onderstreept dat alle Curaçaose stranden volgens de wet eigendom zijn van het volk. Geldt dit ook voor aangelegde stranden?, vraagt hij. Ook de aansprakelijkheid baart hem zorgen. Zoals uit eerdere gevallen van kunstmatig gecreërde stranden is gebleken ontstaan er problemen als het zand door de sterke stroom in de zee wordt gespoeld. Wie betaalt het herstel en wie is aansprakelijk voor de overlast voor de scheepvaart?, vraagt Behilia.

In een geval is de aansprakelijkheid duidelijk. De directie van het Princess Beach Hotel wacht al een tijd op de overheid om een start te maken met het herstel van het zwaar door storming vernielde strand. Frank Maynard hoopt vurig dat er niet te lang gewacht wordt. "Nu zijn we toch in een fase van verbouwing. Als gewacht wordt dan zitten we straks middenin het hoogseizoen in de troep."

Wind, stroming en vervuiling bedreigen al het Marichi strand. Behilia vraagt zich af wie betaalt als het strand als sneeuw voor de zon verdwijnt en de haven vol zand komt te liggen.

Ook is de Nos Patria leider niet gerust op de waterkwaliteit. Hoewel is aangekondigd dat alle afvalwaterleidingen richting de zee bij Marichi riolen zullen worden omgebogen, vraagt hij zich af of 'honderd jaar vervuiling door beerput en riolering-water in een paar weken zal wegspoelen'. Hij vraagt zich zelfs af of zwemmers geen enge ziekten als cholera kunnen oplopen.

Het lot van de huurders van de panden aan de Waterfortbogen gaat hem tevens aan het hart. Hij wil weten of zij te maken zullen krijgen met huurverhogingen en of zij überhaupt wel in hun restaurants kunnen blijven. Behilia vraagt om een spoedig antwoord op zijn vele vragen.

Volgens Amerikaanse expert Carter:

'Nederland kan Willemstad nieuwe status in koninkrijk niet weigeren'

WILLEMSTAD —Nederland heeft juridisch niet het recht Curaçao te belemmeren in haar streven naar een nieuwe staatkundige status, ook niet als het eiland een autonome positie in het koninkrijk wil. Curaçao maakt immers - hoe het uiteindelijke besluit ook moge luiden - gebruik van haar door Den Haag erkende, onvervreemdbare zelfbeschikkingsrecht. Het opleggen van de onafhankelijkheid is evenmin toegestaan. Tracht Den Haag dat toch, dan kan ze internationaalrechtelijk 'aangeklaagd' worden. Voor alles echter, zal een goed voorbereid referendum moeten plaats vinden, dat geen schijn van politieke beïnvloeding mag opwekken, 'waterdicht' en 'free and fair' moet zijn. Internationale waarnemers van bij voorbeeld de Verenigde Naties en mensenrechten-organisaties zouden ter plekke aanwezig moeten zijn om een oogje in het zeil te houden en het verloop en de uitslag daarvan 'aan de wereld' te rapporteren.

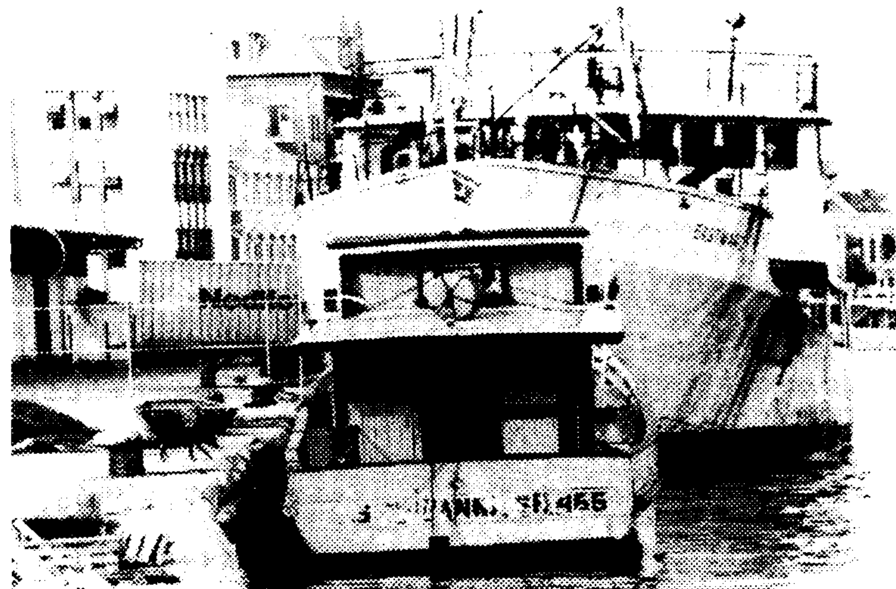
Deze mening verkondigde gisteren de Amerikaane docent in de rechtswetenschappen aan de Georgetown University in Washington DC, professor Barry Carter, tijdens een door de Kamer van Koophandel georganiseerde info-bijeenkomt. Carter, die een indrukwekkend curriculum bezit - hij bezocht de universiteiten Stanford, Princeton en Yale waar hij zijn doctoraal rechten behaalde - is ondermeer voorzitter van de advisory board van de defense budget program en vice- voorzitter van de arms control association. Hij is in Amerika een geliefd expert als het gaat om vraagstukken inzake internationaal recht; Carter heeft twee boeken geschreven over dit onderwerp en publiceerde ook in verschillende tijdschriften en kranten. Hij is verder vaak te zien in Amerikaanse t.v.-programma's.

Voor Carter, die zijn ideeën verwoordde in een rapport voor de Kamer van Koophandel: 'Curacao's right of self-determination', aan het woord kwam, benadrukte vice-voorzitter van de Kamer Vigdis Jonckheer-Mensing het belang van gedegen voorlichting. Ze verwees naar het feit dat de eerste poging een onvoorbereid en niet objectief referendum gelukkig mislukte en zei dat deze fout, wat de Kamer betreft, niet weer gemaakt mag worden. Voor alle duidelijkheid: de Kamer maakte reeds twee jaar geleden bekend voorstander te zijn van een autonome status voor Curaçao mits de stem van de bevolking op democratische wijze wordt gehoord. Mevrouw Jonckheer, die voorzitter is van de adviesorgaan staatkundige struktuur van de Kamer van Koophandel, zei dat de Kamer haar bijdragen zal leveren ten aanzien van de voorlichting aangezien het bedrijfsleven gelooft dat een nationale discussie op zijn plaats is. Voorkomen is beter dan genezen, was de boodschap die als een rode draad door haar rede liep: eventuele stappen zullen internationaal op de voet worden gevolgd.

Dr. Barry heeft blijkbaar goed naar zijn 'gastheer' geluisterd want hij gaat er min of meer van uit dat het verkrijgen de autonome status een wens is die bij bijna iedereen op het eiland leeft en dat Nederland de grote boosdoener is. Hij besteedt in zijn rapport dan ook behoorlijk wat aandacht aan de rol van Nederland: die mag volgens internationaal recht dit eiland niet belemmeren bij de uitvoering van haar zelfbeschikkingsrecht en daaraan evenmin condities verbinden. Het Curaçaose publiek mag kiezen voor de gewenste nieuwe status. Hij noemde het voorbeeld van common wealth (gemenebest) en 'free assocation'. Maar ook andere alternatieven zijn denkbaar. Nederland heeft zijn inziens zeker geen gronden een afscheiding van de bovenwinden af te wijzen. Met Bonaire wordt dat mede door de geografische nabijheid moeilijker, erkende hij.

Barry's betoog is tweeledig: het recht is onvreemdbaar en Aruba is een fantastisch voorbeeld. Indien Holland dwarsligt kan dit internationaal aanhangig worden gemaakt zodra genoeg internationale juristen zich daarover willen inzetten. Met de ratificatie, onlangs, van het verdrag van Parijs heeft het koninkrijk zich zelfs verplicht het zelfbeschikkingsrecht te respecteren. Dat zal het probleem niet zijn. De andere kant van de medaille is wèl, zo waarschuwde hij, dat er een degelijk voorbereid referendum wordt gehouden dat georganiseerd moet worden als normale verkiezingen: vrij en geheim en zonder beinvloeding. Anders dan vele kenners op Curaçao, gelooft hij niet in al te veel vragen bij het referendum. Twee of maximaal drie, maar ook niet slechts één (voor of tegen autonome status). Verder meent hij dat Curaçao internationale waarnemers moet uitnodigen bij het referendum aanwezig te zijn. Dat zal de geloofwaardigheid en legitimiteit van deze volksraadpleging alleen maar ten goede komen. Hij benadrukte de noodzaak van goede voorlichting en stelde voor een uit álle sociale partners bestaande referendumcommissie op te richten. Belangrijk is dat het publiek zijn stem uitbrengt, hoewel de VN daarvoor geen mimima voorschrift. Komen heel weinig mensen, dan zal het gevaar bestaan dat de uitslag in twijfel wordt getrokken.

De Amerikaanse professor uit Washington DC kwam met de uitdagende stelling dan anders dan wij aannemen de Antillen nog altijd - en ondanks het Statuut - een 'non self-governing country' is. Ook de legaliteit en totstandkoming van het Statuut betwist hij: dat Statuut - en dus een nieuwe staatkundige verhouding - werd afgekondigd zonder dat daaraan voorafgaand de mening van de bevolkingen gehoord werd.



■WILLEMSTAD — *De politie heeft vrijdagavond bij een gecombineerde actie ruim twintig kilo cocaïne in beslag genomen. De kapitein en de bemanning van het Surinaamse schip waarop de drugs werden gevonden zijn in verzekerde bewaring gesteld. Dit meldt een doorgaans betrouwbare bron van de politie. De politievoorlichter Mando Davelaar bevestigde dat er verdovende middelen waren gevonden maar sprak slechts van "een behoorlijke partij". Het bewuste schip, W.S. Giovanni SK 465, varend onder Surinaamse vlag is aan de ketting gelegd en wordt bewaakt. Het vaartuig had reeds koers gezet, maar werd door een politieboot tegengehouden. Het schip was vorige week de Curaçaose wateren binnengevaren met een lading hout.*

NAOC erkent fout bij selectie voor Olympische Spelen

WILLEMSTAD — Het Olympisch Comité van de Nederlandse Antillen (NAOC) geeft toe dat bij de selectieprocedure een onjuiste beslissing is genomen. Zonder gegronde redenen hebben zij de nominatie van de zeilbond (AYRU) genegeerd en de tweede genomineerde, Patun Saragossa, geselecteerd voor uitzending naar Barcelona.

Dit bleek in een gesprek tussen de bond en het NAOC. Het NAOC erkent de fout, maar weigert een voor alle partijen bevredigende oplossing te zoeken. Aangezien het NAOC het 'onmenselijk' vindt om Saragossa terug te trekken uit de selectie, stelt het voor om bij het International Olympisch Comité een verzoek in te dienen voor vier atleten. "Een zinloos verzoek", aldus de voorzitter van de AYRU Hans van der Straaten, "er zijn al 4000 man te veel voor Barcelona."

Het voorstel van de AYRU is dat er dan maar 'een Bobo' minder mee naar Barcelona moet. "Zes Bobo's op drie atleten is natuurlijk buiten proporties. We kunnen heus wel gebruik maken van de diensten van een arts uit de Nederlandse ploeg".

Het NAOC is echter niet bereid om de kwestie op deze manier op te lossen, zodat Bep de Waard samen met Saragossa aan de Spelen zou kunnen deelnemen.

VVD-er Jan Cees Wiebenga:

'Rapport Pourier moet openbaar gemaakt worden'

AMERSFOORT/WILLEMSTAD — De VVD-Tweede Kamerleden mr. Jan Kees Wiebenga en Erica Terpstra hebben minister Ernst Hirsch Ballin (koninkrijkszaken) schriftelijk gevraagd met grote spoed de inhoud van het (nog officieel geheime) rapport-Pourier voor de Nederlandse parlementariërs openbaar te maken. "Wat er nu naar buiten is gekomen van dat rapport liegt er niet om. Er is een financieel wanbeleid gevoerd en de overheid op Sint Maarten zit zwaar in de schulden, maar — wat nog erger is — de politieke cultuur op het eiland is niet goed, als we de berichten mogen geloven. Juist op dat terrein heb je dringend verbeteringen nodig wil de maatregelen kunnen nemen, die we nodig zijn om de zaak te verbeteren. Welnu, dit geheel is zo somber dat we ook in het Nederlandse parlement hieraan heel serieuze aandacht moeten besteden. We zullen dit rapport dus niet zomaar voor kennisgeving aannemen, maar er met minister Hirsch Ballin uitvoerig over van gedachten wisselen", aldus Wiebenga tijdens het congres van zijn partij dit weekeinde in Amersfoort.

Wiebenga wil dat de inhoud van het rapport-Pourier zo snel mogelijk erkend wordt. Vervolgens moet het eilandsbestuur daar zelf op reageren, de landsregering zal haar standpunt moeten bepalen en dat zal allemaal naar Den Haag moeten, maar ook in het Nederlandse parlement zal over het rapport pittig gediscussieerd worden en dan hangt het maar van de bereidheid van de Antilliaanse kant — Sint Maarten zelf — af om tot verbeteringen te komen en dan zal volgens Wiebenga wel blijken of Den Haag zelf nog nadere stappen moet doen.

"Via deze maatregelen moet het toch mogelijk zijn de Sintmaartenaren van een behoorlijk bestuur te voorzien". Als het aan de VVD-fractie ligt, neemt Nederland — als dat nodig zou zijn — geen al te zachtzinnige maatregelen, maar Wiebenga houdt nog voor zich welke stappen zijn fractie nodig acht.

Zeker zal de situatie op Sint Maaren een van de gesprekspunten zijn als 1 juni de parlementaire afvaardigingen van de Antillen en Aruba naar Den Haag komen voor het periodieke overleg tussen de parlementen van het koninkrijk. Op 1 juni wordt de zitting van het contactplan officieel in het gebouw van de Eerste Kamer geopend. Andere onderwerpen die dan ter sprake zullen komen, zijn de solidariteitsbijdrage, de bestuurlijke problemen in de Antillen in het algemeen en de kwestie van de onafhankelijkheid van Aruba.

Het ontwerp voor de wijziging van de rijkswet dat Aruba een definitieve aparte status moet toekennen met annulering van de onafhankelijkheidsdatum van 1 januari 1996, ligt momenteel bij de Tweede Kamer, vertelt Wiebenga. Hij verwacht dat het ontwerp pas na de zomer plenair door het Nederlandse parlement zal worden behandeld. "Een heel belangrijke kwestie, want de wijziging heeft niet alleen gevolgen voor Aruba zelf, maar ook — naar de VVD-fractie meent — voor de bestuurlijke en politieke verhoudingen in de Antillen".

"Een status aparte als eindmodel zonder onafhankelijkheid zou ook van Antilliaanse kant wel eens kunnen worden gevraagd. Daarom denk ik dat het een zeer intensieve behandeling zal worden en dat minister Hirsch Ballin, wiens verhouding met de Antillen nu niet zo goed is, nog heel wat zal hebben uit te leggen".

De VVD congresseerde dit weekeinde niet alleen over huishoudelijke zaken, ook de kwestie van de minderheden kwam uitvoerig aan de orde. Vrijdagavond discussieerde een forum over de problemen van de minderheden in Nederland. Wiebenga pleitte bij die gelegenheid voor het gebruik van heldere taal en het vermijden van ingewikkelde wetenschappelijke termen als integratie, assimilatie enz. Wiebenga vindt de term 'inburgering' het meest op zijn plaats om het ideaal van de opname van buitenlanders het beste te omschrijven. Als we willen dat buitenlanders op zo een goed mogelijke manier met ons samenleven, dan is 'inburgeren' een toepasselijke term. Ons politici wordt vaak verweten dat we allerlei ingewikkelde termen gebruiken. Laat dit in elk geval een bijdrage zijn", aldus Wiebenga.

Bouwkunde Symposium op de UNA

WILLEMSTAD — Ter stimulering van het computer ondersteunend bouwen organiseert de technische faculteit van de UNA op 5 juni een symposium getiteld 'Facility Management'. Er wordt ook aandacht besteed aan aspecten van de invoering van 'computer added design (CAD).

Op Curaçao wordt CAD inmiddels door een groot aantal bedrijven gebruikt. Het vak CAD is voor alle eerstejaars bouwkunde een verplicht onderdeel.

De inleiders van het symposium zijn ir. Ton van Hoorn, ir. Ton Jongkind en ir. Sandra van Nie. Zij zullen aan de hand van een CAD-model van een gebouw *Facility Management* op Curaçao introduceren.

Ir. R. Schijf van Plan D2 houdt gedurende het seminar een lezing over CAD en *Facility Management* op de Nederlandse Antillen. E. Gonesh en R. Schoop van Kodela zullen over hun ervaringen met CAD vertellen. Ir. B. Buddingh van de afdeling bouwkunde en civiele techniek legt ten slotte uit hoe op de UNA met behulp van CAD onderzoek wordt verricht.

Het symposium duurt van 8:00 uur 's morgens tot 16:00 's middags. Informatie over deelname bij de UNA, toestel 174.

Samenwerking Curaçao-Cuba

WILLEMSTAD — Naar nu pas officieel bekend is gemaakt, hebben Curaçao en Cuba op 8 mei jl. een samenwerkingsovereenkomst op het gebied van de gezondheidszorg getekend. Curaçao heeft Cuba nodig, zo blijkt uit de gemaakte afspraken. Het eiland van Fidel Castro gaat medische en technische assistentie verlenen.

Ook zullen er pharmaceutische produkten uit Cuba worden betrokken, aldus de overeenkomst. Verder zal Cuba educatieve bijstand gaan leveren op het gebied van chirurgie en maagziekten.

De gezondheidszorg op Curaçao heeft volgens de overeenkomst dringend behoefte aan een oogheelkundig specialist, twee psychiaters ten behoeve van het departement van gezondheid en een hulparts die onderzoek gaat verrichten naar groei en ontwikkeling van de gezondheidszorg, zo blijkt uit het contract. Medici die betrokken gaan worden uit Cuba.

Ook het Sint Elisabeth Hospitaal wil personeel uit het genoemde land gaan betrekken, met name verpleegkundigen voor de afdelingen intensive care, neonatologie, interne, chirurgie, neurologie, cardiologie, operatiekamer, anesthesie en gynaecologie.

De basis voor de samenwerking is november vorig jaar gelegd toen een delegatie de medische mogelijkheden in Cuba ging verkennen. Toenmalig gedeputeerde van volksgezondheid Nelson Monte tekende vervolgens op 30 november jl. een Memorandum van Samenwerking, dat onlangs werd geconcretiseerd in een samenwerkingsovereenkomst.

Het kostenaspect en de als goed bekend staande medische zorg in Cuba vormen volgens gedeputeerde Raymond Bentoera de doorslaggevende factoren om met Cuba in zee te gaan. Patiënten die niet behandeld kunnen worden op Curaçao kunnen in het vervolg worden uitgezonden naar Havana. Ook lijken de prijzen van in Cuba vervaardigde pharmaceutische produkten gunstig, zo blijkt uit de samenwerkingsovereenkomst.

Het korps politie Aruba roept sollicitanten op voor de opleiding 1992 tot politie-officier aan de Nederlandse Politie Academie te Apeldoorn.

Toelatingseisen:
1. Reguliere Opleiding / Duur 4 jaar.
- V.W.O. diploma of
- Propaedeuse HBO/universiteit
- Leeftijd min. 18 jaar, max. 40 jaar
- Nederlandse nationaliteit
- Goede fysieke conditie

2. Academici Opleiding / Duur 2 jaar.
- Universitair afgestudeerd in de studierichting
- Bestuurskunde, Bedrijfskunde, Rechten of Sociale Wetenschappen.
- Leeftijd min. 18 jaar, max. 40 jaar.
- Nederlandse nationaliteit
- Goede fysieke conditie

Gegadigden worden verzocht zo spoedig mogelijk verzoeken schriftelijk te richten aan de Commissaris van Politie, Lucas E. Rasmijn, Wilhelminastraat 40, Oranjestad. Alhier.

WAARSCHUWING

De marinierskazerne Savaneta maakt bekend dat op dinsdag 26 mei 1992 van 07.00 uur tot 13.20 uur, een schietoefening wordt gehouden op Anabul. Er wordt geschoten met scherpe munitie. Het onveilig gebied aan landzijde wordt afgebakend met rode vlaggen en borden.

GEVRAAGD
TYPISTE
(P.W.P.)
Part time
English reports
Phone: 29030

Het Haarlemse uitgeversconcern VNU neemt een minderheidsbelang in View Group uit Breda. View Group houdt zich in Nederland bezig met marktonderzoek. Een van de view group-dochters is het bureau Hellview.

ARUBA DAILY
ENTERTAINMENT

CAFE the plaza

MARIA THERESA MOOI GEDAAN MEISJE

Geopend:
Zondag tot en met donderdag 11.00 a.m. - 2.00 a.m.
Vrijdag en zaterdag 11.00 a.m. - 3.00 a.m.
L.G. Smith Blvd. - Harbourtown.
Tel.: 38826

Voor iedere gelegenheid:
Aruba's Best loved imported wine RIUNITE on ice.
Mercurius Trading Co.
(Handelsmaatschappij Mercurius n.v.)
Uw feest slaagt zeker met RIUNITE!

Now every day is a FRIDAY's
THANK GOD IT'S FRIDAY'S
So ... Meet me at FRIDAY's
Monday - Thursday 11 a.m. - 11 p.m.
Friday's - Saturday 11 a.m. - Midnight
Caya Betico Croes 42 (Nassaustraat 42)

Waroeng Djawa
Wilhelminastraat 2, Oranjestad
Telefoon: 34888

Geopend:
MAANDAG TOT EN MET VRIJDAG:
LUNCH - Open buffet $ 10.00 van 11.30 tot 14.00 uur
DINNER - 18.00 tot 23.00 uur

INDONESISCH MENU

DINSDAGMIDDAG GESLOTEN.
ZATERDAG EN ZONDAG ALLEEN DINNER.

BISTRO Le Cochard

Caya Betico Croes 107
schuin t.o. Amigoe
Tel. 20152 - 30168

openingstijden dinsdag t/m vrijdag 11.30 - 12.00 middernacht
Zaterdag - zondag 17.00 - 12.00
Maandag gesloten.

We zijn nu ook geopend voor lunches vanaf half twaalf met een speciale lunchkaart. Uitstekend voor Uw zakenlunch.

ook een tournedos gevuld met gerookte zalm en een kreeftesausje gegeten.

Drive - In:

Today at
8:30 & 12:00 p.m.
Sunday at 9:00 p.m.
" MOBSTERS "
drama 18 yrs.

Principal

Today at
8:30 p.m.
Sunday at 8:30 p.m.
" FX - 2 "
drama 14 yrs.

ORANJESTAD — Centro di Barrio Playa Pabao (CBPP) houdt zijn jaarvergadering op tien juni om kwart voor acht 's avonds. Tijdens de vergadering zal het jaarverslag worden gepresenteerd en kunnen kandidaten worden voorgedragen voor een functie in het bestuur of de commissies.

PROFITEER
TE KOOP
Compleet gemeubileerd HUIS in Florida, U.S.A.

Dicht bij de attracties zoals: Disney World, Epcot Center, MGM Studios, Universal Studios

Vraagprijs US$44000,- (K.K.)
Serieuze gegadigden kunnen een brief schrijven naar het adres van Amigoe di Aruba, Caya G.F. Betico Croes 110, Oranjestad, onder vermelding "Huis Florida".

AB PENSIOEN!!!

NU ZEER AANTREKKELIJKE FISCALE VOORDELEN
INFORMEER GEHEEL VRIJBLIJVEND BIJ:
ASSURANTIEKANTOOR BOERLEIDER N.V.
Insurance Broker
Paardenbaaistraat 8
Oranjestad
Tel.: 22464 / 36455

N.V. Antil
Fergusonstraat No.
Dakota

HARDWARE
HOME APPLIANCES
BUILDING MATERIALS

marktleider op gebied van bouwmaterialen-, hardware- en home appliances verkoop, zoekt voor haar zojuist gerenoveerde modeme Hardware afdeling:

2 VERKOPERS (mnl. / vrl.)

De juiste verkoper heeft minimaal een Mavo-4 opleiding, liefst ervaring, is gemotiveerd en wil graag in een prettig teamverband samenwerken.

Wij bieden naast goede salariëring en secundaire voorwaarden een prettige werkkring, waarin individuele prestatie gewaardeerd wordt en waarin groeimogelijkheden aanwezig zijn.

Sollicitaties te richten aan de heer Maarten Bogaerts, P.O. Box 489, Oranjestad, Aruba, of persoonlijk tijdens kantooruren.

DR. HORACIO E. ODUBER HOSPITAAL

Het Dr. Horacio E. Oduber Hospitaal is een algemeen ziekenhuis met een capaciteit van ruim 300 bedden. Onderverdeeld in vijf diensten werken er circa 600 personeelsleden in onze organisatie.

Wij zijn gestart met het automatiseren van patiënt-, personeels- en financiële gegevens. Om dit proces mede vorm te geven en te begeleiden zoeken wij een

SYSTEEMBEHEERDER / PROJECTMEDEWERKER (M/V)
(vac. nr. 19)

Deze medewerker ressorteert samen met zijn/haar collega onder de manager Financiën & Informatie.

De functie vereist:
— HBO-niveau; administratief-economische richting of een daaraan gelijk te stellen niveau;
— Ruime administratieve ervaring;
— Kennis van en ervaring met automatisering;
— Goede contactuele vaardigheden;
— Ervaring in een ziekenhuis-omgeving strekt tot aanbeveling.

De medewerker zal:
— Als projectleider deelnemen in automatiseringsprojekten;
— De instructie en opleiding m.b.t. automatisering verzorgen voor ziekenhuis-medewerkers;
— Het ZIS (Ziekenhuis Informatiesysteem) beheren en de beschikbaarheid van het systeem zekerstellen.
— Hardware, terminals, printers en netwerken mede installeren en beheren.
— Contact onderhouden met leveranciers van apparatuur, programmatuur, netwerk en overige automatiseringsdiensten.

Informatie en sollicitatie:
Wanneer U belangstelling heeft voor deze functie en nadere informatie wenst omtrent de inhoud hiervan kunt U tijdens kantooruren contact opnemen met drs. J. Lamboo, manager Financiën & Informatie of met drs. A. Jacobs, afdeling Automatisering.
Uw sollicitatiebrief kunt U binnen 2 weken richten aan: Dr. Horacio E. Oduber Hospitaal, Afd. Personeelszaken, t.a.v. Mw. O.M.C. Maduro, P.O. Box 569, Oranjestad.

LAND ARUBA

Middelbaar Administratief Onderwijs op Aruba

vaceren de functies van:

a) docent (m/v) Engels
b) docent (m/v) Spaans

Het betreft een volledige betrekking van ... lesuren. Ervaring bij het voortgezet onderwijs ... noodzakelijk. Kandidaten met minstens een ... graads onderwijsbevoegdheid genieten voorkeur.

Informatie betreffende voornoemde functies ... te verkrijgen bij de directeur van de M.A.O. school, telefoon 23569.

Sollicitaties vergezeld van curriculum vitae ... lijk twee weken na verschijning van deze advertentie te richten aan de Directeur van Directie Onderwijs, Frankrijkstraat 3, Aruba.

het café The Paddock

IEDERE ZONDAG
BEER NIGHT
& LIVE MUSIC

IEDERE DINSDAG
LIVE MUSIC

27 juni a.s.
Kaafeest
met
Papito

and his
Roots

Iedere
Reggae Avond

MEET YOU AT
The Paddock

Configuratie 1

IBM PS/1 ... met 16Mhz en ... RAM, ... drive, ... DOS 4.01, Microsoft Windows 3.0 (incl. Productivity Pack) en Microsoft Works 2.0.

Citizen GSX-140 24 pin dot matrixprinter, (80 columns) met ... en kleurenoptie

Normale prijs: 5.250,00
Vaderdagprijs: 4.400,00

Configuratie 2

IBM PS/1 ... een 3.5" ... drive, ... 14" ... port, serial ...

Citizen GSX-140 24 pin dot matrixprinter (80 columns) met ... en kleurenoptie

Normale prijs: 4.613,00
Vaderdagprijs: 3.850,00

Dus, wordt het een IBM.........of een IBM

Antraco Aruba N.V.



AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE
open van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON
24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. **Pageboy 127-0379.**

TELEFAX: 22368.

BANKREKENINGNUMMER
10.815 445 Banco di Caribe.

POLITIE
100

ALARMCENTRALE
115.

****

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Mobsters** (drama; 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **FX-2** (drama; 14 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **Mobsters** (drama; 18 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **FX-2** (drama; 14 jr.).

****

WACHTREGELING DOKTOREN
(zaterdag+zondag van 09.00-10.00/17.00-18.00 uur)
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter A.S. Ridderstap, Santa Cruz 362. Tel.: 28017.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter M. Cheung via Centro Medico San Nicolas (tel. 48833) of via Alarmcentrum (115).

****

BOTICA'S
(nachtdienst)
Pabao brug: Kibrahacha, Havenstraat 30 (Oranjestad). Tel.: 34908.
Pariba di brug: San Nicolas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat (San Nicolas), tel.: 45712.

****

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale, **tel.: 115, op te bellen.**

****

CENTRO MEDICO CARABOBO
(Engelandstraat 7, tel.: 21777)
De wacht heeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696

****

WIT GELE KRUIS ARUBA ZUIGELINGENBUREAU
(Koningstraat 22, tel.: **24444**)
Dagelijks geopend van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur; maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008), Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur

****

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba)
Geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad).

****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE
Tel.: 38989 (24 uur per dag).

****

AIDS-HOTLINE
Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

FADA/PRIDE
(Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999)
Geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

****

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA
P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

****

DIERENARTSEN
P. Barendsen en T.J.M. Wools, tel.: 21720
Voor spoedgevallen buiten kantooruren tel.: 115.

****

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 19.00 Special: 'For the honour of their country'; 19.30 Elsa Klensch; 19.45 Big Story; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Prime News; 21.20 Special: 'World War Two'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.20 NBA Basketball; 19.20 Health Week; 19.30 Showtime; 20.30 CNN News; 21.00 Movie; 22.30 Week in Review; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

****

DIVERSEN
DRAMACLUB INTERNATIONAL SCHOOL ARUBA: 19.30 uur presentatie sprookje 'Peter Pan' (in het Engels) - Cas di Cultura.

****

ZONDAG
DIVERSEN
DRAMACLUB INTERNATIONAL SCHOOL ARUBA: 14.30 uur presentatie sprookje 'Peter Pan' (in het Engels) - Cas di Cultura.

ARUBA HEALTH CENTER: vanaf 10.00 uur 'open house' - Paradijswijk 6.

FILMLIGA ARUBA: 20.30 uur presentatie 'Hope and Glory' (1987) - Cas di Cultura.

****

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

****

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

****

KAPEL MARINIERSKAZERNE SAVANETA: 09.30 uur kerkdienst (en gelegenheid om afscheid te nemen van vlootaalmoezenier Peter Kortekaas).

Coastal draait op volle toeren

ORANJESTAD — "Er is geen sprake van dat de Coastal raffinaderij haar productie heeft verminderd", zo laat Coastal woordvoerder Clayton Taylor in een verklaring horen. Het eerste jaar was het doel de capaciteit van het bedrijf op 140.000 tot 150.000 barrels per dag te brengen. "Dat cijfer hebben we bereikt. Ook het plan om Arubaanse vaklieden in te zetten in het bedrijf verloopt goed", aldus Taylor.

Volgens Nelson English, die als manager van de Arubaanse raffinaderij optreedt, werden verschillende aannemers voor bepaalde gedeelten ingezet om de raffinaderij, die vijf jaar gesloten was, weer op te starten. "Zij werden destijds op de hoogte gesteld dat hun werkzaamheden van tijdelijke aard zouden zijn. Nu hun werkopdracht beëindigd is, heeft Coastal deze aannemers niet meer nodig, ofschoon voor de toekomst nog wel aannemers nodig zullen zijn voor specifiek werk. "Deze vakmannen hebben prima werk gedaan en ons uitstekend geholpen het bedrijf weer op gang te krijgen', aldus English. Voor de toekomst maakt Coastal een studie voor mogelijke verdere uitbreiding, waarbij ook de lokale aannemers, die nu ondermeer ingezet worden bij het onderhoud, een belangrijke rol zullen spelen.

Commandant Rode Kruis



ORANJESTAD — De Commandant van het Nederlandse Rode Kruis, B.Hofman, brengt een bezoek aan Aruba en de Nederlandse Antillen om overleg te plegen over mogelijke technische hulp die het Rode Kruis deze eilanden kan bieden. Op de foto de heer Hofman op bezoek bij de Arubaanse minister van volksgezondheid, Charro Kelly.

Telegram-regen bij staking Divi-Tamarijn

ORANJESTAD — De spanning rond de staking bij het Divi-Tamarijn Hotel is gistermiddag toegenomen nadat ruim tweehonderd werknemers een telegram van de directie kregen, dat wanneer het werk niet hervat wordt dit ontslag tot gevolg kan hebben.

FTA-voorzitter Anselmo Pontilius toonde gisteravond in Telenoticias de regen van telegrammen die de werknemers hadden ontvangen. "Men zegt geen geld te hebben om de werknemers te betalen, maar men heeft wel geld om ruim tweehonderd telegrammen te sturen", aldus Pontilius. Hij herhaalde dat in eerste instantie een loonaanpassing van acht procent was gevraagd. Daarna toonde de FTA haar goede wil en verlaagde dit tot zes procent.

De Doral/Divi-directie wil maar tot vier procent gaan. Pontilius noemt het onverantwoordelijk dat de directie het personeel op bepaalde posten heeft ingezet, waarvoor men normaliter een gezondheidsverklaring moet overleggen. Hij deed een beroep op de volksgezondheid om deze zaak te onderzoeken, aangezien hier in overtreding van de wet wordt gehandeld. Volgens Pontilius zouden de hotelgasten alle begrip voor de stakers hebben.

Inmiddels brak gistermorgen ook een wilde staking uit bij restaurant The Steamboat, dat aan de Palmbeach tegenover de grote hotels ligt. Het personeel verliet het werk en eiste aansluiting bij de FTA en bemiddeling van de landsbemiddelaar. Het personeel uitte ontevredenheid over het feit dat volgens hen de directie zich niet aan de arbeidswetten houdt. Daarbij krijgen de werknemers regelmatig te horen dat als het hen niet bevalt men kan vertrekken. Vooral de buitenlandse arbeidskrachten kregen nogal wat toezeggingen, waaraan de directie zich niet zou houden. Ook de werkvergunningen bij DOOV zouden niet geregeld zijn.

Geerman van de FTA was ter plaatse aanwezig en zei dat 'het iets van vijftig jaar geleden is' als werkgevers dreigen het personeel naar huis te sturen als zij niet naar het pijpen van de directie dansen. "Tegenwoordig wordt zo'n manier van handelen niet meer geaccepteerd", aldus Geerman.

De stakers van Divi/Tamarijn verzamelden zich en gingen naar The Steamboat om de andere stakers hun solidariteit te tonen. Dienst Arbeidszaken kwam ter plaatse om zich op de hoogte te stellen.

Drie auto's over de kop

ORANJESTAD — Ter hoogte van het Estrellaveld te Papilon ging vrijdagavond omstreeks half tien een personenwagen over de kop. De 23-jarige bestuurder raakte daarbij ernstig gewond en werd in kritieke toestand naar het hospitaal overgebracht.

De auto had vermoedelijk een te hoge snelheid, waardoor de jongenman de macht over het stuur verloor. De bestuurder was herstellende van de gevolgen van een ernstig verkeersongeval, dat enige tijd geleden nabij Marathon plaatsvond, waarvoor hij geruime tijd in de intensive care-afdeling van het hospitaal werd verpleegd.

Op de Kamerling Omnesstraat verloor vanmorgen een bestuurder de macht over het stuur. De wagen reed een tuinmuur omver en kwam tegen een woning tot stilstand. De bestuurder werd voor eerste hulp naar het hospitaal gebracht en daarna naar de politiewacht waar een alcoholtest zou worden afgenomen. De materiële schade is aanzienlijk.

Ook de bestuurder van een pickup, die te Jucuri vrijdagavond over de kop ging, werd naar de politiewacht gebracht om getest te worden.

Een speciale politiepatrouille hield een verkeerscontrole. Dat dit nodig is, bleek wel uit het feit dat 21 bestuurders verbaliseerd werden omdat of hun voertuig of hun papieren niet in orde waren.

Inmiddels duurt ook de controle op motorfietsen voort, waarbij alle aandacht wordt besteed aan bestuurders die lawaai-overlast veroorzaken en de burgers de stuipen op het lijf jagen.

Waterproblemen te Malmok en Ponton:

Opslagtank Alto Vista oplossing

ORANJESTAD — Het Water en Energie Bedrijf (WEB) werkt met man en macht om het watertekort, voornamelijk te Malmok en Ponton en omgeving, op te lossen. Met de ingebruikname van een nieuwe 12.500ton opslagtank te Alto Vista, in de maand september aanstaande, wordt hopelijk een jarenlang probleem opgelost.

"Bij het WEB worden dagelijks vele klachten van buurtbewoners uit de regio's Ponton en Malmok ontvangen over het gebrek aan druk op het water", aldus WEB-directeur ing.Jossy Laclé. "De regio Malmok wordt van water voorzien vanuit de opslagtank in de haven van Oranjestad, die beneden het niveau is gezakt. Met de pomp wordt het niveau hersteld waardoor de watervoorziening weer op normaal peil komt. Het watertekort te Malmok is een probleem van jaren en wordt pas definitief opgelost wanneer in september de nieuwe opslagtank van Alto Vista in gebruik wordt genomen. Voor de regio Ponton wordt geprobeerd de druk op te voeren door in de leiding van Montevierno, via Paradera en Tanki Leendert naar Ponton een extra versterker te plaatsen. Hierdoor zal de watertoevoer voor korte tijd moeten worden afgesloten. Maar ook in dit geval zal in september de nieuwe opslagtank van Alto Vista de uiteindelijke oplossing zijn.

De laatste tijd werden bovendien klachten gehoord dat het water van mindere kwaliteit zou zijn. Laclé: "Als mensen vermoeden dat de kwaliteit van het water is achteruit gegaan, moeten zij contact opnemen met de directie van het WEB of de Volksgezondheid hiervan op de hoogte stellen. Met nadruk stelt de WEB-directeur dat het personeel alles op alles zet om de ongemakken te verhelpen: "Wij nemen een en ander zeer serieus". Hij hoopt dat de Arubaanse gemeenschap begrip zal opbrengen voor de werkzaamheden die verricht moeten worden. "Het WEB zal de zaken stevig aanpakken om orde op waterzaken te stellen", besluit Laclé.

Verbod op Landsloterij

ORANJESTAD — Minister van financiën, ing.Roland Laclé, gaf te kennen, dat indien de Landsloterij niet spoedig over de brug komt met betaling van aandelen aan Aruba, het als verboden loterij op Aruba zal worden verklaard.

De minister zei dat al lange tijd wordt geprobeerd om van de Landsloterij het aandeel te krijgen waar Aruba, volgens de regeling, recht op heeft. Laclé: "Men ging op een gegeven moment zelfs zover dat men wilde weten of Aruba de verplichtingen voor het Solidariteitsfonds nakomt". Volgens Laclé is Aruba tot en met heden de verplichting nagekomen en de 25 procent inbreng in het fonds gestort. Voor dit jaar heeft Aruba al een bedrag van vijf miljoen florin voor dit fonds gereserveerd. De minister zei met zijn Antilliaanse collega van financiën De Paula en de voorzitter van de Antilliaanse Staten over dit probleem te hebben gesproken. Hierbij werd Laclé verzekerd dat het probleem opgelost was en het geld spoedig zou komen. "Tot en met heden is het geld niet gearriveerd", aldus Laclé. "De consequentie zou kunnen zijn dat wij de Landsloterij verboden loterij op Aruba gaan verklaren. Dat wij het nog niet gedaan hebben, is omdat er wederverkopers zijn die uit deze loterij een inkomen hebben. Daarom tonen wij geduld, maar dat zal niet lang meer duren", zo verklaarde de minister.

Minister Kelly legt eerste steen

Woningproject uit eigen zak overheid bekostigd

ORANJESTAD — Te Pos Chiquito vond vrijdagmiddag door de minister van publieke werken Charro Kelly de eerste steenlegging plaats van het 150 woningen tellend project, dat uit eigen begrotingsmiddelen wordt gebouwd en waarmee een bedrag van vijf miljoen florin is gemoeid. De bouw geschiedt door Albo Aruba.

Aan de vooravond van de verkiezingen maakte de bewindsman gebruik van de gelegenheid om de woningbouw van de afgelopen jaren uit de doeken te doen omdat hij nogal eens kritiek te horen krijgt, dat hij op dit gebied niet bijzonder veel heeft gedaan. Hij retourneerde deze kritiek aan de vorige regering, die op dit gebied niets zou hebben bewerkstelligd. Kelly wees erop dat sinds kort bij DOW een aparte afdeling is opgericht om de minister te adviseren op het gebied van woningbouw, industrie, scholen en wegen.

Door de reorganisatie van het Kadaster was er een grote achterstand in het meten van terreinen ontstaan. Daarom werd ook de modernisering en het in het kaart brengen van Aruba vanuit de lucht doorgezet en zal eind volgend jaar klaar zijn. De minister noemde een lange rij van woningen die voornamelijk gebouwd worden door particulieren of de overheid door bemiddeling van de FCCA. Te Pos Chiquito worden nu de eerste 56 huizen gebouwd, die veertig vierkante meter groot zijn en goedkoper van opzet zijn dan de normale appartementen op Aruba.

ALBO-directeur Henk Bijen zette uiteen dat om dit soort woningen te kunnen bouwen, de traditionele type woningen veranderd moesten worden. Voor het bouwbedrijf is deze verandering niet zo moeilijk, maar volgens Albo zouden de overheidsdiensten ook meer in de richting van veranderde bouw moeten werken. Met dit project wordt door Albo de eerste stap gezet. Hierdoor worden ook de arbeidsuren met 38 procent verminderd in verhouding tot de normale bouw. Aan de andere kant moet speciaal materiaal worden aangeschaft, dat echter in de toekomst meer gebruikt kan worden. Als alles volgens plan verloopt, wordt de bouw van deze 56 woningen midden december 1992 afgerond.

Tot slot legde minister Kelly in tegenwoordigheid van premier Nelson Oduber, minister Elio Nicolaas, FCCA-directeur Frank Hoevertsz en Albo-vertegenwoordigers de eerste steen.

Elf jaar in cocaïnezaak

Eigenaar fitnesscentrum niet betrokken bij brief

ORANJESTAD — Elf jaar gevangenisstraf luidde gistermorgen het vonnis tegen de eigenaar van een fitness centrum J.S. (51) voor de handel en het in bezit hebben van cocaïne. Door de Officier van Justitie, die hem als de leider in deze zaak ziet, werd twee weken geleden twaalf jaar gevangenisstraf geëist. J.S., bijgestaan door mr. Ruud Offringa, tekende gisteren hoger beroep tegen dit vonnis aan.

Voor de uitspraak in deze op Aruba veelbesproken zaak, bestond grote publieke belangstelling. Twee weken geleden berichtte de Amigoe uitvoerig over de behandeling van deze zaak, waarbij achttien kilo cocaïne betrokken was. Deze hoeveelheid werd bij huiszoeking van verdachtes woning aan de Brebastraat in een auto op het erf gevonden.

Rechter mr. E. Mohamed veroordeelde J.S. tot elf jaar gevangenisstraf. Hij achtte het ten laste gelegde overtuigend bewezen. De Amerikaan G.K., die in dezelfde zaak terecht stond en tegen wie de officier vier jaar eiste, werd conform de eis veroordeeld.

Aan de vooravond van de rechterlijke uitspraak werd in het ochtendblad Diario een verklaring gepubliceerd die van verdachte J.S. afkomstig zou zijn. Hierin werd de Sectie Verdovende Middelen (SVM) en het Openbaar Ministerie er op grove wijze van beschuldigd betrokken te zijn bij deze zaak. Voor Procureur Generaal mr. P. Bos was dit aanleiding een verklaring uit te geven waarin deze beschuldigingen resoluut van de hand werden gewezen.

Van advocaat Offringa vernam de Amigoe dat verdachte J.S. niet op de hoogte was van deze publicatie en daartoe ook geen enkele opdracht heeft gegeven.

Aansluiting Curaçao mogelijk

Glasvezelkabel geeft betere telefoonlijnen

WILLEMSTAD — Een betere telefoonverbinding met de Verenigde Staten, Zuid-Amerika en Europa ligt binnen het bereik der mogelijkheden, als Curaçao beslist om een aansluiting op de Americas-1 glasvezelkabel te nemen. Die kabel is nu in aanleg en zal in 1994 operationeel worden. Aansluiting kost enkele tientallen miljoenen, maar levert ook een hoop geld op.

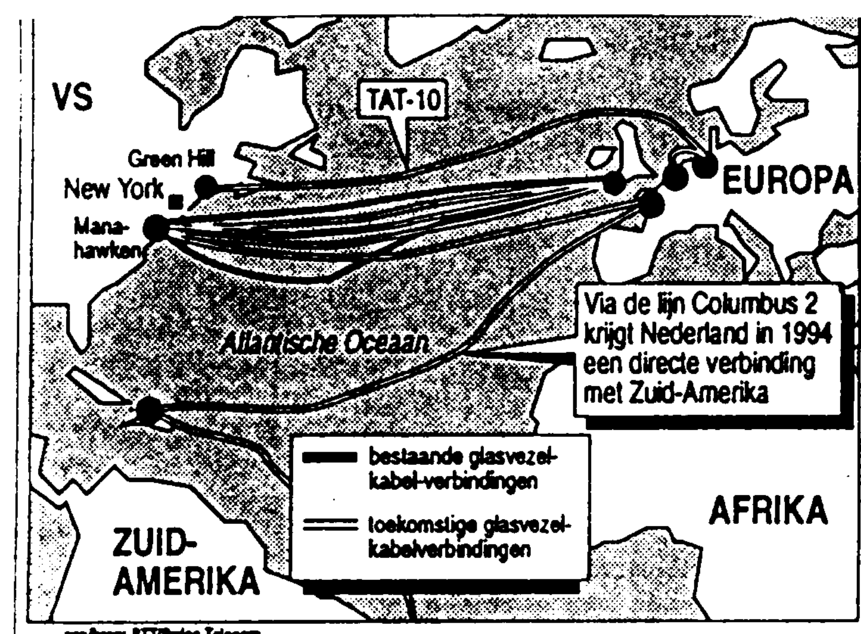
Eveneens in aanleg is de *Columbus-II*, een glasvezelkabel die van Mexico via Florida, Puerto Rico en St. Thomas naar Spanje en Italië loopt. Ook deze kabel wordt in 1994 operationeel. Bij Puerto Rico komt een koppeling naar de Americas-1; die vertrekt vanuit Vero Beach (Florida) en gaat vervolgens via Puerto Rico naar St. Thomas. Daar wordt weer een splitsing gemaakt. Een deel loopt via Trinidad naar Venezuela, een ander deel gaat naar Brazilië. Er bestaan plannen voor een aansluitpunt in Argentinië.

Voordat Curaçao tot aansluiting op de *Americas-1* besluit, zal er eerst duidelijkheid moeten komen over de toekomst van de telecommunicatie op dit eiland. Wil men van Curaçao een knooppunt in de internationale telecommunicatie maken? Dan zal de grote investering veel geld opbrengen en kan aansluiting gerechtvaardigd zijn.

Uiteraard hangt een en ander ook samen met de toekomst van de huidige telecommunicatiebedrijven: Landsradio en Setel, straks samen Curtel NV.

De voordelen van een telefoonverbinding per glasvezelkabel (in plaats van per satelliet) zijn de grote aantallen telefoongesprekken (23.000) die tegelijkertijd verwerkt kunnen worden, de ongevoeligheid voor aftappen en de duidelijkere verbindingen: de kabel heeft weinig last van gespreksvertraging; het 80.000 kilometer lange satelliettraject wil nog wel eens de bekende 'echo' geven.

Om die reden is een glasvezelkabel ook voor de beurs (ISEC) op Curaçao van groot belang. Middels een dergelijke kabel zullen de verbindingen veel beter en duidelijker zijn.





Actie tegen wrakken, vervuilers en chollers

Donatie mobiele post markeert actie 'Politie de wijk in'

WILLEMSTAD — "Vast niet iedereen zal er blij mee zijn", maar vandaag start de aktie 'de politie de wijk in'. Er komen meer surveillances, er wordt opgetreden tegen het achterlaten van autowrakken en het achterlaten van vuil op de openbare weg, snackeigenaren zullen gewezen worden op hun verantwoordelijkheid voor geldige parpieren voor hun werknemers en choller-huizen en overlast bezorgende personen zullen aangepakt worden.

Als markering van het begin van de actie is vandaag een mobiele commandopost aan de politie geschonken door de M & C's Bank. Met deze verrijdbare cabine stationeert een groep agenten zich steeds een of twee dagen in een wijk. De duidelijk zichtbare aanwezigheid van de Hermandad moet de burger een groter gevoel van veiligheid geven. Wijkbewoners kunnen nu ook makkelijker de politie benaderen met specifieke problemen in hun wijk.

Dat niet iedereen blij is, voorspelt commissaris van politie Wim Tweeboom. Maar, zo zegt hij, dat zijn natuurlijk de mensen die zich aan de andere kant van de wet begeven.

Het actieplan omvat een geïntensiveerde surveillance door de wijken. Politie zal zowel geüniformeerd als in burger en zowel met motorvoertuigen als te voet de wijkstraten doortrekken. Agenten zullen persoonlijk de wijkbewoners benaderen en oor hebben voor klachten en suggesties. Intolerabele toestanden zullen de aandacht krijgen. Eigenaars van autowrakken zullen moeten verdwijnen. Mede gelet op de huidige aandacht voor het milieu zal er ook scherp gelet worden op het vervuilen van de openbare weg. Ook druggebruikers die de buurt molest bezorgen zullen iets merken van de aanwezigheid van wijkpolitie.

In de afgelopen twee jaar bereidde de politie het project wijkpolitie voor. Onderzoek wees uit dat er behoefte was aan een mobiele post. Nederland heeft volgens Tweeboom toegezegd voor een dergelijke cabine te zorgen, maar tot op heden is daar niet veel van terecht gekomen, reden temeer dat de commissaris het gebaar van de private sector waardeert.

De mobiele post zal voorlopig overdag in de wijken gestationeerd zijn.

Minister Römer van justitie, waarnemend gezaghebber Mendes de Gouveia, een vertegenwoordiger van de donerende bank en wijkvertegenwoordiger Kenneth Valpoort hielden eveneens korte toespraken voorafgaande aan de officiële ingebruikname. De bijeenkomst vond vanochtend plaats in de wijk Wishi/Marchena.

'Mensenrechten zinloos als zij niet voor ieder gelden'

WILLEMSTAD — "Men kan zich afvragen of de term 'mensenrechten' zin heeft indien deze niet gelden voor ieder mens, waar ook ter wereld. Houden mensenrechten niet op te zijn wat ze beweren te zijn, wanneer ze om het even worden beperkt tot een selecte groep of groepen van mensen?"

Met deze retorische vraag opende de nieuwe minister van justitie mr S. Römer de werkwinkel mensenrechten die dezer dagen gehouden werd op Curaçao. De minister preciseerde haar opmerking wel door duidelijk te stellen dat allerlei verklaringen en verdragen van de mensenrechten produkten zijn van het westerse gedachtengoed en derhalve afgestemd zijn op de westerse liberale of sociale situaties van de geïndustrialiseerde wereld, "zodat de aanpassing binnen ons systeem soms tijd nodig heeft".

De bewindsvrouwe verklaarde eerder deze week informatie te willen over de criteria die Amnesty International hanteerde bij het besluit om de Nederlandse Antillen voor het eerst in de geschiedenis op te nemen in het zwartboek van schending van de mensenrechten. Het vermoeden bestaat dat vanuit de Antillen informatie is verstrekt aan A.I. over hardhandig politie optreden tegen verdachten. Een Antilliaanse onderzoekscommissie zoekt de juistheid van die informatie uit. De vorige minister van justitie mr. I. Knoppel heeft volgens de internationale organisatie niet of althans niet tijdig gereageerd op een brief waarin Amnesty International om opheldering vroeg.

Römer sprak op een over drie dagen verspreide bijeenkomst voor ambtenaren over het rapporteren over en de naleving van mensenrechtenverdragen.

Minister Römer gaf zelf antwoord op haar rethorische vraag: "De kern van een rechtssysteem is, dat dit systeem er niet is voor één individu, één groep, klasse of minderheid, maar ten bate van een ieder, onafhankelijk van de kleur, sexe of klasse".

Page-systemen en bejaarden-alarm op EFEX-beurs

WILLEMSTAD — In ieder bedrijf kent men het probleem van medewerkers die niet op hun plaats zijn voor binnenkomende telefoontjes of wanneer men ze nodig heeft. Veel tijd gaat verloren met het zoeken naar de desbetreffende persoon. Het antwoord hierop is een intern paging systeem voor kantoren en bedrijven, waarbij de gewenste persoon door middel van een stille oproep geïnformeerd kan worden dat zijn aanwezigheid gewenst is.

Voorbeelden van dit systeem en andere produkten presenteert het lokale bedrijf Indel op de EFEX-efficiency-beurs in het ITC.

Op de beurs toont het bedrijf ook de allerkleinste 'trunked' portofoon die er bestaat. Indel demonstreert ook draadloze telefoonsystemen gebaseerd op het Ericsson/GE Mobil Radio digitale 'trunked sytem'. Dit model wordt beschouwd als het beste en meest flexibele systeem dat op dit moment mondiaal verkrijgbaar is. Voor scanner-gebruikers is het afluisteren zeer moeilijk gemaakt door gebruikmaking van het zogenoemde 'transmission trunking'.

ITV wil alsnog uitzendrechten

LONDEN - Het Britse onafhankelijke televisiestation ITV wil toch nog een poging wagen de uitzendrechten te verwerven van de nieuwe Engelse eredivisie, die half augustus van start gaat.

Het commerciële tv-bedrijf noemde de overeenkomst met de satellietzender BSkyB dubieus en eiste dat die ongeldig wordt verklaard.

De officials van de hoogste Engelse voetbalafdeling, met 22 clubs, kwamen maandag tot een akkoord met de BBC en BSkyB over de rechten. De deal, die een looptijd heeft van vijf jaar, is een miljard gulden waard. ITV, dat sinds 1988 de exclusieve rechten had van het Engelse voetbal, meent bedrogen te zijn bij de onderhandelingen met betrekking tot de nieuwe League.

Volgens sportchef Greg Dyke zijn die amateuristisch verlopen en wist BSkyB op de een of andere manier hoe hoog het bod van ITV was. Staande de vergadering zou BSkyB de eigen offerte hebben kunnen verhogen. Dyke zei het ook onaccepiabel te vinden dat de Engelse voetballiefhebber, afgezien van de hoogtepunten bij de BBC, komend seizoen gedwongen wordt een schotelantenne aan te schaffen.



■AARON KRICKSTEIN: tegenstander van Mark Koevermans in de eerste ronde van de strijd om de open Franse tennistitel in Parijs

Paul Haarhuis opent toernooi tegen Michael Chang

Zware loting voor Nederlanders in eerste ronde Roland Garros

PARIJS - De tijd is voorbij dat een Amerikaanse toptennisser bij het horen van de naam Paul Haarhuis zich nog verbaasd kon afvragen wie in vredesnaam die "haihoes" was. Ze maakten snel en vaak hardhandig kennis met de Eindhovenaar. Michael Chang, de eerste tegenstander van de Nederlander bij de open Franse titelstrijd op Roland Garros, is dus gewaarschuwd.

Geluk had Haarhuis niet bij de loting voor de eerste ronde, waarin hij werd gekoppeld aan de als vijfde geplaatste Amerikaan, die drie jaar geleden in Parijs als "broekie" van zeventien de wereld veroverde. Hij werd de jongste winnaar van Roland Garros door in de eindstrijd Stefan Edberg in vijf sets de baas te blijven.

De achtste finale tegen Ivan Lendl, toen nummer een van de wereld nu als tiende geplaatst en meteen opgezadeld met de levensgevaarlijke Sergi Bruguera, was zo mogelijk gedenkwaardiger. Chang stond bijkans krom van de kramp, bediende zich tegen de Tsjechoslowaak zelfs van een onderhandse opslag, maar strompelde na ruim vierenhalf uur wel als winnaar van de baan, om vervolgens ook resterende dagen ongeslagen te blijven. Chang heeft dus iets met Parijs.

Het fortuin lachte ook Mark Koevermans niet toe. De gravelspecialist uit Bergschenhoek treft ook gelijk een geplaatste (13) speler in de persoon van de Amerikaan Aaron Krickstein. De enige Nederlander met een beschermde status, Richard Krajicek, begint tegen de lastige Spanjaard Francisco Clavet. De Hagenaar, dertiende op de wereldranglijst, is in Parijs als twaalfde geplaatst door de afwezigheid van de Duitser Boris Becker.

Diens landgenoot Michael Stich, op grond van de internationale verhoudingen getipt als halve-finalist, heeft ook wel eens vriendelijker gekeken bij de loting. Voor de Wimbledon-kampioen kwam dem onverslijtbare Jimmy Connors als eerste opponent uit de koker.

Met steun van het publiek kan de Amerikaan, bijna 40, zeker in de eerste week voor iedereen het eindstation zijn. Vorig jaar haakte hij pas in de derde ronde af na vijf doodvermoeiende sets tegen de half zou oude Chang.

De andere rechtstreeks toegelaten Nederlanders hadden meer reden tot tevredenheid. Jan Siemerink werd gekoppeld aan de Israeliër Gilad Bloom, Jacco Eltingh treft de Australiër Wally Masur en Michiel Schapers komt eerst in actie tegen de Italiaan Renzo Furlan.

Bij de vrouwen hoeven vier Nederlandse speelsters geen voorronden af te werken en allen hebben een redelijke kans in ieder geval de eerste ronde te overleven. Stephanie Rottier krijgt in eerste instantie te maken met een qualifier, maar kan daarna al gelijk op de favoriete Joegoslavische Monica Seles stuiten.

Nicole Muns-Jagerman opent het titeltoernooi tegen de Française Sandrine Testud. Brenda Schultz treedt aan tegen de zo mogelijk nog onbekendere Amerikaanse Chanda Rubin. Ook mag Manon Bollegraf met Eugenia Manjokova (GOS) als eerste tegenstandster niet mopperen.

RESULTATEN LOTING

Belangrijkste resultaten loting eerste ronde Roland Garros:

Mannen:

Courier (Vst/1) - qualifier, Bloom (Isr) - Siemerink (Ned), qualifier - Hlasek (Zwi/16), Costa (Spa/9) - Braasch (Dui), Youl (Aus) - Ivanisevic (Kro/8), Sampras (Vst/3) - Rosset (Zwi), qualifier - Volkov (GOS/14), Agassi (Vst/11) - Frana (Arg), Eltingh (Ned) - Masur (Aus), Mattar (Bra) - Forget (Fra/6), Chang (Vst/5) - Haarhuis (Ned), Clavet (Spa) - Krajicek (Ned/12), Krickstein (Vst/13) - Koevermans (Ned), Connors (Vst) - Stich (Dui/4), Korda (Tsj/7) - Bergstrom (Zwe), Schapers (Ned) - Furlan (Ita), Bruguera (Spa) - Lendl (Tsj/10), Gilbert (Vst/15) - Pioline (Fra), Soules (Fra) - Edberg (Zwe/2).

Vrouwen:

Seles (Joe/1) - Mothes (Fra), Rottier (Ned) - qualifier, Zrubakova (Tsj) - Huber (Dui/9), Pierce (Fra/13) - Rajchrtova (Tsj), Testud (Fra) - Jagerman (Ned), qualifier - Capriati (Vst/5), Sabatini (Arg/3) - Farina (Ita), Paradis (Fra) - Katerina Maleeva (Bul/11), Mesjki (GOS/15) - Garrone (Ita), Gildemeister (Per) - Martinez (Spa/7), Manuela Maleeva (Zwi/8) - Cioffi (Vst), Bollegraf (Ned) - Manjokova (GOS), Gorrochategui (Arg) - Tauziat (Fra/12), Date (Jap/14) - Sawamatsu (Jap), Oeljeklaus (Dui) - Sanchez (Spa/4), Mary-Joe Fernandez (Vst/6) - Gigi Fernandez (Pur), Whitlinger (Vst) - Appelmans (Bel/16), Novotna (Tsj/10) - Graham (Vst), Rubin (Vst) - Schultz (Ned), Simpson-Alter (Can) - Graf (Dui/2).

Europa Cup I-treffers sinds 1988 alle gemaakt door Nederlanders

LONDEN - De laatste vijf seizoenen zijn alle doelpunten in het Europese toernooi voor landskampioenen gemaakt door Nederlanders. Van Basten, Gullit, Rijkaard en Koeman, de grote vier van het Nederlandse voetbal, bezorgden AC Milan en Barcelona de beker.

De laatste niet-Nederlandse treffers in een finale (afgezien van strafschoppenseries na gelijke spelen) vielen in 1987, toen FC Porto met 2-1 won van Bayern München, onder meer door het legendarische hakballetje van de Algerijn Madjer. In 1988 bleef PSV - Benfica 0-0. De Eindhovenaren, met Koeman, wonnen de strafschoppen.

De volgende twee seizoenen pakte AC Milan de beker. Eerst door een zege van 4-0 op Steaua Bukarest. Van Basten en Gullit scoorden beiden twee keer. In 1990 maakte Frank Rijkaard de enige treffer tegen Benfica. De eindstrijd van 1991 tussen Rode Ster Belgrado en Olympique Marseille eindigde weer in 0-0, en de Joegoslaven namen de strafschoppen beter. Woensdag in Londen was de vierde grote Nederlandse voetballer, Ronald Koeman, aan de beurt een finale te beslissen.

KOEMAN IN SELECT GEZELSCHAP

Ronald Koeman behoort sinds de bekerwinst van Barcelona op Sampdoria tot een select gezelschap.

Slechts twee spelers wonnen ooit de Europese beker voor landskampioenen bij twee verschillende clubs. Koeman deed dat bij PSV en Barcelona. De Roemeen Belodedici ging hem voor bij Steaua Bukarest en Rode Ster Belgrado.

Ook Barcelona voegde zich in een historisch rijtje. De club behoort sinds woensdag tot het gezelschap dat alle drie de Europese bekers won. Alleen Juventus en - vorige week woensdag - Ajax presteerden dat eerder.

Barcelona nam de Europese beker in Londen op traditionele wijze in ontvangst. Invaller Alexanco nam de trofee over uit handen van UEFA-voorzitter Johansson. Hij is de oudgediende van het stel. Daarna pas mocht aanvoerder Zubizarreta het kleinood vasthouden.

Jong Oranje moet morgen 'Barcelona' veilig stellen

De Ruiter werkt aan Olympisch team als hechte eenheid zonder vedetten

NIEUWERKERK - Nooit had Nol de Ruiter de spelers van Jong Oranje zo lang bij zich. Twaalf dagen was hij met de talenten op stap in het land "down under", Australië. Hij bouwde verder aan de eenheid, die de voetballers tot gezonde leden van de Olympische familie moet maken. "Gelukkig", zucht de bondscoach, "heb ik geen vedetten in mijn selectie. Zonder eenheid is het een puinhoop, dat heb ik tijdens het WK wel meegemaakt."

Zondag bestaat eindelijk zekerheid over kwalificatie van de voetballers. Al wekenlang staat Jong Oranje met een been in Barcelona, in Utrecht blijkt of het team de tweede stap kan zetten. Door de 1-1, vorige week neergezet in Sydney, is de uitgangspositie uitstekend.

De Ruiter ging altijd uit van de eensgezindheid, de wil tot opoffering. "Misschien heb ik een betere voetballer wel eens laten vallen voor een mindere, maar dat deed ik alleen om de groep sterker te maken. De spelers weten wat ze aan elkaar hebben. De een controleert de ander."

Als de voetballers zich plaatsen, want De Ruiter maant telkens tot voorzichtigheid, willen zij zich het liefst gedragen als welke bewoner van het Olympisch dorp dan ook. "De KNVB heeft dan in feite niets meer over ons te vertellen", aldus De Ruiter. "We worden overgedragen aan het NOC. Als Bolhuis (chef d'equipe) zegt dat we na een duel in Zaragoza meteen terug moeten vliegen, dan doen we dat. We willen van alles proeven, alles meemaken van het Olympisch gebeuren."

De trainer uit Utrecht, die in de stille uren de gedachten over zijn nieuwe club FC Den Haag laat gaan, zorgde na terugkeer in Nederland (dinsdag) meteen voor rust in de selectie. Hij koos twintig voetballers en beloofde ze dat, mits plaatsing volgt, zij degenen zullen zijn die het Olympisch vuur zullen zien branden. "Want de spelers praatten te veel in Australië. Wie zal Michels kiezen? Zal ik meegaan?", vroegen ze zich af.

De Ruiter haalde de Ajacieden Van der Sar, Vink en Kreek, de Feyenoorder Taument en de Roda JC'er Huiberts - het vijftal kreeg een vrij voor Australië door clubverplichtingen - terug en liet reservedoelman Boschker en de geblesseerde Van der Gaag vallen uit de groep van zestien.

Van Gobbel was het opvallendste slachtoffer. Hij kon vanwege de bekerfinale tegen Roda niet mee naar het vijfde werelddeel en had pech dat zijn vervangers daar goed presteerden. Hij is voorlopig stand-by, net als vier anderen. Van der Gaag liep een ernstige knieblessure op. "Hij was zeker meegegaan naar Barcelona. Door zijn blessure heeft iemand anders geluk."

Voordeel is dat de "nieuwelingen" (Taument en co) geen last hebben van tijdsverschil en dergelijke. Want de selectie van "Australië-uit" heeft de vliegreis van 25 uur nog niet helemaal verwerkt. Aanvoerder Numan: "Ik probeer op tijd te slapen en op te staan, maar dat lukt nog niet zo erg best."

De Ruiter kreeg in Sydney per fax het aangename bericht, dat de vorm van Taument (hij besliste de bekerfinale) weer groeiende is. Kreek en Taument waren ook niet aangeslagen nadat ze uit de EK-selectie vielen. Ze waren altijd al "in" voor Barcelona.

RENTREE SCHEEPERS

Opvallend tenslotte is de rentree van Twan Scheepers. De spits van PSV werd in februari geopereerd aan de rechterknie en kwam de laatste weken vrijwel alleen met het tweede elftal in actie. Tijdens de kampioenswedstrijd van PSV, bij FC Groningen, mocht Scheepers nog even invallen. Hij dankt zijn uitnodiging vooral aan het feit, dat hij voor zijn blessure vaste keus van De Ruiter was.

Scheepers voetbalt komend seizoen bij een andere club, dat is zeker. Probleem is, dat PSV hem slechts voor twee jaar wil uitlenen. Omdat de voorbeelden Viscaal en Van Rooy nog door het hoofd van manager Ploegsma spoken, weigert de landskampioen hem te verkopen. De geïnteresseerde clubs Beveren, waar Van Vossen vertrekt, en Lokeren eisen vooralsnog een optie tot koop. In Nederland had Scheepers reeds contact met Groningen, Roda, Willem II en MVV.

Scheepers hoopt dat hij zondag tenminste bij de zestien zit. En dat hij straks naar Barcelona mag. Hoewel zijn seizoen goeddeels mislukte, kunnen veel doortrainde atleten hem dat niet nazeggen.

Nederlandse agenten assisteren Zweedse collega's op EK-voetbal

UTRECHT - Een delegatie van dertien Nederlandse politiemensen gaat op verzoek van het Zweedse ministerie van binnenlandse zaken mee naar Zweden om tijdens de eindronde van het Europees voetbalkampioenschap de lokale politie te ondersteunen bij de opvang van Oranje-supporters.

Het centraal informatiepunt voetbalvandalisme (CIV) in Utrecht heeft dat bekend gemaakt.

De delegatie staat onder leiding van Jannine van den Berg, hoofd van het CIV. De politiemensen zijn gerecruteerd uit de korpsen van Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven. De Groep vertrekt op 9 juni naar Zweden en blijft daar zolang het Nederlands elftal nog in de race is voor de Europese titel.

De werkwijze van de Nederlandse politie is nagenoeg hetzelfde als tijdens het EK'88 in de Bondsrepubliek en de WK'90 in Italië. Dat betekent in de praktijk dat de Nederlandse politie haar Zweedse collega's zal ondersteunen via het verschaffen van tactische informatie over het begeleiden van Nederlandse supporters, het identificeren van fans die zich misdragen en het behulpzaam zijn bij eventuele conflicten tussen Zweedse autoriteiten en Nederlandse voetbalaanhangers.

De Zweedse politie heeft inmiddels de Nederlandse delegatie te kennen gegeven dat tijdens het komende EK streng wordt opgetreden tegen wapen- en drugsbezit en drankmisbruik.

Geen Spaanse maar Catalaanse vlaggen wapperen

Barcelona viert Europa Cup-winst uitgelaten met vleugje politiek

BARCELONA - Barcelona is zijn frustratie kwijt. Duizenden supporters vierden de overwinning van de Europa Cup I, de enige prijs die ontbrak in het museum van stadion Nou Camp en waarvan rivaal Real Madrid er zes heeft staan.

Het feest was overweldigend, met een politieke tint. Voor de Catalanen is Barcelona de hoofdstad van de wereld, met de Olympische Spelen nog in het verschiet.

De politie had alle moeite de spelersbus, die vijftien kilometer van het vliegveld naar het stadscentrum diende af te leggen, in beweging te houden. "Als we dit aankunnen, zijn we ook klaar voor de Olympische Spelen", zei een agent.

Meest bejubeld waren de Nederlanders Ronald Koeman, de maker van het doelpunt, en trainer Johan Cruijff. Veel toeschouwers huilden van emotie en geluk. De eerste stop was, als gebruikelijk bij het winnen van een prijs, bij de basiliek van Merce, de beschermheilige van Barcelona. De beker met de grote oren mocht even voor het altaar staan, de spelers brachten een offerande.

De tocht vervolgde naar het plein San Jaume, waar de kantoren van de Catalaanse regering liggen. President Pujol en burgemeester Maragall ontvingen de voetballers met hun gevolg.

Want de festiviteiten hadden natuurlijk een politieke achtergrond. De voetbalclub Barcelona is voor duizenden Catalanen het symbool van het Catalaan-zijn, van het onafhankelijksstreven. Geen Spaanse vlag was te zien. Wel de rood/blauwe van Barcelona, de rood/gele van Catalonië.

De enige Spaanse vlaggen die woensdag in het Londense stadion Wembley te zien waren, waren bedoeld om in brand te steken. Verder was alles Catalonië, Barcelona. Elke instelling, elk bedrijf dat iets wilde doen aan zijn public relations, versierde de gevel in de clubkleuren.

Dat in het team dat de beker won ten koste van Sampdoria slechts een Catalaan acteerde, centrale middenvelder Guardiola, deerde de fans weinig. Barcelona staat voor het Catalaanse gevoel, dat is historisch gegroeid. In de ogen van de fans is alleen al de naam van de andere grote club in de stad, Español, verkeerd gekozen.

In de nacht na de bekerwinst waren de feestelijkheden vrolijk begonnen. In Londen was het gedrag van de supporters goed en daalde vice-voorzitter Gaspart in een kleurige zwembroek voorzichtig af in de rivier Thames. Hij had dat beloofd. In Barcelona werd de sfeer pas tegen de ochtend onvriendelijker. Op de Ramblas gooiden baldadigen winkelruiten in. Het waren de bijna gebruikelijke wanklanken na grote voetbalzeges.

Het feest kreeg een mooie afsluiting in het stadion van Barcelona, waar de spelers zich aan de socio's presenteerden.

AUTOSPORT / INDIANAPOLIS - Nelson Piquet moet in het ziekenhuis van Indianapolis opnieuw een operatie ondergaan. De Braziliaanse Formule I-coureur, die drie keer wereldkampioen werd, liep bij een ongeval in de training voor de 500 mijlsrace van Indianapolis twaalf dagen geleden zware verwondingen aan de linkervoet op. Piquet moet nieuwe huidtransplantaties ondergaan.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

****

KLACHTEN(/BEZORGING)
Snor Ma Carolina, Blvd. J. Abraham 15, tel.: 8204 (na 18.00 uur tel.: 8342).

****

ZATERDAG
DIVERSEN
BONAIRE JAYCEES: 19.30 uur informatie-avond - Jeugdhuis Jong Bonaire.

****

NATIONALE NEDERLANDEN Levensverzekering Maatschappij mag als eerste buitenlandse verzekeraar produkten gaan verkopen in Tsjechoslowakije. De werkzaamheden beginnen op 1 juni. Nationale is een jaar bezig geweest met de voorbereidingen voor de vergunning en het opzetten van een verkooporganisatie.

Bestuurslid Simabo vreest represailles van overheid

KRALENDIJK — Een van de initiatiefneemsters om de slapende vakbond voor leerkrachten, Simabo, weer nieuw leven in te blazen, meent dat deze activiteit haar in het werk parten zal spelen. Ligia Sambo-Martijn, onderwijzeres aan het Kolegio Reina Beatrix dat onder het Bestuurscollege valt, vreest nu dat er disciplinaire maatregelen tegen haar genomen zullen worden.

Op 20 mei ontving zij een brief van het Bestuurscollege met afschrift aan de afdeling Servisio di Enseñansa i Formashon (SEF), waarin haar werd verweten dat zij op maandag 6 april 1992 de school heeft verlaten voor vakbondswerk en de klas met kinderen onbeheerd heeft achtergelaten. Sambo acht het verwijt een belediging aan haar adres, vindt de beschuldigingen onjuist en de inhoud van de brief incorrect. Zij ontkent onverantwoordelijk gehandeld te hebben en de klas aan zijn lot overgelaten te hebben (overigens zou een schoolhoofd daar de eerste verantwoordelijke voor zijn, zo begrijpt de Amigoe van bevoegde zijde; red.)

Sambo-Martijn wijst de overheid erop dat op de bewuste dag door de vakbonden AFBW, STGB en Simbao onderhandeld werd over de verloren secundaire arbeidsvoorwaarden en dat er bovendien een protocol getekend werd voor het terugkrijgen van deze arbeidsvoorwaarden.

"Drie leerkrachten waren er door het onderwijsveld aangewezen om te onderhandelen en het protocol te ondertekenen. Bovendien moest de Simabo gereorganiseerd worden. Als dit betekent dat ik in mijn plicht tekort ben beschoten, dan zal het Bestuurscollege dat wel moeten bewijzen", aldus onderwijzeres Ligia Sambo-Martijn.

Desgevraagd zegt Sambo-Martijn dat zij de brief zeer ernstig neemt omdat dit op een represaille-maatregel lijkt. Zij heeft inmiddels het Bestuurscollege — haar werkgever dus — laten weten dat de overheid 2x24 uur heeft om de brief in te trekken. Sambo-Martijn dreigt zelfs met een rechtszaak wegens aantasting van haar goede naam. Ten slotte zegt de leerkracht dat zij het gebeurde betreurt en vraagt zich af of dit beschouwd moet worden als 'un kaminda pa un mihor enseñansa', verwijzend naar de naam van het rapport dat door de overheid is samengesteld om het onderwijs te verbeteren.

Tweede tomatenboom



■ *KRALENDIJK — Na zijn eerste tomatenboom wilde Don Stewart zich revancheren met een tweede boom. Hij noemde dat de eeuwige 'groene' boom. Samen met gezaghebber mr. Frits Goedgedrag plantte Don de boom in de tuin van het Bestuurskantoor.*

Dure tomaat

ALS DANK voor zijn verblijf op Bonaire schonk Don Stewart een altijd groene boom aan Bonaire die een plaatsje heeft gekregen in de tuin van het Bestuurskantoor. Reden voor het hoofd van de LVV om op te merken, dat Stewart al eerder een bijdrage in de agricultuur heeft geleverd. In 1980 schonk Don Stewart Bonaire een andere plant. In dit geval een tomatenplant die gekweekt werd op basis van watercultuur. Daar kwam aarde noch afval aan te pas.

Volgens Edward Berben, hoofd van de LVV, was dit watercultuursysteem feilloos, want de plant produceerde inderdaad één fraaie tomaat. Na een kleine kostenberekening bleek evenwel dat de enige tomaat die ooit werd geproduceerd met het watercultuursysteem drieduizend gulden kostte.

Don Stewarts idee werd in dank aangenomen, maar niet in dank afgenomen.

Papi Cicilia acht kritiek Sealy onrechtvaardig

KRALENDIJK — De aanbieding van het boekje 'The first Bonairean' van de hand van archeoloog dr. Jay Haviser is niet zonder kritiek gebleven. Met name geschiedenisleraar Arthur Sealy, vaak betrokken bij het onderzoek van de geschiedenis van Bonaire, vindt de ceremonie bij de aanbieding beperkt tot een te kleine kring. Papi Cecilia van het departement van Cultuur en Opvoeding wijst Arthur Sealy scherp terecht in een donderdag uitgegeven verklaring.

De kritiek van Arthur Sealy leek terecht. In een interview merkte Sealy op, dat hij uitermate teleurgesteld was, dat hij bij de ceremonie op het Bestuurskantoor niet uitgenodigd was. "De Scholengemeenschap heeft een bijdrage geleverd door het houden van een enquête. Wij hebben onder andere foto's genomen van leerlingen met een indiaans uiterlijk. Nu het boekje aangeboden werd, leek het wel of de eer aan anderen werd gegeven".

Daarmee bedoelde Arthur Sealy zonneklaar het hoofd en waarnemend hoofd van de afdeling Cultuur en Opvoeding, respectievelijk Frans Booi en Papi Cecilia, die namelijk wel aanwezig waren.

Cicilia is het met de kritiek van Sealy echter in het geheel niet eens. In gesprek met het waarnemend hoofd van de landsdienst op Bonaire, Cicilia, bleek dat vanaf 15 mei al spots op de radio te beluisteren waren, dat Haviser een lezing zou houden op maandag 18 mei. Bovendien herhaalde Haviser die uitnodiging nog eens in het programma Entrevista van Boy Antoin op Voz di Bonaire.

Naar de mening van Papi Cicilia komt het nu vreemd over, dat uitgerekend bij de doop van het boekje in aanwezigheid van gezaghebber mr. Frits Goedgedrag nu de kritiek los komt dat de werking niet bij het werk van Haviser is betrokken. "Onzin", aldus Cecilia, "ik heb meer dan 150 gulden besteed aan spots op de radio om de bevolking op te roepen om kennis te maken met het boekje van Jay Haviser en te horen wat hij op Bonaire heeft gedaan. Het is nu eenmaal niet mogelijk om de gehele bevolking uit te nodigen in de kamer van de gezaghebber om aanwezig te zijn bij de doop. Bovendien moet de gezaghebber beschouwd worden als de vertegenwoordiger van de gehele bevolking en daarom acht ik deze kritiek zinloos".

Ook zegt Papi Cicilia dat de bijdrage van Arthur Sealy minimaal is geweest. Zeker in vergelijking met het werk dat de SGB-leerlingen hebben verricht. Ten overvloede attendeert Cicilia erop, dat Frans Booi en zijn persoon qualitate qua aanwezig waren bij de doop van 'The first Bonairean.

Papi Cecilia: "Ik zie derhalve totaal niets verkeerds in het systeem dat wij gevolgd hebben. Arthur Sealy en zijn vrienden kunnen zich beter net als de schoenmaker bij zijn leest houden en beginnen de situatie op de SGB recht te trekken. Daar zijn de zaken die beduidend minder fris ruiken dan op vele andere plaatsen".

Naar de mening van Cicilia wordt het werk dat verricht wordt op Cultuur en Opvoeding naar waarde geschat en hij acht het niet nodig om beledigd te worden door buitenstaanders.

Half Bonaire loopt uit



■ *KRALENDIJK — Half Bonaire was donderdagmiddag uitgelopen voor de ontvangst van Capt'n Don Stewart. De man die het duiken aantrekkelijk heeft gemaakt op Bonaire, werd aan de oude' pier ontvangen door gezaghebber mr. Frits Goedgedrag die later de in 1962 op Bonaire gearriveerde Don Stewart alle huldiging bracht die de pionier in de Bonaireaanse duikindustrie verdient.*

Op de foto: gezaghebber Goedgedrag die Don Stewart verwelkomt aan boord van de 'Samur' die speciaal ter gelegenheid van de huldiging van Don was uitgevaren.

■ *KRALENDIJK — Onlangs heeft Bonaire een overeenkomst gesloten met Venezuela over het samenwerken in de toeristische sector. De bedoeling is dat dit uitmondt in een uitwisseling van docenten en leerlingen onder auspiciën van de Fundatej (Fundación para el Turismo Educativo y Juvenil). De manier waarop dat kan gebeuren, zal later ingevuld worden door de Tourism Corporation Bonaire TCB) en de Bonaire Hotel and Toursim Assocation (Bonhata).*

Opmerkelijk is dat deze overeenkomst die in Caracas werd gesloten, de eerste is die de Fundatej sluit met een eiland in het Caribisch gebied. Daarmee is ten slotte het doel bereikt dat Bonaires vertegenwoordiger in Caracas, Fabian de Caso, al enkele jaren tracht te bereiken.

Het protocol werd ondertekend door gedeputeerde Ramoncito Booi (derde van links) en dr. Filinto Durán, voorzitter van de Fundatej (vierde van links). Verder waren aanwezig waarnemend gezaghebber Richard Dammers (tweede van links) en Staten-/Eilandsraadslid Robby de Jongh (geheel rechts). Naast Durán staat Bonaires vertegenwoordiger De Caso.



Rust teruggekeerd in Bangkok

Thaise premier gaat aftreden

BANGKOK - De in het nauw gebrachte Thaise premier, Suchinda Kraprayoon, zal binnenkort en vermoedelijk bij het parlementaire debat dat maandag in Bangkok begint, officieel aftreden. Dit is vernomen uit militaire en politieke bronnen.

Suchinda voerde zaterdagochtend nog besprekingen met de Thaise koning Bhumibol Adulyadej en heeft bij de monarch mogelijk al zijn ontslag ingediend. Het Thaise parlement begint maandag volgens programma het debat over wijzigingen in de grondwet, waarbij voortaan de premier wordt gekozen door het parlement en niet langer benoemd. Op die manier zou de invloed van het Thaise leger op de politiek worden beperkt en zou het vertrek van de premier worden bezegeld.

In Bangkok was het openbare leven zaterdag grotendeels genormaliseerd, hoewel bij het monument voor de democratie, waar zich enkele van de felste botsingen hebben voorgedaan, een wake werd gehouden. Studenten, werknemers en oudere mensen verzamelden zich om kransen en bloemen te leggen en gedichten te lezen.

Het aftreden van Suchinda "zal zeker worden aangekondigd voor de grondwetswijzigingen worden besproken", verluidde uit militaire bron, een generaal die niet bij naam wilde worden genoemd. Een functionaris van een van de vijf pro-militaire partijen die Suchinda's regeringscoalitie vormden, verklaarde dat Suchinda vrijdag tegen partijleiders had gezegd ontslag te nemen en hun de vrije hand gaf een nieuwe premier te kiezen. Vrijdag werd duidelijk dat zelfs politici uit de coalitie de premier tot aftreden maanden, na de bloedige onderdrukking van pro-democratie protesten in de Thaise hoofdstad. Daarbij zijn de afgelopen week volgens officiële cijfers ruim veertig doden en vierhonderd gewonden gevallen. Maar in andere bronnen wordt uitgegaan van meer dan honderd doden en ten minste zeshonderd gewonden.

Oproep Vernieuwingsbeweging:

Boycot stembus in nieuw Joegoslavië

BELGRADO - De Servische Vernieuwingsbeweging, de belangrijkste oppositiepartij in Servië, heeft vrijdag de kiezers opgeroepen de algemene en plaatselijke verkiezingen op 31 mei voor het nieuwe Joegoslavië te boycotten.

"In het belang van Servië, gaat niet naar de stembussen", aldus de oproep, gericht tegen de regerende socialistische partij (ex-communisten), die de verkiezingsdatum heeft vastgesteld tegen de zin van de meerderheid van de oppositiepartijen in. De Vernieuwingsbeweging, onder leiding van de schrijver Vuk Draskovic, vraagt de Serviërs te zorgen "voor een grote overwinning" door "de leugen en misleidingen" van de door de socialisten georganiseerde verkiezingen te boycotten.

De vluchtelingen uit Kroatië en Bosnië-Hercegovina zouden moeten voorkomen dat ze worden ingeschreven op "de valse kieslijsten". "Alleen een democratisch en sterk Servië kan de Serviërs beschermen waar ze ook wonen en vrede garanderen", aldus de verklaring.

De Klerk:Meer geld voor bestrijden geweld

Geen inmenging van buiten en beperken politie-acties

KAAPSTAD - President F.W. de Klerk van Zuid=Afrika heeft vrijdag de kerken toegezegd meer geld uit te trekken voor realisering van het vredesakkoord over het geweld in de zwarte woonoorden van september vorig jaar.

Hij wil er via nieuwe wetten toe bijdragen dat het vredesakkoord meer effect heeft. Maar De Klerk blijft zich verzetten tegen de komst van een internationale commissie voor een onderzoek naar het geweld in de woonoorden. Dat is vrijdag duidelijk geworden tijdens een gesprek van De Klerk met een delegatie van de Zuidafrikaanse raad van kerken (SACC). Van de zijde van de raad waren onder anderen aanwezig aartsbisschop Desmond Tutu en secretaris-generaal Frank Chikane.

Ondanks het akkoord blijft het geweld in de zwarte woonoorden mensenlevens kosten. Aan dat akkoord werkten mee De Klerk, ANC-leider Nelson Mandela en Zulu-leider Mangosuthu Buthelezi. De Raad van kerken kreeg nul op het rekest, toen hij bij De Klerk pleitte voor de ontmanteling van bepaalde speciale eenheden van het Zuidafrikaanse leger die zich een slechte naam in de zwarte woonoorden hebben verworven. Evenmin voelt de regering er iets voor een einde te maken aan de geheime operaties van het Zuidafrikaanse leger en de politie in de woonoorden.

■ *BAYRUT - Libanese Shi'itische vrouwen treuren bij de stoffelijke resten van een moeder en haar kinderen die zijn omgekomen bij een Israëlische serie luchtaanvallen op het zuiden van Libanon. Bij deze actie kwamen in totaal dertien mensen om en raakten er 25 gewond.*

Rouwklacht in zuid-Libanon



Internationale conferentie in Lissabon:

GOS krijgt technische hulp naar eigen keuze

LISSABON - In Lissabon dat als hoofdstad van de EG fungeert zullen zo'n 45 landen dit weekeinde akkoord gaan met een programma voor technische hulp dat vooral gericht is op de overdracht van know-how op het terrein van de markteconomie en het overheidsbestuur aan het Gemenebest van onafhankelijke staten (GOS). In Lissabon wordt namelijk een internationale conferentie gehouden over de hulp aan het GOS.

De Westerse donorlanden zullen echter de keuze en de uitwerking van de projecten aan de GOS-staten zelf overlaten. Dit programma zal zeker in de smaak vallen bij de Russische minister van Buitenlandse zaken, Andrej Kozyrev, die "concrete projecten" verwacht van de conferentie.

VN-team:Scuds door Irak vernietigd

BAGHDAD - Irak heeft in het geheim onderdelen voor Scud-raketten en productiefaciliteiten voor ballistische wapens vernietigd, aldus Tom Brock, de leider van een wapeninspectieteam van de Verenigde Naties (VN) dat vrijdag terugkeerde uit Baghdad.

Het inspectieteam was voor acht dagen naar Irak gereisd om te verifiëren of Irak productiefaciliteiten voor ballistische wapens had vernietigd en Scud-raketten had ontmanteld, zoals Baghdad in maart beweerde. Brock verklaarde dat de missie geslaagd is en dat hij tevreden is over de medewerking van de Irakezen.

Dollarkoers iets hoger

AMSTERDAM - De koers van de Amerikaanse dollar is vrijdag op de Europese markten iets gestegen. De munteenheid noteerde aan het slot van de handel in Amsterdam f 1,8220 tegen f 1,8200 op donderdag. Het hoogste punt van de dag - f 1,8250 - werd in de loop van de middag opgetekend.

De dollarkoers kon wat aantrekken door de bekendmaking vrijdag dat de geldhoeveelheid in Duitsland op jaarbasis in april minder is gestegen dan was verwacht.

De geldhoeveelheid steeg met 8,8 procent in plaats van de geraamde tien procent. Een sterke groei van de geldhoeveelheid in Duitsland zou de centrale bank ertoe hebben kunnen brengen de rente te verhogen, hetgeen de Duitse mark aantrekkelijker zou maken. In maart nam de geldhoeveelheid in Duitsland toe met 9,4 procent.

De dollarkoers was ook iets hoger in reactie op een uitspraak van de economisch adviseur van het Amerikaanse Witte Huis, Michel Boskin. Die had donderdag verklaard dat Washington zijn prognose voor de economische groei in de VS in 1992 naar boven toe zal bijstellen. Momenteel gaat de Amerikaanse regering nog uit van een groeipercentage van 2,2.

GATT

GENèVE/LA ROCHELLE - De algemeen-directeur van de wereldhandelsorganisatie GATT, Arthur Dunkel, heeft het langverwachte EG-akkoord over hervorming van het landbouwbeleid vrijdag verwelkomd. Hij liet in een korte verklaring weten dat het akkoord kan bijdragen tot doorbreking van de impasse in het wereldhandelsoverleg in de Uruguay-ronde, maar tekende wel aan dat de partners van de EG de genomen beslissingen zorgvuldig zullen beoordelen.

Het handelsoverleg binnen de GATT zit al anderhalf jaar vast op de tegenstelling tussen de EG en de Verenigde Staten over vermindering van de landbouwsubsidies. "Elke stap van deelnemers aan de Uruguay-ronde die bijdraagt aan de doelstelling van totale landbouwhervorming dient te worden verwelkomd. Als zo'n stap wordt gezet door de EG, een van de grote exporteurs en importeurs van landbouwprodukten, is dat van bijzondere betekenis", aldus Dunkel.

De Duitse bondskanselier Kohl liet vrijdag weten dat het nu de beurt is aan andere landen om compromissen te sluiten teneinde de impasse in het wereldhandelsoverleg te doorbreken.

Financieel Nieuws

Bührmann-Tetterode in trek

AMSTERDAM - Grote belangstelling voor Bührmann-Tetterode (BT) op zowel effecten- als optiebeurs was vrijdag het opvallende wapenfeit op de financiële markten. Met het oog op het naderende weekeinde was de aandelenhandel rustig met f 600 miljoen aan omzet. De vraag naar BT zette het fonds op nummer twee van de omzetlijst met bijna f 60 miljoen of meer dan een miljoen stuks. Handelaren nemen al enkele dagen een gespreide vraag naar de aandelen BT waar, zonder dat daar een gerede aanleiding voor is.

Vast was Stork met een vooruitgang van f 1,30 op f 46,30 en ook Philips-dochter Polygram mocht zich in een goede belangstelling verheugen, die het fonds f 1 omhoog bracht naar f 52,30. Van de internationals kon Koninklijke Olie f 1 vooruit naar f 152,50. Uitgever Elsevier krabbelde zes dubbeltjes op naar f 113,40.

Het gros van de markt hield het met het weekeinde voor de boeg al snel voor gezien. Het beetje vraag aan het begin van de handel werd al snel in de koersen opgenomen en de rest van de dag was het de dood in de pot. In de dunne markt konden hier en daar nog wat veranderingen van enige betekenis worden genoteerd.

Zo was Hunter Douglas na de goede stemming van de afgelopen dagen nu f 1,10 in reactie op f 73. Océ moest f 1 terug naar f 74 en Aegon zag zich twee kwartjes ontgaan op f 122,80. Het havenfonds Internatio-Muller moest twee kwartjes terrein prijsgeven op f 68,50 en CSM werd f 0,60 goedkoper op f 96.

Op de lokale markt viel Nutricia op met een vooruitgang van f 4,20 op f 156. Union mocht f 1,80 omhoog naar f 82 en Krasnapolsky rende f 6 door naar f 281. IHC Caland die tijdens de jaarvergadering met goede resultaten voor dit jaar op de proppen kwam, werd f 1,60 hoger gewaardeerd op f 76,10. Daarentegen verloor Volker-Stevin f 3,30 op f 63,50. Ubbink daalde een daalder tot f 70 en hbg f 2,50 tot f 204. Op de optiebeurs was het, behalve de 1400 omgezette opties in BT, heel rustig. Vraag en aanbod hielden elkaar ongeveer in evenwicht. De totale omzet kwam uit op 24.000 contracten, ongeveer de helft van een gemiddelde dagomzet in de afgelopen jaren.

Stockmarket-NEWS

NEW YORK	PREV.	22-5	FRANKFURT	PREV.	22-5	AMSTERDAM	PREV	22-5
DOW JONES	3378	3386	DAX INDEX	1785	1802	CBS GEN.INDEX	130.00	130.40
AM.EXP.	22.75	22.88	ASKO	829.50	828.00	ABN-AMRO	43.80	43.90
ANHEUSER B	53.25	52.50	BASF	249.30	249.80	AEGON	123.30	122.80
ATT	42.75	42.88	BMW	592.80	614.50	AHOLD	87.00	86.90
BORDEN	32.50	32.00	COMMERZBANK	267.40	268.70	AMEV	52.50	52.40
CAMPBELL S	33.75	33.38	DAIMLER BENZ	800.50	812.00	AKZO	160.00	160.10
CHRYSLER	18.00	17.88	DEUTSCHE BANK	727.00	713.60	BOLS	46.70	46.60
CITICORP	19.38	19.00	HOECHST	263.60	266.90	BUHR.TET.	50.00	52.50
COASTAL CO	26.38	27.00	KAUFHOF	509.00	507.00	DAF	23.00	22.90
COCA COLA	44.25	44.25	MAN	386.80	388.00	DSM	115.40	115.00
DIGITAL	41.38	41.63	PREUSSAG	411.00	418.50	ELSEVIER	112.80	113.40
DUPONT	53.13	52.38	SIEMENS	693.70	698.40	FOKKER	35.10	35.10
EAST.KODAK	40.25	40.25	VW	397.50	404.00	GIST BROC.	39.10	39.00
EXXON	59.50	60.50				HAGEMEYER	144.60	144.80
FORD	43.88	44.13				HEINEKEN	165.80	165.90
GEN.ELECT.	76.75	76.63	LONDON			HOOGOVENS	59.50	59.60
GEN.MOTORS	39.00	39.25				HUNT.DOUGLAS	74.10	73.00
HEINZ	37.25	37.50	FT-100 INDEX	2702	2715	ING	50.00	49.70
HOMESTAKE	13.00	13.13				KLM	40.00	40.30
IBM	91.50	91.75	ARGYLL	3.52	3.46	KNP	47.00	47.20
KELLOGG	56.25	56.00	BARCLAYS BANK	3.94	3.91	NEDLLOYD	59.60	60.30
MC DONALDS	46.50	45.88	BASS	6.36	6.41	PHILIPS	38.10	38.20
MERCK	148.00	152.63	BRITISH STEEL	0.81	0.82	ROBECO	98.00	98.10
MINNES.MNG	94.13	94.38	BRITISH TEL	3.59	3.66	ROLINCO	96.80	96.60
MOBIL CORP	62.50	63.38	BTR	5.00	4.97	RORENTO	73.40	73.50
PFIZER	72.63	72.75	CADBURY	4.78	4.72	RODAMCO	47.80	47.90
P.MORRIS	76.88	76.00	CABLE & WIRE	5.73	5.74	ROYAL DUTCH	151.40	152.50
QUAKER	54.00	54.75	GRAND MET	5.03	5.05	UNILEVER	186.60	185.90
SEARS	44.38	44.25	MARKS & SPENCER	3.39	3.43	VMF STORK	45.00	46.30
UP JOHN	34.88	35.38	REDLAND	5.43	5.37	VOC	42.20	42.40
WOOLWORTH	28.25	28.25	TATE & LYLE	3.97	4.00	VNU	90.80	91.20
						WESSANEN	93.60	93.90
GOLD	337.30	337.95	TOKYO			TORONTO		
SILVER	4.05	4.07	NIKKEI DOW IND.	18691	18221	TSE 300	3358	3372
CRUDE OIL	20.40	20.81	BRIDGESTONE	1180	1160	ALCAN	20.38	20.25
			CANON	1430	1440	BELL	44.25	44.50
US$/Yen	130.25	129.45	DAI ICHI KANGYO	1430	1400	BANK OF NS	19.88	19.88
			DAIWA SEC.	889	862	CAN.PAC.	17.38	17.38
US$/DMARK	1.62	1.62	HITACHI	827	818	INASCO	37.13	36.75
			HONDA MOT.	1550	1490	LAIDLAW	11.75	11.63
GBP/US$	181.73	181.40	JAPAN AIRLINES	756	742	MOORE	25.00	24.88
			NOMURA SEC.	1440	1420	NORANDA	18.25	18.25
US$/NLG	1.82	1.82	NIPPON STEEL	311	305	PLACER DOME	12.75	13.00
ECU/US$	127.20	126.95	MAZDA	452	440	POWER CORP.	14.25	14.38
CAN/US$	83.68	83.70	SONY	4310	4260	ROYAL BANK	22.88	23.13

Ramos bedankt jeugd van Smoky Mountain



MANILA - Fidel Ramos wordt de nieuwe Filipijnse president. Dit wijzen de stembusuitslagen uit. Hij bracht dezer dagen een bezoek aan de vuilnisstortplaats Smoky Mountain om daar de jeugd te bedanken voor de op hem uitgebrachte stemmen.
(AFP-satellietfoto)

Wall street lusteloos

NEW YORK - De effectenbeurs van New York kende vrijdag aan de vooravond van het lange weekeinde een lusteloze dag. Maandag is de beurs gesloten wegens Memorial Day en handelaren vertrokken al vroeg om van het lange weekeinde te genieten. De Dow Jones-index, de graadmeter van de beurs, wist onder invloed van een vaste obligatiemarkt 8,07 punten te stijgen tot 3386,78.

De omzet bedroeg vrijdag een schamele 144 miljoen aandelen. De handel werd de gehele dag gedomineerd door koopprogramma's. Met name energie- en farmaceutische fondsen waren gevraagd. Het aandeel Merck stond weer in de belangstelling nu komende dinsdag de aandelen worden gesplitst in drie op een, waardoor de verhandelbaarheid wordt bevorderd en de koers kan stijgen.

De dollar daalde in New York licht. Tegen het eind van de handel noteerde de munteenheid f 1,8185 tegen een slot donderdag van f 1,8200. In Amsterdam noteerde de dollar vrijdag tegen het einde van de handel f 1,8220.

OPEC: Alleen Kuwayt mag olieproduktie opvoeren

WENEN - De dertien lidstaten van de organisatie van olie exporterende landen (Opec) hebben vrijdagavond op de tweede dag van hun halfjaarlijkse ministersvergadering, een akkoord bereikt. Het produktiemaximum van de OPEC wordt voor het derde kwartaal gehandhaafd op 22,982 miljoen vaten (van 159 liter) per dag, zo heeft secretaris-generaal van het oliekartel, Subroto, vrijdag bekendgemaakt.

Alleen Kuwayt, dat langzaam weer zijn produktie-installaties op orde brengt, mag de dagelijkse olieproduktie vergroten. Volgens de Kuwaytse olieminister, Hamoud Abdulla Al-Rooba, zijn Kuwayt geen beperkingen opgelegd. Volgens de Indonesische minister van oliezaken Kartasasmita mag Kuwayt 200.000 à 400.000 vaten per dag meer produceren dan nu het geval is. Mogelijk komt het OPEC-produktiemaximum in het derde kwartaal daarmee in de praktijk uit op ongeveer 23,5 miljoen vaten olie per dag. Door overschrijding van de quota zal de werkelijke olieproduktie in juli, augustus en september ongeveer 24 miljoen vaten per dag bedragen. In april produceerde de OPEC dagelijks gemiddeld 23,3 miljoen vaten.

Zowel Saudi-Arabië als Iran, binnen de OPEC qua produktie de nummers een en twee, heeft volgens Subroto bezwaar tegen het akkoord gemaakt. Zij hebben echter wel hun handtekening onder het akkoord gezet. De Saudi's waren het al in februari niet eens met het hun toebedeelde produktieplafond van 7,887 miljoen vaten per dag. Zij produceren volgens interne schattingen van de OPEC dagelijks 8,066 miljoen vaten en eisen een extra quotum van 1 miljoen vaten per dag.

Iran daarentegen was voor een verlaging van het OPEC-produktiemaximum, zolang de wereldmarktprijs voor olie nog onder het niveau van de OPEC-minimumrichtprijs van 21 dollar zit. Afgelopen week werd er een prijs van 18,48 dollar opgetekend voor OPEC-olie.

Irak heeft het akkoord vrijdag verworpen, maar niet gezegd waarom. Eerder heeft Baghdad laten weten dat de andere OPEC-landen voorbereidingen moeten treffen voor de terugkeer van Irak op de oliemarkt. Momenteel wordt Irak gehinderd door een handelsboycot van de Verenigde Naties en mag het slechts een hele kleine hoeveelheid exporteren.

Al donderdagavond hebben de dertien OPEC-landen ingestemd met de benoeming van Jussuf bin Umajr bin Jussuf, olieminister van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE), tot fungerend voorzitter van het oliekartel. Hij neemt de voorzittershamer over van de nigeriaan Jibril Aminu.

Secretaris-generaal van de OPEC, de indonesiër Subroto, meldde vrijdag dat de volgende voltallige ministersvergadering op 25 november zal worden gehouden, wederom in Wenen. Het OPEC-marktcomité komt al op 16 september in Genève bijeen. Tot de OPEC behoren Algerije, Ecuador, Gabon, Indonesië, Iran, Irak, Qatar, Kuwayt, Libië, Nigeria, Saudi-Arabië, de VAE en Venezuela.

Het parlement van TAIWAN heeft vrijdag een herziening aanvaard van de wetgeving inzake auteursrechten en patenten. Vanuit het buitenland, vooral de Verenigde Staten, is jaren geklaagd over de gebrekkige bescherming daarvan. Wat dat betreft komt er nu verbetering. De Amerikanen hadden gedreigd met sancties als Taiwan geen maatregelen zou nemen.

***

De gang van zaken bij IHC CALAND (offshore en bagger) is tot nu toe dit jaar zonder meer bevredigend geweest. Deze ontwikkeling versterkt het vertrouwen dat de winst uit gewone bedrijfsuitoefening dit jaar de f 40 miljoen zeker zal overschrijden. De orderportefeuille bedraagt thans meer dan een miljard gulden tegen f 720 miljoen een jaar geleden.

MENSEN



Adieu Johnny...

"Het is een grote eer en een waar plezier geweest. Ik heb me geen betere 30 jaar kunnen voorstellen. Ik zal jullie erg missen; een zeer goede avond toegewenst." Met dit schijnbaar normale afscheid - maar met tranen in de ogen - besloot vannacht de legendarische Amerikaanse tv praatprogrammagastheer, Johnny Carson zijn laatste aflevering van het programma The Tonight Show. In de studio zat deze keer geen 'normaal' publiek maar zijn echtgenote en twee zoons, andere naaste familieleden van Carson en de genodigden van zijn medewerkers.

Carson (66), de 'gewone jongen uit Nebraska' maar nu zo'n 25 miljoen dollar rijker, is niet minder dan 30 jaar lang onafgebroken gastheer geweest van dit populaire NBC-praatprogramma, dat in de beginjaren vanuit New York en later uit Hollywood werd uitgezonden. Hij ontving gedurende deze drie decennia vele duizenden gasten: filmsterren van toen en nu, komieken, politici, beroemde musici en zangers maar ook ' gewone' mensen die een leuk verhaal te vertellen hadden. Carson, die vele nieuwe, jonge sterren ontdekte, trok jaar in jaar uit miljoenen kijkers en kan volgens de Amerikaanse pers met recht 'de koning van avondpraatprogramma's' genoemd worden. Een van zijn 'pupillen' is David Letterman die, zo erkende hij gistervond zelf, dank zij Carson zijn eigen eveens erg geliefde Late Night-praatprogramma op dezelfde zender kreeg, direct na The Tonight Show.

Carson kondigde precies een jaar geleden, niet lang nadat zijn zoon Rick door een ongeval om het leven kwam, zijn vertrek aan en is sindsdien het middelpunt van de belangstelling: de media en zijn beroemde vrienden en collega's besteedden erg veel aandacht aan Johnny, die met zijn monoloog aan het begin van elk programma velen - met name politici- behoorlijk te kijk zette.

Hij besloot op te stappen "omdat alles nu nog goed gaat". "Ik wil niet weggestuurd worden," grapte hij eens tegen een van de vele gasten die hem daarom vroeg. De afgelopen maanden heeft hij de crème de la crème ontvangen. Een waar hoogtepunt was de aflevering van donderdag - het laatste gewone programma -toen komiek Robin Williams en actrice/zangeres Bette Middler hem in het zonnetje zetten. Middler droeg niet alleen een lied aan hem op, maar zong ook een duet met de nu grijze en duidelijk melancholieke Carson.

Gisteravond had hij geen gasten: hij sprak de kijkers en publiek toe zittend op een kruk waar hij normaliter zijn monoloog hield en liet clips zien van oude programma's. Hij noemde het overlijden van zijn zoon aan wie het laatste programma was opgedragen.

Jay Leno (41) die vele jaren voor Carson 'waarnam' neemt de 'nieuwe' Tonight Show maandag over.



Gisteren was een historische dag in de Amerikaanse televisiewereld. De Tonight Show werd voor het laatst gepresenteerd door Johnny Carson.

Vanaf maandag zal Jay Leno de scepter zwaaien bij de show die reeds dertig jaar in miljoenen slaapkamers avond na avond de nacht inluidt.

Johnny die zelden enige emotie toonde tijdens zijn shows, was de afgelopen week allesbehalve koel. Menige keer betrapte de camera hem erop vochtige ogen te hebben.

Bijgaande foto's geven een beeld van de televisiekoning die een clip uit een van zijn eigen creaties bekijkt, en op de andere plaat staan zijn zoon Corey en zijn broer bij een bronzen beeld van Johnny.

Tyson heeft meer op zijn kerfstok

Bokser **Mike Tyson** is opnieuw beschuldigd van mishandeling. De ex-wereldkampioen, veroordeeld tot zes jaar cel wegens de verkrachting van een jonge vrouw, werd vrijdag in een Amerikaanse televisie-talkshow aangeklaagd door Frinn Cosby, de 24-jarige dochter van de populaire entertainer Bill Cosby.

Volgens Frinn Cosby heeft Tyson drie jaar geleden in zijn huis een poging tot verkrachting gedaan. Voor een miljoenen-publiek vertelde de vrouw uit schaamte het incident jarenlang te hebben verzwegen. Ze betreurde, dat ze eerder dit jaar tijdens het strafproces tegen Tyson niet als getuige naar voren was getreden. Frinn Cosby zei de aanranding nu bekend te maken, omdat een ex-vriend had geprobeerd haar verhaal te verkopen aan het weekblad 'National Enquirer'.

Bill Cosby, een van de meest succesvolle en best betaalde acteurs in de Verenigde Staten, was eveneens op de hoogte van de pijnlijke belevenis van zijn dochter. Volgens Frinn Cosby had haar vader getracht met Tyson een afspraak te maken over het volgen van therapie. De bokser had ingestemd met een behandeling, maar meldde zich nooit bij een specialist.

Frinn Cosby vertelde in 1989 met twee vrienden een bezoek te hebben gebracht aan Tyson, op diens uitnodiging. Tijdens de rondleiding door zijn huis werd ze boven in de slaapkamer opgesloten, waarna de bokser zich aan haar vergreep. "Hij deed de deur op slot en kwam op me af", aldus Frinn Cosby. "Voordat ik het wist lag ik met mijn buik op de grond, met mijn armen achter mijn rug. Hij hield een hand voor mijn mond. Ik verzette me hevig."

Cosby kon uiteindelijk de hand voor haar mond wegduwen en om hulp schreeuwen. Toen een dienstmeisje zich aan de deur meldde, liet Tyson haar los en vluchtte ze het huis uit. Volgens Cosby had de bokser haar nog wel geld geboden als ze over het incident zou zwijgen.

Uganda: Leger wreed hij herstel orde

KAMPALA - De Ugandese regering heeft toegegeven dat het leger wreedheden begaan heeft tegen de bevolking in het noorden en noordoosten van het land, waar de afgelopen jaren honderden doden zijn gevallen bij gevechten tussen militairen en opstandelingen.

Tegen de militairen die voor deze wreedheden verantwoordelijk zijn worden disciplinaire maatregelen voorbereid, aldus minister van Justitie Abubakar Mayanja

Met blijdschap geven wij kennis van het wonder dat de Here ons heeft geschonken.
Op 21 mei is ze geboren, onze dochter

Helena Hiltsje



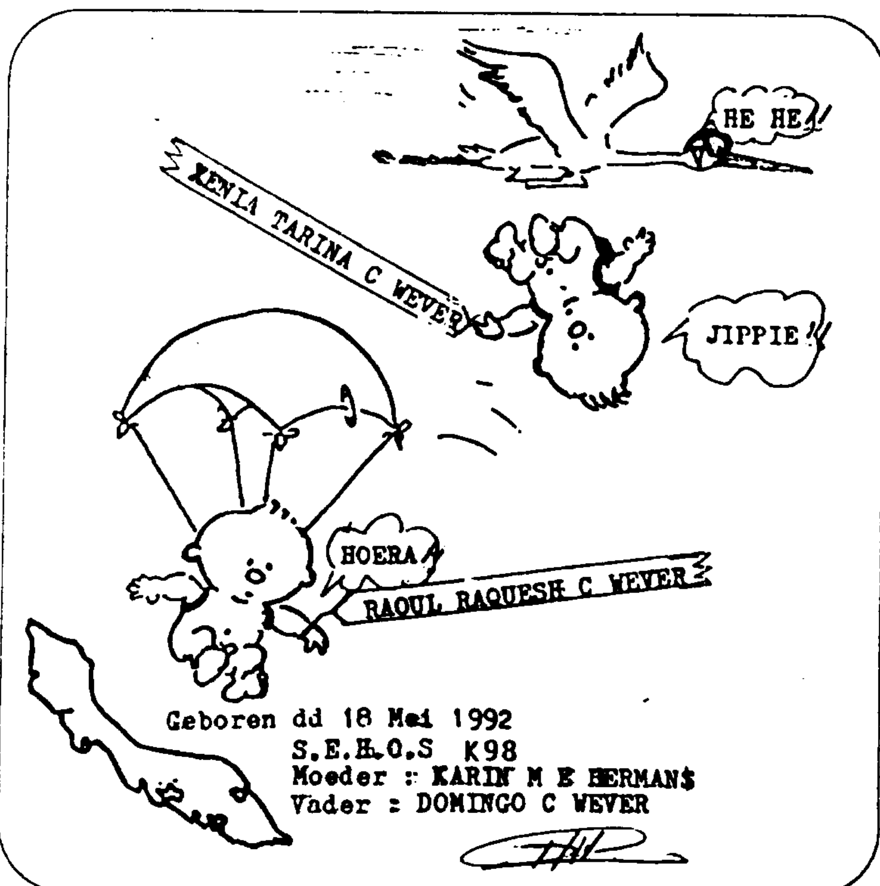
Haar dankbare ouders,
Dolfi en Jacoline Debrot - Steegstra
Rooi Santu 182 A, Willemstad

Moeder en dochter houden siësta tussen 12.30 en 17.00 uur.

Met grote blijdschap geven wij kennis van de geboorte van onze zoon:

FLORIS-JAN HANS EMIEL

12 mei 1992 Marjolijn & Michel den Boer
Curaçao



Mercury's erfenis

Freddie Mercury, de in november op 45-jarige leeftijd aan aids overleden zanger van de rockgroep Queen, heeft het grootste deel van zijn vermogen van 28 miljoen gulden vermaakt aan een vriendin. Dit blijkt uit het zaterdag openbaar gemaakte testament van Mercury.

Mary Austin, die met haar twee kinderen in het luxueuze huis van Mercury in londen gaat wonen, toonde zich door het nieuws overdonderd. Op de kritiek dat de Queen-zanger geen geld aan aidsonderzoek heeft nagelaten, zei ze dat Freddie tijdens zijn leven voor tonnen aan onderzoek naar deze dodelijke ziekte heeft gespendeerd.

Vrienden en verwanten bedacht Mercury in zijn laatste wil met kleinere bedragen.

Gisteren 22 mei promoveerde Ashley Duits aan de Rijksuniversiteit van Utrecht. Ashly werd op 13 april 1965 geboren uit het huwelijk van wijlen Joop Duits en Ruth Vinck. Reeds gedurende zijn middelbare schoolperiode aan het Peter Stuyvesant College was het duidelijk dat Ashley zeer geïnteresseerd was in de natuurwetenschappen en vandaag wordt deze belangstelling en aanleg bekroond met de doctors-titel.

Met zijn dissertatie 'The effects and production of interleukine 6 during an immune response' biedt de jonge doctor de doktoren en verpleegsters een nieuwe entstof, een zogenaamde 'adjuvant', die veel veiliger zou zijn dan bestaande middelen.

Voor zijn promotie tot doctor zal drs. Duits enkele vragen moeten beantwoorden van dr. Mac Kibbelaar, die zes maanden geleden een uitnodiging heeft ontvangen van de Rijksuniversiteit van Utrecht om lid te worden van de beoordelingscommissie die het manuscript samen met vier andere hoogleraren van de universiteit moest beoordelen.

Na zijn promotie blijft Ashley Duits nog twee jaar in Nederland om zich verder te specialiseren. Hij zal dan als medicus-immunoloog naar zijn geboorte-eiland terug keren om een bijdrage te leveren aan de gezondheidszorg. Ashley Pabien!!

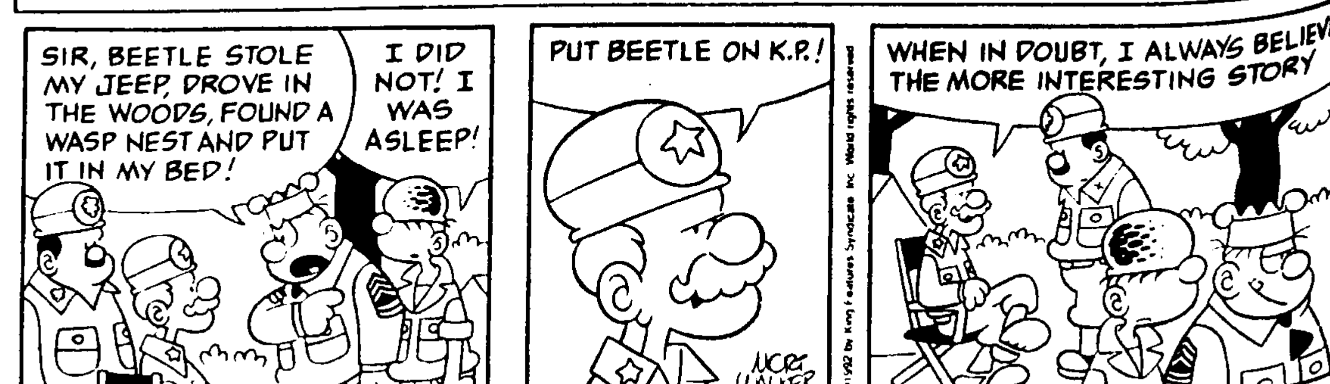
HENRY By Dick Hodgins



BONER'S ARK By Addison & Frank Johnson



BEETLE BAILEY By Mort Walker

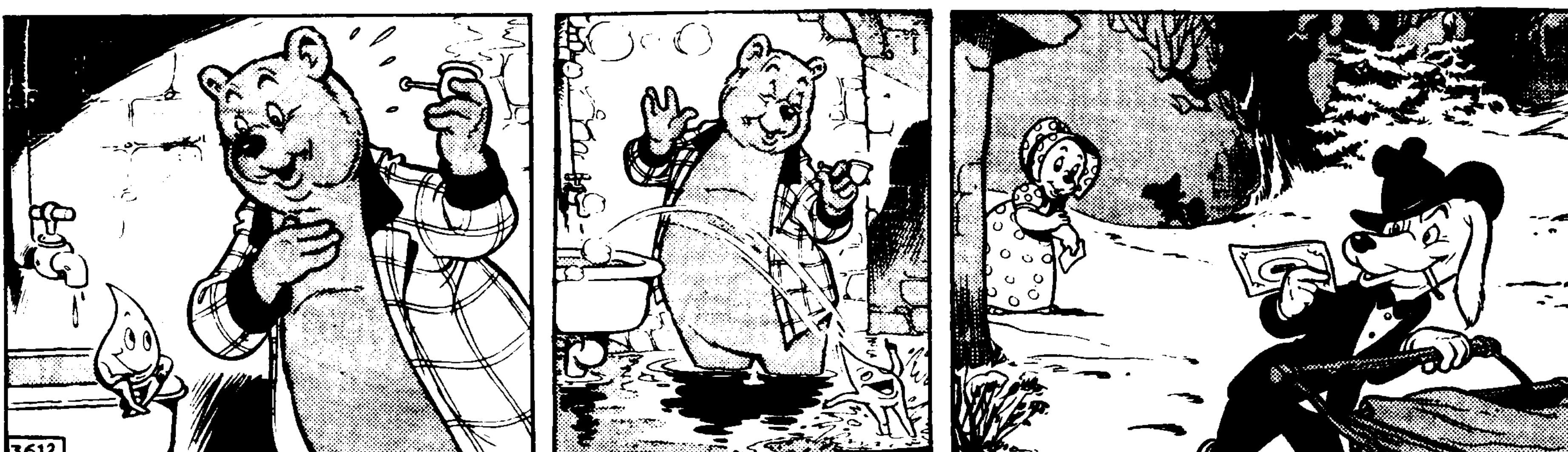


REDEYE By Bill Yates & Mel Casson



Heer Bommel en de Dankputters

door Marten Toonder



3612 — "Heeft de grote droge heer geroepen?" vroeg het dankputtertje. "Zijn er wensen? Gaarne tot uw dienst; onze dank is onuitputtelijk".

"Dat is mooi", zei heer Bommel hartelijk, "want ik heb nog een klein verzoek. Een buurvrouw van mij heeft de goudmijn Dorado gekocht - en nu zou ik het zo aardig vinden wanneer ze daar echt goud uit kreeg".

"Een goudmijn", herhaalde het puttertje peinzend. "Dat is niet eenvoudig, want goud valt buiten het eigenlijke putterwerk. Maar misschien kan ik een relatie inschakelen".

"Een goed idee", prees heer Ollie. "Ik wil geen misbruik van uw dankbaarheid maken, maar dit is een bijzonder geval. Doddeltje is een erg aardig iemand als u begrijpt wat ik bedoel. En ik......"

Toen merkte hij dat het ventje reeds verdwenen was. In de buurt van de oude put stegen er wat belletjes uit het water omhoog en een borrelend stemmetje riep uit de diepte: "Het komt in orde".

"Nu, daar ben ik benieuwd naar", prevelde heer Bommel. Hij waadde naar de trap om zich te gaan verdrogen - en daar laten we hem maar bij.

Juffrouw Doddel had intussen de morsige banknoot aangenomen en het eigendomsbewijs van de mijn aan Hiep Hieper overhandigd. "Wat gaat u er nu mee doen?" vroeg ze.

"Ik weet het nog niet", zei Hieper. "Het is niets waard, maar het is mooi gedrukt. Misschien laat ik het inlijsten; als een herinnering!"

Hij groette en haastte zich toen heen met zijn voddenwagen. De buurvrouw keek hem geroerd na - en daardoor zag ze niet dat er van de andere zijde een vreemdeling naderde.........

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (derde district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen en het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

KINDERARTS
(particuliere patiënten)
voor de dienstdoende arts belt U tel.: 624900/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 682222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
23 mei 1992 vanaf 08.00 uur tot 25 mei 1992 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Centro Medico Sta. Rosa. Tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 371661 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
22 mei 1992 vanaf 17.00 uur tot 23 mei 1992 om 24.00 uur:
Dokter Braakman-Bonder, Spreekkamer: Kas Chikitu. Tel.: 623550; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 671313 b.g.g. 689266/689337.
24 mei 1992 vanaf 00.00 uur tot 25 mei 1992 om 07.00 uur:
Dokter Dunker, Spreekkamer: Kas Chikitu. Tel.: 623550; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 691021 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
22 mei 1992 vanaf 17.00 uur tot 25 mei 1992 om 07.00 uur:
Dokter Lucasius, Spreekkamer: Soto. Tel.: 641690; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen tel.: 641356 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG
Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A. Tel.: 379744.
Punda
Juliana, Julianaplein 5. Tel.: 54500.

ZONDAG
Otrobanda
Union, Breedestraat 137. Tel.: 623575.
Punda
Vredenberg, Socratesstraat 3. Tel.: 613300/54492.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

(van 10.00-14.00 uur)
23 mei: P.A.J. Scherptong, Winston Churchillweg 157-E.
24 mei: A. Michel, Dr. Martin Luther King Boulevard 42.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544)
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
11.00-18.30 uur 'Seawind Crown' (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jezus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 06.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 18.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO: zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 06.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK

Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
18.30 uur dienst.
Seru Fortuna
10.00 uur dienst.
Buena Vista
08.30 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds. O.G. Haasnoot (collecte zondagschool)
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. H. Gilhuis (collecte zondagschool)
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds. I. Kloe (collecte zondagschool).
* * * * * * * * * * * * * * * *

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl Kòrsou)
AA-klasse
15.00 uur Blue Hawks vs Snake Tigers - Tio Dacu Ballpark te Zapateer.
19.30 uur Royal Scorpions vs Santa Maria Pirates - Sentro Deportivo Kòrsou.

ZONDAG
VOETBAL
(Federashon di Futbòl Kòrsou)
tweede divisie
13.00 uur Vesta vs Canisius Boys;
eerste divisie
17.00 uur Jong Colombia vs De Koning - Sentro Deportivo Kòrsou.

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl Kòrsou)
AA-klasse
10.00 uur Blue Hawks vs Groot Kwartier Stars;
14.30 uur Sta. Rosa Indians vs Sta. Maria Pirates - Sta. Maria Pirates Ballpark te Hofje Kool,
10.00 uur Tigers vs Wild Cats;
14.30 uur Lagun Stars vs Royal Scorpions - Tio Dacu Ballpark te Zapateer.

SCHERMEN
09.00 uur Antilliaanse senioren degenkampioenschappen in B-, C- en S-klasse (dames/heren) - gymzaal Mgr. Zwijsen College.

WIELRENNEN
(Curaçao Cycling Association)
08.00 uur start 55-km wegwedstrijd op Brionplein via de verschillende districten naar het eindpunt op de parkeerplaats te Colon.

AUTORALLY
(Automobiel Club Curaçao)
09.00 uur start 'rode brigade'-rally op de zandvlakte nabij Marinebasis Parera en de finish is vanaf 11.00 uur nabij het ACC-clubhuis.

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Half bewolkt, tijdelijk zwaar bewolkt met af en toe een bui. In de komende nacht en morgenochtend bestaat er een kleine kans op onweer.
Zwakke tot matige, af en toe vrij krachtige wind uit richtingen tussen oost en zuidoost (tussen drie en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:
Een storing boven het midden van het Caribisch gebied, die weinig van plaats verandert, zal ons weer in de komende 24 uur onveranderd blijven beïnvloeden. Als gevolg hiervan zal de activiteit van de intertropische convergentiezone dan ook van tijd tot tijd boven de Benedenwindse eilanden toenemen. Hierdoor zal aanhoudend veel bewolking voorkomen waaruit plaatselijk enige neerslag zal vallen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	regen	31	27	0.1
Bonaire	zwaar bewolkt	--	--	0.0
Curaçao	zwaar bewolkt	32	27	sp
St Eustatius	zwaar bewolkt	30	26	0.0
St Maarten	zwaar bewolkt	33	29	0.0
Amsterdam	licht bewolkt	27	11	0.0
Atlanta	licht bewolkt	27	13	0.0
Bogotá	motregen	19	08	-.-
Caracas	zwaar bewolkt	28	23	0.0
Kingston	licht bewolkt	32	24	-.-
Miami	licht bewolkt	29	21	0.0
New York	onbewolkt	34	17	0.0
Paramaribo	licht bewolkt	34	--	0.0
Port-of-Spain	zwaar bewolkt	32	24	sp
San Juan	regen	31	24	6.6

Met diep leedwezen maken wij het overlijden bekend in Nederland van:

Johanna Maria de Ron - van Antwerpen

Haar zoon:
Henk en Haydee de Ron-Palm

Kleinkinderen:
Henk en Silvana de Ron
Johanna de Ron
Jules de Ron
Jozef en Angelina de Ron
Harry de Ron

Achterkleinkinderen:
Henky, Jules, Shanty en Chester.

De teraarde bestelling vindt plaats in Eindhoven, Nederland.

Condoleance-adres:
Kaya Wabi 318
Curaçao

HBO (kanaal 82/83)

ZATERDAG
15.00 Movie: 'Talent for the Game' (1991; Edward James Olmos/Lorraine Bracco)
16.30 Movie: 'Scrooged' (1988; Bill Murray/Karen Allen)
18.15 Movie: 'My Blue Heaven' (1990; Steve Martin/Rick Moranis)
20.00 Movie: 'Toy Soldiers' (1991; Sean Astin/Wil Wheaton)
22.00 Movie: 'Kickboxer 2: The Road Back' (1991; Sasha Mitchell/Peter Boyle)
23.30 One-Night Stand (Martin Lawrence)
24.00 Movie: 'Spring Fever U.S.A' (1988; Darrel Guilbeau/Michelle Kemp)
02.30 Movie: '48 Hrs.' (1982; Eddie Murphy/Nick Nolte)
03.10 Movie: 'Talent for the Game' (1991; Edward James Olmos/Lorraine Bracco)
04.40 Movie: 'Wild Zone' (1989; Edward Albert/Philip Brown)

ZONDAG
13.30 Movie: 'Hometome Boy Makes Good' (1990; Anthony Edwards/Grace Zabriskie)
15.00 Buy Me That Too! A Kids' Guide to TV Ads
15.30 Movie: 'Clara's Heart' (1988; Whoopi Goldberg/Neil Patrick Harris)
17.30 Mel Gibson: Lethal Weapon 3: Video Diary 2;
18.00 Movie: 'Big Man on Campus' (1989; Allan Katz/Corey Parker)
20.00 Movie: 'A Rage in Harlem' (1991; Gregory Hines/Forest Whitaker)
22.00 Movie: 'The Rain Killer' (1990; Ray Sharkey/David Beecroft)
23.35 Movie: 'Third Degree Burn' (1989; Treat Williams/Virginia Madsen)
01.15 Movie: 'Streets' (1989; Cristina Applegate/David Mendenhall)
04.30 Movie: 'A Rage in Harlem' (1991; Gregory Hines/Forest Whitaker).

NBC (kanaal 84/85)

ZATERDAG
20.00 Golden Girls
20.30 The Torkelsons
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters.

ZONDAG
19.00 Eerie, Indiana
19.30 Against All Odds
20.00 Mann & Machine
21.00 NBC Sunday Night at the Movies.

TBS (kanaal 85/86)

ZATERDAG
15.35 CHiPs
16.35 Happy Days
17.05 Fishing With Roland Martin
17.35 Fishin' With Orlando Wilson
18.05 World Championship Wrestling
21.05 Movie: 'No Time for Sergeants' (1958; Andy Griffith/Nick Adams)
22.35 U.S. Olympic Gold
23.35 Movie: 'Grease' (1978; John Travolta)
01.50 Movie: 'Saturday Night Fever' (1977; John Travolta)
04.20 Night Tracks: Chartbusters.
05.20 Night Tracks.

ZONDAG
13.00 NASCAR Racing Coca Cola 600 from Charlotte, N.C. (L)
18.05 WCW Main Event
19.00 Movie: 'Hell in the Pacific' (1968; Lee Marvin/Toshiro Mifune)
21.00 National Geographic Explorer
22.00 World of Audubon
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program
24.30 World Tomorrow
01.00 Paid Program
04.00 WCW Main Event
05.05 Hogan's Heroes
05.35 CNN Headline News.

EURO-TV (kanaal 76/77)

ZATERDAG
19.00 Dierenmanieren
19.25 NOS Journaal
19.40 Studiosport
20.00 NOS Laat
20.25 Vocaal Centraal (Gerard Joling)
21.00 Sluiting.
(zondag van 09.00-11.00 uur herhaling)

ZONDAG
19.00 Boes
19.25 NOS Journaal
19.40 Studiosport
19.55 NOS Laat
20.10 Bananasplit/TV Masqué
21.00 Sluiting.
(maandag van 09.00-11.00 uur herhaling)

TELECURAÇAO (kanaal 8/13)

ZATERDAG
17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Teatro Klasiko: 'All at Sea';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno: 'Rock-a-bye';
23.30 Sluiting.

ZONDAG
16.00 Sena di Señor: 'Broeder Flavianus met zang van koor Pas i Amor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku..... 'Ruthsela Pors-Palm';
18.30 Special: 'Ban Kuida Kòrsou';
19.30 Modísima met Saida en Annemarie;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Miniserie: 'The Petrov Affair' (last);
22.30 Superstars of Wrestling;
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

CBS (kanaal 74/75)

ZATERDAG
20.00 CBS Saturday Night Movie
22.00 Trials of Rosie O'Neill.

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 CBS Sunday Night Movie
23.00 CBS News.

AMIGOE
Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Schouwburgweg z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-919
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.625.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
Tel 672000
Fax: 674524
Directie:
[illegible]

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
[illegible]

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, [illegible]

ADVERTENTIE-AFDELING:
[illegible]

ZOEKERTJES [illegible]

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (alle lijnen)
Faxnummer: 22368

BONAIRE
[illegible]

SINT MAARTEN
[illegible]

ST. EUSTATIUS
[illegible]

AMSTERDAM
[illegible]
Telefoon & Fax: 020-[illegible]

DRUKKERIJ: [illegible] N.V.

Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, [illegible]

GOBIERNU DI KORSOU
Servisio di Limpiesa Kòrsou
(SELIKOR)

Hefe di Servisio di Limpiesa Kòrsou (Selikòr) i Servisio Arbeidszorg ta pidi atenshon pa lo siguiente: Di djaluna dia 25 di mei te djabiernè dia 29 di mei trùk lo pasa den siguiente bario:

BANDA ABOU: – PAPAYA BIJ WESTPUNT – ZORGVLIET –
P'ABOU DI BRUG: – BARALTWIJK – DOMI ABOU – DOMI – JUAN DOMINGO (OTR.) – MONTE BELLO – PANAMA – SERU MAHUMA – ROMAR –
P'ARIBA DI BRUG: – CHER ASILE – LA FAMAWIJK – JANWE – NIEUW NEDERLAND – ORANJESTRAAT – PARADIJS (BIJ HEL) – PEN – KORPORAAL

Pa evitá tur mal komprondementu nos ke bolbe suplikà ku énfasis pa:
*** PONE SOLAMENTE SHUSHI GROF I SHUSHI DI KURA AFO NA UN MANERA ORGANISA**
*** PONE SHUSHI GROF I SHUSHI DI KURA AFO SOLAMENTE DEN BARIONAN ANUNSIA VIA RADIO I KORANT**
*** PONE SHUSHI GROF I SHUSHI DI KURA AFO DÈN UN BIAHA, PUES NO PONE SHUSHI AFO DESPUES KU TRUK A KABA DI PASA.**
ESAKI TA STAGNA TRABOU I TA DUNA IMPRESHON KU TRUK NO A PASA.

Gobiernu di Kòrsou ta hasiendo su máksimo esfuerso pa kumpli, pero mester di kooperashon di henter pueblo di Kòrsou. Demostrá sentido síviko. Pa kualke infomashon, sugerensia òf keho yama Departamentu di Informashon i Keho na Telefòn 614500 òf 614440.

E Hefe menshoná,
Dept. R.P. **R.J. Francisca, M.B.A.**

AANVRAGE OFFERTE

De N.V. Kompania di Produkshon i Distribushon di Awa i Elektrisidat di Kòrsou (KODELA) nodigt hierbij leveranciers uit voor het

UITBRENGEN VAN EEN OFFERTE

voor de levering van uniformen aan KODELA ten behoeve van het personeel werkzaam in hoofdzakelijk de administratieve afdelingen.
Pakketspecificatie, leveringscondities en kwaliteitseisen zijn bij de afdeling P&O verkrijgbaar.
Offertes dienen binnen twee weken na verschijning van deze advertentie in gesloten envelope bij KODELA aan de Pater Euwensweg # 1 ingeleverd te worden, vergezeld van een kostenbegroting, model en een omschrijving van de kwaliteit.
Na de sluitingsdatum zullen de respektievelijke offertes geëvalueerd worden en zullen de leveranciers voor een toelichting worden uitgenodigd.
De gunning zal binnen één week nadat met alle leveranciers gesproken is bekend worden gemaakt.
De gunning zal worden bepaald op basis van prijs, kwaliteit, leveringscondities en model/design.

Bekijk uzelf door de ogen van een ander

Tel. 673674

Bomanite Netherlands Antilles

E EKSPERTO DI FLUR

Tel.: 614882 - 657533

TE KOOP

1988 Ford Club Wagon Deluxe Van

8 plaatsen - stereo - z.g.a.n. -gekleurde ruiten - airco - nieuwe banden - nieuwe rem -prima conditie - uniek - moet weg -gekocht voor f.43.610,- gaat nu weg voor f.22.500,-.

Tel.:/Fax.: 690595

Ins ons bedrijf kan direkt geplaatst worden een **Steno-typiste** in de talen: Spaans, Nederlands en Engels. Moet een eerste klas typiste zijn.
Zonder ervaring gelieve niet op deze advertentie te reflecteren.
Werktijden zijn nader te bepalen.
Brieven onder letter 33 bur. v.d. blad, Curaçao

Le Salon / a la Fin Boutique

Gouverneur van Lansbergeweg 31 (tegenover MIL)

Iets unieks, iets aparts

Voor echte haarverzorging en Europese dameskleding

(weer nieuwe zending kleding binnen)

Tel.: 623488
Openingstijden: ma. - za. 8.30 - 13.00 -14.00 - 18.00 uur

Te koop.
Opel Rekord
Bjr. '81, z.g. onderhouden/pas gereviseerd.
Prijs n.o.t.k.
Tel. 625623.
Gouverneur van Lansbergeweg 25

Voor uw gemak in 't winkelcentrum Brievengat

MI PAYASO

Tel. 369108

Leuke kleding voor jongens en meisjes en nog veel meer.

Open van
di. - vr. van 14.00 - 18.30
za. 10.00 - 12.00 / 15.00 - 18.30

WEGGELOPEN
Bruine Spaniel
met grote flaporen.
Rode band.
Omgeving Jongbloed, nabij Jumbo Freitas Supermarket.
Beloning voor degene die onze hond terugbrengt.
Inf: Tel. 377383, 612744.

NEON LIGHT Curacao
THE SIGN PEOPLE

We specialize in all types of signs
(neon, daylight, regular and electronic billboards, embossed signs, etc.)
* **We make block letters** in plastic, aluminium, bronze, etc.
* **We offer 24 hours service**
* **Our work and materials are guaranteed**

FOR MORE INFORMATION PLEASE CALL:

Phone: (599-9) 682720 Office
(599-9) 601581 Portable
Fax: (599-9) 612906 or 612898

Address: Rio Canarioweg # 18
Curaçao
Neth. Antilles

Pisces seafood restaurant

Einde Caracasbaaiweg
Tel: 672181

Volop Lobster

Hydra Pools

Structural Polymer (Thermo-plastic) 9 mm.

Verkoop en installatie van **linerzwembaden**

50 jaar garantie op wanden/steunpilaren, 10 jaar garantie op liner
tel.: 375919 Verkoop zwembadbenodigdheden fax.: 371098

Mepool/Mecomp Sta. Rosaweg 125

Ruimte te Huur voor Party's, bruiloften en partijen.
Inlicht. 693973
na 18.00 uur

TE HUUR:
PRACHTIG GELEGEN APPARTEMENT
voor 2 personen. Aan het Spaanse Water (Jan Sofat) met strand en pier. Alleen voor de maand juni.
Tel.: 672287

TE KOOP
heel apart WOONHUIS
gelegen aan de F.D. Rooseveltweg.
Voor meer informatie gelieve te bellen
na 6 uur p.m.
nummer 687165

Uitzendburo Prome Alternativa

Uitzendbureau Prome Alternativa

is op zoek naar een

SECRETARESSE

Onze gedachte gaat uit naar een persoon met:
— minimaal Mavo-diploma of daaraan gelijkwaardige opleiding
— 2 jaar ervaring in deze richting
— capaciteit om zelfstandig te werken
— goede contactuele eigenschappen
— type-diploma en ervaring in het omgaan met computer
— minimaal 21 jaar.

De werkzaamheden bestaan voornamelijk uit:
— het contact leggen en onderhouden met kliënten
— het verwerken van gegevens via de computer.

Uw schriftelijke sollicitatie met vermelding van curriculum vitae, referenties, behaalde diploma's en telefoonnummer kunt U uiterlijk 30 mei aanstaande richten aan Uitzendbureau Prome Alternativa, P.O. Box 4615, Alhier.

---

schildersbedrijf
Perfect

Voor al Uw schilderwerk

tel.: 601766-369127
fax: 369127

De lekkerste
ROTIE'S
pom, pastei, bamie, nasie, Chin. kip, ger. kip, varken, moksie meksie, bruine bonen, bloedworst
kunt U elke zondag tussen 12 en 4 bij ons krijgen.
Vraag naar het gerecht v/d week
Koraal Partir kav 87
Tel.: 674103.

Voor al Uw
CATERING
Tel.: 649121

Appartementen te Huur
Vakantiegangers fl. 50,= per dag.
Voor langere periode fl. 20,= per dag.
Alles inbegrepen.
Bel 676955.

TE HUUR
1 sl. k.app. excl. licht
NAF. 250.00 p/week 2 pers.
2 sl. k.app. incl. alles
NAF. 350.00 p/week 2 pers.
Inlichtingen: Tel. 683459

Aannemings-Maatschappij
„De Antillen" nv
Te koop:
1 Freesmachine
1 Vlak van dikte bank
1 Langgatboormachine
Rancho 165, Tel. 377742

VUUR IN ZUID-AFRIKA
Het verhaal van een opwekking.
Dinsdagavond 26 mei om 20.00 uur op TeleCuraçao
Inlichtingen: GoedNieuwsLijn
689590/690999

Elke zondag
SURINAAMS ETEN
verkrijgbaar op ons gezellige terras van 12 - 16 uur.
Geopend: ma. t/m za. voor
ontbijt van 8 - 10 uur
lunch (met Surinaamse Special) 12-2 uur
dinner 18 - 22 uur
Saladbar - Bar-Restaurant
MEETPOINT (Korédor)
Tel.: 625611
Ook take-out.

INBOEDEL SPEELSCHOOL
te koop.
Op zondag 24-5 van 10.00 - 12.00 uur
Op maandag 25-5 van 16.00 - 18.00 uur
Kaya Boyo
Jan Thiel Oost
Kavel 114

ZONDAG 24 mei van af 12.00
af te halen de echte
INDONESISCHE RIJSTTAFEL
met sajor lodeh, sg telor, atjar, kip, frikadel, sate, sambel goreng tempe, vlees, pisang goreng, kroepoek, sambelbadjak.
NAF. 10.00 p.p.
Ook hebben we, BAMI, petjil met lontong, BA-PAO, LOEMPIA, LEMPER
Familie Kerger
Canadaweg 9 - Telf. 683459
Selamat datang dan makan.

TE HUUR AANGEBODEN
voor de periode
23 juni tot 20 juli
WONING te Jan Doret
Zorg voor dieren en planten is een vereiste.
Tel.: 680215

TE HUUR
Woon-/slaapkamerappartement met airco
- inklusief water / 5 channels satellite
- exklusief elektra
Naf 700,= per maand.
Te bevragen tijdens kantooruren
tel. 611293, Mevr. Jacobus.

De grootste kollektie zijden bloemen
Bon Aparte
George Maduroweg 21a

Gevraagd: zuilwoning voor 6 personen voor 3 juli t/m 13 aug. '92.
Geboden: in Nederland te Driebergen ruim alleenstaand huis voor 6 personen dichtbij bos, centraal gelegen. Bij Utrecht. Railauto beschikbaar.
Voor inl. Viola + René Kostuchowski,
tel.: 683172, tussen 7 - 10 uur 's avonds.

WAARSCHUWING

De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan HATO:

MAANDAG	25 MEI	1992 VAN 10.00 TOT 18.00 UUR.
DINSDAG	26 MEI	1992 VAN 07.15 TOT 13.00 UUR.
WOENSDAG	27 MEI	1992 VAN 07.15 TOT 13.00 UUR.

Onveilig zeegebied ± 4000 meter uit de kust.

Naf. 500,-. BELONING

Op 13 mei j.l. werd uit het laboratorium van de afdeling Bouwkunde en Civiele Techniek van de Faculteit der Technische Wetenschappen van de UNA onderstaand nieuw meetinstrument ontvreemd:

SOLOMAT - MPM4000

m.i.v. onderstaande probe's:
- temperatuur Pt100 en Pt101;
- thermokoppel 206 SA;
- hygrometer 357 RH;
- anemometer 228 MS/GN;
- pressure 512 HP;
- tacho 327 TM;
- software en manuals.

Indien U over informatie beschikt, gelieve U contact op te nemen met de UNA 684422 en te vragen naar:

-Ir. F.H. Brugman - coördinator afdeling B&C;
-M.M. Belloso - hoofd bewakingsdienst.

UNA

Zaterdagavond Ambiente avond in
Hotel Holland
RESTAURANT 't Kokkeltje
met gezellige live music van 9 p.m. tot 12 p.m. met de band
Goso - Ambiente -
Sigurá! B.A.S.
Met snacks v/h huis
Geen entree te betalen.
Tot ziens in Restaurant 't Kokkeltje
ontmoetingsplek bij uitstek
Tel.: 688044 - 688014

CARNIVAL CRUISES

- Verkoopagent
- Aantrekkelijke prijzen
- Vertrek Miami of Puerto Rico
- 4 of 7 daagse cruise

4 daags	FANTASY	vanaf	NAfl. 670,-	p.p
4 daags	CARNIVALE/MARDI GRAS	vanaf	NAfl. 568,-	p.p.
7 daags	TROPICALE/FESTIVALE	vanaf	NAfl. 1.070,-	p.p.
7 daags	HOLIDAY/CELEBRATION	vanaf	NAfl. 1.130,-	p.p.
7 daags	ECSTASY	vanaf	NAfl. 1.184,-	p.p.

Vliegreis Miami/Puerto Rico niet inbegrepen.

Haal nu de uitgebreide kleurenbrochure!
Voor een deskundig en persoonlijke service.

Openingstijden:
ma t/m vrij. 08.00 uur - 12.00 uur
14.00 uur - 18.00 uur
zaterdag 09.00 uur - 12.00 uur (extra service)

WORLDWIDE TRAVEL
Reigerweg 5
Tel.: 371333 /371371

Position Available

ADMINISTRATIVE ASSISTANT

Function includes administrative control and computer data entry.

Requirements:
- Minimum Mavo IV Diploma or equivalent
- Must speak & write in good English & Spanish.
- At least 4 years experience
- Able to type fluently
- Some knowledge of Computers
- Female 23-34 years of age
- Must be able to work independently as well as in team.

Kindly send your application and C.V. to:
Personnel Manager, P.O. Box # 3424
Be sure to mention your telephone/contact number

ARE YOUR HANDS TIED...
...when it comes to getting a better job?

They might as well be if you don't have the training you need. But now it's easy to prepare for the job you want. Now you can get started toward the career you've always dreamed about in computers, business, engineering, automotive, secretarial or any of 45 good-paying jobs. Remember it's never too late to start training at home for a better career to make more money or advance in your present job.

So join the more than 10,000,000 men and women who have trained for success with ICS...at home in their spare time. You can get your Diploma or even your Degree without setting foot inside a classroom. And you can put your trust in International Correspondence Schools...starting their second century of training in more than 125 countries throughout the world. Don't let the world pass you by.

SEND FOR FREE FACTS—NO OBLIGATION

ICS SINCE 1890
International Correspondence Schools, Dept. GOA92
Box 1900, Scranton, Pennsylvania 18501, U.S.A.

CAREER DIPLOMA PROGRAMS

ASSOCIATE IN SPECIALIZED BUSINESS DEGREE PROGRAMS
60 Business Management
61 Accounting
80 Business Management with option in Marketing
81 Business Management with option in Finance

Catering/Gourmet Cooking
Medical/Dental Office Asst.
Microcomputer Repair
05 Hotel/Restaurant Mgmt.
Air Conditioning & Refrig.
12 Interior Decorating
31 Fashion Merchandising
33 Motorcycle Repair
Surveying & Mapping
Fitness & Nutrition
22 Wildlife/Forestry Conservation
27 Animal Care Specialist
2008 Building Trades
106 General Business
18 Practical English
39 Small Engine Repair
04 Auto Mechanics

Professional Secretary
Police Sciences
Art
09 Legal Secretary
55 Diesel Mechanics
67 TV/VCR Repair
Child Day Care
Drafting
35 Travel Agent
2004 Architecture
151 Engineering
Dressmaking & Design

PLEASE PRINT
NAME AGE
ADDRESS
CITY/COUNTRY

ÑAPA

AMIGOE

Weekend Bijlage

ZATERDAG 23 MEI 1992

AZV ERKENT RECHT VAN IEDEREEN OP GEZONDHEID

Beleidsplan op centraal niveau bestond niet

Drs. Stanley Inderson: "Minister moet arbeider zijn"

BELEIDSONTWIKKELING in de gezondheidszorg is tot voor kort vrij vaag gebleven. Weliswaar wordt in alle beleidsnota's steeds een bepaald beleidskader gehanteerd, namelijk: "De gezondheidszorg moet een doelmatig en doeltreffend samenhangend geheel vormen, toegankelijk zijn voor iedereen zonder enige discriminatie en passen binnen de financieel-economische draagkracht van de bevolking". Maar doelstellingen en middelen die gerealiseerd moeten worden binnen een bepaalde periode (= beleidsplan) worden niet concreet aangegeven. De vraag is of er wel eenduidigheid bestaat in het hanteren, operationaliseren en concretiseren van de begrippen binnen bovengenoemd beleidskader. In een serie artikelen over gezondheidszorgbeleid zullen wij terugkomen op de verscheidene invullingen van deze begrippen door de verschillende beleidsmakers en beleidsuitvoerders binnen het gezondheidszorgsysteem.

= door drs.Magda Martina =

De recentelijk afgetreden minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, drs. Stanley Inderson, heeft bijna twee jaar aan het stuur gestaan van het gezondheidszorgsysteem van de Nederlandse Antillen. Bij hem stond steeds de patiënt centraal. Vooral de psychiatrische patiënten en de geestelijk gehandicapten droeg hij een warm hart toe. De algemene waardering voor zijn werk als minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne (VOLMIL) blijkt dan ook uit de vele positieve reakties die hij heeft ontvangen, toen hij zijn aftreden als minister bekend maakte. Veel van zijn beleid dat uitgewerkt is in zijn regeertestament - zijn gedachtengoed - heeft hij niet zelf kunnen materialiseren. Hierover zegt hij: "Het is niet mijn persoonlijk bezit. Vele anderen hebben ook hieraan meegewerkt. Het is een collektief bezit van de Antilliaanse gemeenschap". Hij hoopt dan ook, dat zijn opvolger wat hij heeft achtergelaten, serieus ter hand neemt en hiermee doorgaat. "Want", zegt hij: "het wiel hoeft niet iedere keer weer opnieuw uitgevonden te worden".

Het 'Regeertestament' van drs. Stanley Inderson is wellicht een eerste beleidsplan en tevens beleidsevaluatie op het niveau van de centrale overheid. Wij spraken met drs. Stanley Inderson over zijn gezondheidszorgbeleid en wierpen een blik in zijn regeertestament.

Als U terugblikt op Uw regeerperiode wat zijn dan in grote lijnen de meest interessante ontwikkelingen geweest?

"De naar mijn mening belangrijkste poging die ik heb gedaan is om lijn oftewel klaarheid te brengen op het gebied van de gezondheidszorg op Landsniveau. Via de ERNA (Eilandelijke Regeling Nederlandse Antillen) is er een scheiding aangebracht van de bevoegdheden van Land en eilandgebieden. Het statuut en de ERNA regelen de gezondheidszorg, met name de verantwoordelijkheid van de overheid voor die zorg. In grote lijnen kun je zeggen dat de Centrale overheid belast is gebleven met de inspektie, het toezicht op de zorg en de Eilandgebieden hebben de uitvoerende taken voor hun rekening gekregen. Als minister van Volksgezondheid heb ik mij dus voornamelijk moeten bewegen op het gebied van toezicht en controle. Dat betekent in wezen ook op het gebied van de wetgeving. De wetgeving hebben wij derhalve gehanteerd als belangrijk instrument om de gezondheidszorg te struktureren of beter gezegd te herstruktureren. Hierbij zijn wij in principe ervan uitgegaan, dat er verschillende gebieden zijn , die elk op zich van invloed zijn op de totaliteit van de zorg. Met behulp van enkele hoogleraren - prof. Leenen, prof. Hubben en prof. Roscam Abbing - die in het kader van technische bijstand de minister van Volksgezondheid adviseren, is er een aktieplan opgesteld".

SAMENHANG

"Dit aktieplan gaat uit van de systeembenadering. Dat betekent, dat je de gezondheidszorg ziet als een systeem, dat opgebouwd is uit samenhangende subsystemen. Wil je nu relevante veranderingen aanbrengen in dat systeem, dan moet je de gezondheidszorg benaderen als een samenhangend geheel, waarbij dan ook in dat veranderingsproces een bepaalde systematiek toegepast zal moeten worden. Wij zijn uitgegaan van vier grote gebieden:

* het gebied van de aanbieders van de zorg;
* het gebied van de zorgvragers;
* de financiers en
* het reguleringssysteem.

Voor al deze gebieden zijn wetgevingsprojekten tot stand gebracht, hetzij dat deze al in een finale fase verkeren, of ze zijn al in concept gereed. In ieder geval is het de bedoeling dat er op alle vier gebieden wetgeving komt om de ongeordende indruk die de Volksgezondheid geeft, te vervangen door een beleidsmatige en systematische aanpak".

GEEN GRENZEN

Is de ontwikkeling op het gebied van de gezondheidszorg hier op de Antillen anders dan elders, zoals in Nederland en de regio?

"Verschillen zullen er altijd zijn. Maar de beleidsdoelen van de gezondheidszorg zijn in wezen overal dezelfde. De promotie van een goede gezondheid is onder invloed van de WHO (World Health Organization) mondiaal geaccepteerd als hoofddoel van de gezondheidszorg.

Ook in de gezondheidszorg is het besef doorgedrongen, dat je beter een gezamenlijke en mondiale aanpak kunt hebben, dan dat elk territoir voor zich zelf gaat uitmaken wat het beste is voor de gezondheidszorg. We weten dat ziektes in het algemeen geen onderscheid maken tussen grenzen, rassen, seksen, of afkomst. Dat betekent dan ook dat wij, die ziekten willen voorkomen, de handen in elkaar moeten slaan. Onze einddoelen moeten wij gezamenlijk formuleren en wij moeten met vereende kracht proberen deze doelen te verwezenlijken. Het gaat hier om de bescherming en behoud van de mens en de mensheid en niet in de eerste plaats om het belang van afzonderlijke individuen. Daarbij zal het belang van de zwerm ook ten goede komen aan het welzijn van de bij.

Natuurlijk zal in het ene land het accent wat anders gelegd worden dan in het andere. Bijvoorbeeld in Peru zal op dit moment meer nadruk gelegd worden op cholerabestrijding dan in Zweden, maar het gaat om de grote lijnen in de ontwikkeling".



Foto Ken Wong

MR.STANLEY INDERSON
...arbeider...

DYNAMIEK

Kon U gemakkelijk aansluiting vinden bij het beleid van uw voorganger of moest U zelf met een nieuw beleid komen?

"Mijn indruk is - en tot op dit moment is deze indruk niet weerlegd - dat de gezondheidszorg op centraal niveau niet volgens een beleidsplan of beleidslijnen is uitgezet. Misschien is dat in het verre verleden weleens gebeurd, maar in de tussentijd zijn deze lijnen toch wel erg vervaagd. Ik heb daarom, mijzelf dan ook als een van mijn eerste opdrachten gegeven, om te komen met een beleidsplan. Dit beleidsplan is dan ook geproduceerd. Het is althans in concept-vorm aanwezig en zal als discussiestuk verder behandeld moeten worden. Het moet verder bediscussieërd worden met verschillende organisaties, belangen-groeperingen en belanghebbenden op het gebied van de gezondheidszorg. Ik denk hierbij aan de aanbieders van de zorg, de patiënten en de betalers".

Kunnen alle partijen op een gelijkwaardig niveau deelnemen aan de discussie?

"Gesteld dat er op dit moment een verschil in niveau van participatie zou bestaan, dan betekent dit nog geenszins dat dit participatieproces niet geëntameerd moet worden. Integendeel! In de hoop uiteraard, dat over enkele maanden of jaren we allemaal op hetzelfde niveau zijn. In het andere geval zou het betekenen dat je niet met het participatieproces zou beginnen, omdat de niveaus toch zouden verschillen. En dat betekent in de praktijk navelstaren of uitstel tot Sint juttemis, omdat de niveaus toch altijd zullen verschillen".

Zou de overheid geen voorwaarden moeten scheppen opdat alle partijen op een gelijkwaardig niveau kunnen participeren?

"Voorwaarden scheppen om alle partijen op een gelijkwaardig niveau te laten participeren zou op dit moment betekenen dat je misschien als eerste zou moeten kiezen om patiënten te scholen en pas na die scholing met het participatie proces aanvangen. Dat betekent dat je dan het eigenlijke uitstippelen van het beleid uitstelt tot een bepaalde groep geschoold is. Het zal meer een 'on the job training' moeten zijn. Al doende leert men. Je moet nu eenmaal een keuze maken!"

PATIENTENBELEID

"Binnen het ministerieel beleid is het punt van vorming en participatie van patiënten niet zo expliciet aan de orde gekomen. Anders zou dat moeten gaan betekenen dat het Departement van Volksgezondheid zich ook bezig moet gaan houden met de scholing van patiëntengroepen. Dit lijkt mij meer een taak voor de Eilandgebieden - die dichter bij het veld zitten - om de patiënten te mobiliseren. Wat wij op centraal niveau hebben gedaan op het gebied van patiëntenbeleid is het voorbereiden van wetgeving, waarbij de patiënten meer rechten toebedeeld krijgen.

Hoewel volgens mij het mobiliseren van patiënten het terrein is van de eilandelijke overheden, neemt dat niet weg dat ook op centraal niveau het principe stand houdt, dat de patiënten door middel van voorlichting meer kennis en informatie op het gebied van de gezondheidszorg zouden moeten krijgen.".

Als we teruggaan naar Uw beleidsplan, wat zijn dan de prioriteiten ?

Hoewel preventie een hoofddoel is van de gezondheidszorg, lijkt mij dat preventie toch meer een zaak is van uitvoering en als zodanig thuis hoort bij de Eilandgebieden. De centrale overheid heeft momenteel daarbij nog wel een taak in de zin van wetgeving i.v.m. besmettelijke ziekten, bijvoorbeeld cholera. De landsoverheid kan hierbij preventief optreden door middel van regelgeving en voorlichting en de Eilandgebieden stimuleren om de preventie ter hand te nemen. Dat betekent dus dat de centrale overheid meer de grote lijnen zou moeten aangeven en dat de eilandgebieden zelf modulen moeten invullen. Ook bij de AIDS problematiek heeft de centrale overheid een preventieve rol, maar het mag niet zo zijn dat de centrale overheid voorlichtingsprogramma's gaat houden over AIDS. Dit is meer een taak van de eilandelijke overheid. De rol van de centrale overheid - en dat is ook een beleidslijn die ik heb uitgestippeld in mijn beleidsplan - is het mobiliseren van fondsen, van de mogelijkheden om de eilandgebieden te versterken in hun funkties".

"Een ander beleidsuitgangspunt ligt op het politieke vlak. Namelijk om de Nederlandse Antillen een meer autonoom gezicht te geven, waarbij wij dan met name denken aan het plaatsen van funktionarissen binnen de internationale organisaties en natuurlijk ook de participatie van de Antillen meer autonoom te maken. Onder andere in de PAHO (Pan American Health Organization, de regionale organisatie van de WHO) waarin wij nu participeren als lid van het Koninkrijk, zouden wij graag als volwaardig zelfstandig lid willen participeren.

Betekent het aantrekken van buitenlandse deskundigen niet juist dat lokale krachten minder kans maken op het ontwikkelen van eigen expertise? Worden we dan juist niet te afhankelijk?

" Weliswaar is in het kader van technische bijstand een direkteur voor het departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne aangetrokken en misschien ook iemand voor Milieuzaken.

Maar aan de andere kant is het ook zo, dat wij beperkte mogelijkheden hebben om lokale krachten te plaatsen. Bijvoorbeeld op mijn departement hebben wij een beleidsmedewerkster die afgestudeerd is in gezondheidswetenschappen, maar er zijn nog dertien studenten die gezondheidswetenschappen doen. Misschien kan de Geneeskundige- en Gezondheidsdienst nog een gezondheidswetenschapper plaatsen, maar dan zitten we echt vol. Ditzelfde verschijnsel doet zich ook voor bij andere studiegebieden.

Er is hierover nog geen beleid gevormd, maar een begin is gemaakt door dit aspect bespreekbaar te maken met internationale organisaties en ook heb ik zelf persoonlijk aan de Antilliaanse studenten informatie gegeven over de mogelijkheden die intenationale organisaties bieden aan jong afgestudeerden. Men kan bijvoorbeeld als *junior-officer* een aantal jaren meelopen in de organisatie en bepaalde interne trainingen en deskundigheids- bevordering krijgen.

'Reigner c'est prévoir'. Je moet als regering vooruitzien en binnen die vooruitziende blik zeg ik: 'we zullen een overstroming van de markt krijgen met Antilliaanse afgestudeerden, die we zelf niet allemaal kunnen herbergen. Voor deze mensen zou de plaatsing in een internationale organisatie een mogelijkheid kunnen zijn".

AZV

De introduktie van het nieuwe financieringssysteem, de Algemene Ziektekostenverzekering (AZV) heeft als doel te komen tot een basispakket van voorzieningen voor de gehele bevolking. Dat betekent, dat de AZV een bepaalde dekking biedt, maar wie meer wil heeft de mogelijkheid zich te laten verzekeren voor een meer uitgebreid pakket. Er is in ieder geval een basispakket van voorzieningen, dat toegankelijk is voor iedereen, waarbij een goede kwaliteit gewaarborgd moet blijven. Dit financieringssysteem is gebaseerd op solidariteit, dat betekent dat uitgegaan wordt van het principe dat iedereen zal moeten bijdragen voor financiering van het gezondheidszorg systeem en dat de breedste schouders ook de zwaarste lasten zouden moeten gaan dragen. Dus heffing van een premie naar draagkracht.

"Het specifieke van de AZV", zegt Drs. Stanley Inderson, "is , dat je het recht van iedereen op gezondheidszorg erkent. De huidige p.p.kaart is een gunst en geen recht. Net zoals de onderstand nog steeds een gunst is. Met de AZV nu erken je het recht op de geneeskundige verzorging. De AZV is eigenlijk een van de principiële twistpunten die er op dit ogenblik zijn. De ene groep vindt dat je niet van rechtswege verzekerd zou behoren te zijn, maar dat iedereen een verzekeringsplicht heeft. Ik ben zelf een andere mening toegedaan, namelijk dat iedereen vanaf de wieg recht heeft op gezondheidszorg. Met de introduktie van de AZV maak je ook een einde aan het 'open-end' financieringssysteem en het is ook bedoeld om de gezondheidszorg beter te kunnen beheersen. Op dit moment vindt er nogal wat wildgroei plaats op dit gebied.

U heeft ook plannen gemaakt voor herstrukturering van de geestelijke gezondheidszorg.

"Ja, 'Krankzinnigen landsverordening', die naam al zou je moeten veranderen. We moeten hier zoveel mogelijk eufemismen hanteren om zo min mogelijk gevoelens van mensen te kwetsen. Met de herziening van de 'Krankzinnigen landsverordening' komt de hele geestelijke gezondheidszorg in de steigers te staan. Er is momenteel een grote operatie gaande. Een operatie die nu nog in handen is van de centrale overheid, maar gedecentraliseerd zal worden naar de eilandgebieden toe. In dit geval naar het eilandgebied Curaçao. De bedoeling is, dat na deze decentralisatie een integratie plaatsvindt tussen Departamentu Salu Mental (DSM) - de extramurale geestelijke gezondheidszorg -en de Capriles Kliniek - de intramurale geestelijke gezondheidszorg. De bedoeling is ook dat de geestelijke gezondheidszorg geprivatiseerd wordt. Privatisering heeft hier niets met commercie te maken. Het gaat om het optimaliseren van de zorg aan de patiënt en niet om winstmaximalisatie. De laatste maanden is er echter wat ongenoegen en irritatie geconstateerd, met name bij de DSM, die vindt dat men het spoor een beetje bijster is geraakt. Dat de stoet is vooruitgelopen en dat zij de trommels niet meer kunnen horen.... Er zijn positieve ontwikkelingen gaande in de Capriles Kliniek: het bruist van de aktiviteiten, terwiil de DSM zelf eigenlijk een pas op de plaats aan het maken is".

Volgens Inderson bestaat er een vrees bij DSM, dat bij een eventuele decentralisatie en integratie van de geestelijke gezondheidszorg, DSM opgeslokt zou worden door de Capriles kliniek. Deze

Vervolg op pag. 9

IN DIT NUMMER van Ñapa :

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**



De Thaise premier, generaal Suchida Kraprayoon (midden) verlaat het regeringscentrum omringd door veiligheidsagenten en persmensen. In de afgelopen weken gingen duizenden betogers de straat op om te demonstreren tegen het bewind van Kraprayoon. Hierbij zijn volgens officiële cijfers veertig doden gevallen, maar ooggetuigen zeggen dat het werkelijke aantal veel hoger ligt.

Echtgenote Wannee: "Wacht maar tot hij thuis komt"

Suchinda's premierschap van Thailand doorgestoken kaart

BANGKOK - Toen generaal Suchinda Krapayoon nog opperbevelhebber was van het Thaise leger, liet hij bij herhaling weten dat hij niet taalde naar het premierschap. Maar nu hij onlangs door het leger tot premier is benoemd, lijkt hij niet van zins deze post op te geven. Dit ondanks de protesten van tienduizenden betogers die zijn aftreden eisen en de populaire oppositieleider Chamlong Srimuang die een hongerstaking is begonnen om kracht bij te zetten aan dit verlangen. Het feit dat hij tot premier werd benoemd zonder dat hij aan de verkiezingen van maart heeft meegedaan, resulteerde tot de ernstigste politieke ongeregeldheden sinds 1973, die tot de val leidden van de toenmalige regering. Suchinda (58) is de zoveelste generaal in de geschiedenis van Thailand die via het leger de sprong maakte naar het politiek leiderschap.

Vorig jaar februari leidde hij een legercoup tegen de gekozen premier Chatichai Choonhavan, waarna een militaire raad het bestuur overnam. De machtsovername was nodig om het land te redden van corruptie en een zelfzuchtige regering die geen greep krijgt op de politiek, zo rechtvaardigde Suchinda de putsch. De betogers verwijten hem echter dat hij nu zelf een aantal mensen in zijn regering heeft opgenomen wier blazoen ook niet vrij is van frauduleuze smetten. Parlementariërs in de oppositiebankjes verwijten Suchinda echter dat hij politici in zijn kabinet opneemt die hij tijdens de putsch van 1991 nog beschuldigde van corruptie.

WANTROUWEN

Vlak voor de verkiezingen liet Suchinda nog weten dat hij de politiek wantrouwde. "Ik heb al vaak gezegd dat ik niet van politiek houd", zo liet hij weten. "De meest gewantrouwde mensen zijn handelaren in tweedehands auto's, gevolgd door politici. Ik wil niet behoren tot de op een na slechtste groep". Veel waarnemers lieten zich door dergelijke uitlatingen echter niet overtuigen. Volgens hen waren de verkiezingen van maart doorgestoken kaart en slechts een slinkse manoeuvre van het leger om de generaal premier te maken. Nadat de stemmenslag geen duidelijke overwinnaar opleverde, werd een coalitie gesmeed van vijf pro-militaire partijen die Narong Wongwan, de leider van de Samakkti Than, aanwezen als premier. Maar Narong droop snel af nadat het leger hem ervan beschuldigde connecties te onderhouden met drugsbaronnen in de 'gouden driehoek' aan de grens met Myanmar (Burma). Suchinda aanvaarde daarop het aanbod van de partijen om premier te worden en nam in april afscheid met de woorden dat hij altijd een eenvoudige militair had willen zijn. Waarnemers menen echter dat het doorgestoken kaart was en Narong slechts naar voren werd geschoven om de benoeming van Suchinda aanvaardbaar te maken.

NIET GESLAAGD

In deze opzet is het leger echter niet geslaagd. Nog maar net aan de macht moest de Suchinda, die als militair veel charisma had, met lede ogen toezien dat steeds meer mensen de straat opgingen en zijn politieke hoofd eisten. Suchinda reageerde daarop verbeten. Vorige week verklaarde hij in het parlement dat hij de legitieme premier van het land is, hetgeen hem op luid gehoon kwam te staan van de oppositieleiders. En terwijl vrijdag 130.000 betogers zijn aftreden eisten, liet hij nogmaals weten niet van plan te zijn post te verlaten.

Suchinda kreeg zijn militaire opleiding in de Verenigde Staten. Hij werd daar de leider van een groep van vijf Thaise officieren die in 1958 hun militaire opleiding voltooiden en die nu hoge posities bekleden in hun land. Gedurende de periode dat de Amerikanen in Vietnam vochten, was suchinda daar artillerie-commandant in een Thais continent. Begin jaren zeventig was hij werkzaam als assistent-militair attaché in Washington. Zijn verblijf in de VS weerhield hem er echter niet van uit te halen naar president George Bush toen deze vorig jaar erop aandrong de democratie in Thailand spoedig te herstellen. "De VS zijn niet de grootste baas in de wereld en kunnen ons niet tot alles dwingen wat ze willen", zo zei hij. Suchinda, die vorig jaar opperbevelhebber werd van het leger, gaf het opperbevel van het leger over aan zijn zwager generaal Issarapong Noonpakdi.

Suchinda's vrouw Wannee haalde onlangs alle krantekoppen in Thailand. Toen suchinda tijdens een feestje van officieren op speelse wijze zijn hand legde op een been van een schoonheidskoningin, wees Wannee haar de deur. Tegen haar man zei ze tot groot vermaak van de pers: "Wacht maar tot we thuis komen".

Gedemoraliseerd na verkiezingsnederlaag

Britse Labourpartij zal bakens moeten verzetten

LONDEN - Labour zal de bakens moeten verzetten, wil zij ooit nog kans maken op de regeringsmacht. Zij zal een nieuwe visie moeten ontwikkelen en misschien moeten overwegen links in Groot-Brittannië te hergroeperen, wil zij nog een serieuze tegenspeler blijven van de conservatieven, zo menen sommige politieke kenners. De partij is gedemoraliseerd na de onverwachte nederlaag bij de Lagerhuisverkiezingen van verleden maand, de vierde nederlaag op rij. Zelfs in een tijd van economische recessie en grote werkloosheid, slaagde Labour er niet in de conservatieven uit Downingstreet 10 te verdrijven. Verleden week kreeg zij nog een tik van de kiezers bij de gemeenteraadsverkiezingen in delen van Engeland, Wales en heel Schotland haar opnieuw links lieten liggen. Labour verloor 364 van de 2.000 zetels die zij had, de conservatieven kregen er 309 bij.

IN MEMORIAMS

Sommige politieke kenners schreven na de nederlaag in april al in memoriams voor de socialistische beweging in Groot-Brittannië. "Socialisme rust in vrede" schreef de Sunday Times. "Iedere partij die vastbesloten vasthoudt aan haar socialistische tradities, is op weg geschiedenis te worden." Net als in veel andere landen heeft het socialisme in Groot-Brittannië zijn aantrekkingskracht verloren. Labour moet een nieuwe visie ontwikkelen, waarin de ideeën die ten grondslag lagen aan het socialisme een nieuwe vertaling krijgen in een krachtig politiek programma, zo menen politieke waarnemers. Misschien moet de partij wel gaan proberen links te bundelen om in de toekomst nog tegenwicht te kunnen bieden aan de conservatieve partij. Enkelen kwamen met de suggestie een electoraal pact te sluiten met de liberaal-democraten.

"Een electoraal pact zou een verstandige zet zijn", aldus Vernon Bogdanor, lector aan de universiteit van Oxford. Labour is nu verwikkeld in een interne strijd om de macht. Partijleider Neil Kinnock besloot na de verkiezingsnederlaag in april het veld te ruimen en in juli wordt er gestemd over een opvolger van de man onder wiens leiding de Labourpartij opschoof naar het politieke midden. Kinnock heeft geprobeerd de partij aantrekkelijk te maken in een land waar de middenklasse is opgekomen en de ongeschoolde arbeidersklasse, de traditionele aanhang van Labour, aan het verdwijnen is, samen met verouderde 19de-eeuwse industrieën.

ZUIVERING

Kinnock zuiverde de partij van linkse extremisten, zette het credo van eenzijdige nucleaire ontwapening aan de kant, stelde zich achter de Europese Gemeenschap en erkende het belang van de vrije markteconomie. Maar de kiezers uit de middenklasse bleven huiverig om een stem uit te brengen op Labour, dit maal, zo bleek uit opiniepeilingen, vanwege plannen om, in overeenstemming met het socialistische doel van herverdeling van rijkdom, de welgestelden hoger te belasten, ten gunste van de laagst betaalden.

De man achter dit voorstel is John Smith, Labours schaduwminister van Financiën. Hij is een grote kanshebber voor de opvolging van Kinnock. Als Labour haar beleid niet wijzigt, dan wordt het voor haar wel heel moeilijk de volgende Lagerhuisverkiezingen te winnen die over maximaal vijf jaar gehouden worden, zo meent Tom Nossiter, professor aan de Londense Economische Hogeschool. De conservatieven moesten dit keer heel wat zetels inleveren en keerden terug in de regering met een aanzienlijk minder grote meerderheid. Maar het valt niet te verwachten dat bij de volgende parlementsverkiezingen de economische omstandigheden net zo slecht zijn als nu. "Wat Labour nodig heeft is een nieuwe visie en zij moet zich distantiëren van de vakbonden", meent Nossiter.

THATCHER

Daarmee geeft hij de partij, die eind vorige eeuw voortkwam uit onder meer vakbonden en linkse intellectuelen, het advies zich los te maken van haar verleden. De bonden hebben nog steeds veel in de melk te brokkelen en ironisch genoeg is het Labours aartsvijand Margaret Thatcher geweest die de partij misschien wel een plezier heeft gedaan door de aanzienlijke macht van de bonden aan banden te leggen door de vakbondswetten die gestalte kregen in de jaren '80 toen zij premier was. De vakbondsleiders van nu zijn pragmatischer en sommigen vinden dat zij niet langer moeten vasthouden aan de bloksgewijze stemming binnen de Labourpartij bij het kiezen van een nieuwe leider en het bepalen van het beleid.

Nu nog is bij de verkiezing van een nieuwe partijleider 40 procent van de stemmen weggelegd voor de bonden, 30 procent voor de fractie en 30 procent voor de partijafdelingen.

"De vakbeweging gaf Labour het leven, maar nu is zij volwassen geworden en heeft zij zich ontwikkeld als een politieke partij", aldus Bill Jordan, voorzitter van de bond voor technici en elektriciëns. Hij ging onlangs zelfs zover voor te stellen dat Labour de clausule over 'gemeenschappelijk eigendom van de produktiemiddelen' maar uit haar statuten moest schrappen.

Voor de 'Sunday Times' liggen de zaken duidelijk. "De wereld beweegt zich in de richting van een post-socialistisch tijdperk....En Groot-Brittannië is in de voorhoede van die beweging. Alleen een niet-socialistische, maar bij voorkeur wel radicale, alliantie van links en gematigd links kan de Tories (Conservatieven) verslaan in de post-socialistische wereld."

Tsjechische filosoof in Naarden begraven

Nederland herdacht geboortedag Comenius

NAARDEN - De opening van het nieuwe Comenius museum in Naarden, vorige week zaterdag in aanwezigheid van onder anderen de Tsjechische parlementsvoorzitter Alexander Dubcek, is voor Nederland een van de hoogtepunten geworden van het door de UNESCO geïnitieerde Comeniusjaar. Het jaar rond de in 1670 in Nederland gestorven Tsjechische pedagoog, filosoof en theoloog wordt grondig aangepakt. De stichting Comenius heeft als beschermheer de Tsjechische president Havel en als beschermvrouw koningin Beatrix. De laatste zal vermoedelijk in oktober ook een bezoek aan Tsjechoslowakije brengen, al is dat volgens de stichting niet alleen in haar hoedanigheid van beschermvrouw. Volgens de Rijksvoorlichtingsdienst zijn over een bezoek aan Tsjechoslowakije inderdaad gesprekken gaande, maar kan er over inhoud en status van dat bezoek nog niets worden meegedeeld.

Jan Amos Comenius werd precies 400 jaar geleden in Uberski Brod geboren en in 1670 in Naarden begraven. De kapel waarin hij ligt wordt onderdeel van het nieuwe museum, aldus de stichting. Het Comeniusmuseum bevond zich tot voor kort in het zogenoemde Spaanse huis en had daar over een beperkte ruimte de beschikking. Op het terrein van de voormalige weeshuiskazerne in Naarden is een nieuw pand verrezen, dat beter kan voldoen aan de eisen van deze tijd en van de gegroeide collectie. In het nieuwe museum zal onder meer een audiovisuele presentatie over het leven van Comenius te zien zijn. Het nieuwe museum werd mogelijk gemaakt door het ministerie van WVC, de gemeente Naarden en sponsors.

Volgens Joze Rutten van de stichting Comenius is er ook in Nederland veel belangstelling voor Comenius, maar dan vooral van bepaalde groeperingen. "Mensen kennen hem via een bepaalde invalshoek. Ze kennen hem als pedagoog of als theoloog, maar niet als de veelzijdige geleerde die bij voorbeeld ook toneelstukken schreef. Het is onze bedoeling Comenius' veelzijdigheid onder de aandacht te brengen, ook onder die van een breder publiek." In Tsjechoslowakije is dat niet nodig, daar is de in 1628 voor de katholieken uit zijn land gevluchte protestant Comenius een halve heilige. "Hij is er een vrijheidssymbool", aldus Rutten. Havel citeerde hem in zijn eerste nieuwjaarstoespraak en vorig jaar kamen er 17.000 mensen uit Tsjechoslowakije het graf van Comenius bezoeken.

ACTIVITEITEN

De stichting Comenius heeft, naast de opening van het museum, een reeks van activiteiten in Naarden georganiseerd. Zo zijn er tussen 10 en 24 mei acht concerten, een optreden van een dans- en muziekgroep en de uitvoering van de jeugdopera 'Reinaert de vos'. Deze familievoorstelling, door opera Skon, laat 'het bekende middeleeuwse verhaal van de sluwe vos zien, vertaald naar een eigentijdse creatie die zeker past in het kader van de herdenkingsactiviteiten', aldus de stichting.

Ontmoeting bij 400ste geboortedag



De Tsjechische fotograaf Jaroslav Krejci retoucheert de enorme afdruk van een van zijn foto's die op de expositie 'De Ontmoeting' te zien waren in Naarden t.g.v. de herdenking van de 400ste geboortedag van de Tsjechische filosoof Comenius.

Nederlandse theaterdiva solo in Centro Pro Arte

Anne Wil Blankers: 'Het is mij op het toneel altijd voor de wind gegaan'

= door Peter Dicker =

VANAF 1989 stond de Nederlandse top-actrice Anne-Wil Blankers tweeëneenhalf seizoen achtereen op de planken met haar solo 'Shirley Valentine'. Een liefde waar ze maar moeilijk afscheid van kon nemen. Vandaar, dat ze zeer verheugd reageerde toen de stichting Paradise Productions uit Den Haag haar uitnodigde om de draad weer op te pakken en enige voorstellingen op Curaçao te gaan geven.

Eerder kreeg ze invitaties om het stuk in Indonesië en in Abu Dhabi op de planken te zetten. maar die kwamen tel kens op het verkeerde moment. "En zo kon het natuurlijk niet mooier", aldus Anne-Wil Blankers. "Ten eerste is het een heerlijk stuk om te doen en ten tweede krijg ik nu de kans om kennis te maken met een stuk van de wereld waar ik nooit eerder ben geweest. Toen ik zeventien was, moedigde een studiegenoot me al eens aan om zijn geboorte-eiland Curaçao te gaan bekijken. Het kwam er nooit van, maar het is me op een of andere manier altijd blijven lokken."



Foto Ken Wong

■*Anne-WilBlankers: ...eindelijk op Curaçao...*

Wie de actrice ziet op het terras van Avila Beach, waar ze aan alle kanten wordt herkend en aangesproken door hotelgasten, krijgt helemaal niet de indruk van iemand die twee dagen tevoren uit het vliegtuig is gerold. Haar bepaald zonnige uitstraling harmonieert dusdanig met de tropische omgeving dat je zou denken dat ze hier kind aan huis is.

Toevallig is de hoofdpersoon van *Shirley Valentine* (komende maandag-, dinsdag- en woensdagavond te zien in Centro pro Arte) een vrouw die, op zoek naar zichzelf in een grijs en middelmatig bestaan, in het gouden licht van Griekenland de inspiratie zoekt om haar leven een nieuwe inhoud te geven.

Anne-Wil Blankers: "Het stuk is geschreven door Willy Russell, een Liverpoolse dameskapper. Nadat hij jaren lang het relaas van ik weet niet hoeveel vrouwen had aangehoord, moet hij de pen op papier hebben gezet. Dat hij daarbij zielsveel van vrouwen was gaan houden, blijkt onmiskenbaar uit deze briljante toneeltekst."

Russell, die eerder naam maakte met *Educating Rita*, maakte van *Shirley Valentine* niet de zoveelste, saaie toneelmonoloog. Hij schiep een aantal verschillende rollen met hun specifieke eigenaardigheden en hun eigen stemgeluid. Het bijzondere is alleen dat hij die door een en dezelfde actrice laat spelen.

In de vertolking door Pauline Collins werd het in Londen een absolute theaterhit. Anne-Wil Blankers ging daar met regisseur Shireen Strooker kijken en raakte diep onder de indruk: "Het is een stuk vol humor en warmte, waar dan af en toe een intens verdriet doorheen piekt. En het leek me een enorme uitdaging om al die verschillende types zelf te kunnen invullen en neerzetten."

Zij vervolgt: "Shirley, de hoofdpersoon, zit een beetje in een mid-life crisis, is een beetje afgezakt, de fut is eruit. Maar je kan aan alles merken dat het vroeger een enige meid is geweest."

Terug in Nederland zetter Anne-Wil Blankers zich met Shireen Strooker aan de bewerking van de door Ger Thijs vertaalde tekst. "We besloten om het stuk over te brengen naar een Rotterdamse situatie -van de ene havenstad naar de andere- om te voorkomen dat de betrokkenheid van het Nederlandse publiek te lijden zou hebben onder de onbekendheid met Liverpool. Omdat ik uit Rotterdam kom, kon ik me goed inleven in taalgebruik en tongval, in dat robuuste en directe dat het Rotterdams kenmerkt."

"Niet dat ik dat Rotterdamse accent erg zwaar aanzet hoor, het moet ten slotte ook weer niet ontaarden in een cabaretnummer waarin het taalgebruik komisch gaat werken. Je moet het heel 'gewogen' doen. Ik denk dat me dat wel gelukt is, omdat die taal echt in mijn oren zit, en in mijn mond en in mijn bloed. Daarom was dat bewerken ook enig om te doen."

"Het Engelse stuk is later ook voor de film bewerkt. Maar in de film zijn al die rollen natuurlijk wel ingevuld door mensen van vlees en bloed. Het is een goede film geworden, maar heeft naar mijn smaak toch wel wat ingeboet aan spanning."

ZIGEUNERIN

De samenwerking met regisseur Shireen Strooker, ervoer Anne-Wil Blankers als een heel bijzondere: "Een fantastisch mens, die natuurlijk een heel bijzondere achtergrond kreeg bij het Werkteater. Een beetje een zigeunerin in het vak. Sommigen zullen wel gedacht hebben: moet die nou een stuk gaan doen met die keurige mevrouw van de Haagse Comedie? Maar binnen een uur kenden we elkaar, zaten we op dezelfde golflengte. Zij is heel streng voor me geweest, was niet gauw tevreden. Dat hielp me om de integriteit van de gevoelens van de diverse types in het stuk te bewaren; ze liet me steeds weer teruggrijpen naar de basis."

"Regie is voor mij trouwens heel belangrijk. De regisseur overziet het geheel en daardoor blijf je als acteur in balans. Als je ten minste goed naar hem of haar luistert. Acteren is vervolgend voor mij niet iets van 'in de huid van een ander kruipen'. Het omgekeerde gebeurt: ik laat die ander gewoon in mijn huid komen. Zet als het ware vijf minuten voor het begin van de voorstelling een ander hoofd op. In de auto op de terugweg van het theater naar huis denk ik nog even over de voorstelling na. En thuisgekomen ben ik dat helemaal kwijt en zit ik gewoon weer de boontjes te doppen."

"Ik had het stuk nu al zo'n twee jaar niet gespeeld, toen dit buitenkansje kwam om 'Shirley' naar de tropen te brengen. Dus Shireen en ik hebben alles weer eens flink doorgenomen voordat ik op 25 en 26 april in de Koninklijke Schouwburg in Den Haag twee besloten voorstellingen gaf. De gevolmachtigde minister, Papy Jesurun, zat ook in de zaal. Hij vertrouwde me na afloop toe dat hij verwachtte dat het een knaller zal worden op Curaçao."

Voor de voorstellingen in Centro pro Arte wordt ter plekke een decor gebouwd, aan de hand van een maquette en een werktekening. Dat decor stelt de wat troosteloze galerij van een flatgebouw voor, met een hekwerk, ramen en deuren. Daar wacht de hoofdpersoon al wijn drinkend op de thuiskomst van haar man en overdenkt ze haar leven. Vanaf die paar vierkante meter moet Anne-Wil Blankers straks een kleine twee uur haar publiek boeien. Dat zal wel lukken. In Nederland en België trok ze er dik twee jaar lang louter volle zalen mee.



■*De actrice als Shirley: 'Ik houd van dat mens.'*

De actrice mijmert: "*Shirley Valentine* is als stuk gewoon een eilandje tussen alle andere in, het is met niets te vergelijken. Het meest opmerkelijke is misschien wel dat het publiek zo direct wordt aangesproken. De mensen in de zaal gaan zich bijna je buren voelen. Reageren ook heel direct, roepen me allerlei adviezen toe. Dat is een heel aparte sensatie. Ik heb bekende mensen uit het vak in de zaal gehad, zoals Jos Brink, Seth Gaaikema, Paul van Vliet en Tineke Schouten. Dat zijn conferenciers, die het moeten hebben van een heel rechtstreeks contact met de zaal. Die waren stuk voor stuk heel enthousiast. Zegt Jos Brink bij voorbeeld tegen me: 'Ik ben zo jaloers op dat materiaal van je'.

GEHANDICAPTEN

Anne-Wil Blankers, moeder van drie kinderen, heeft een zoon van 26 die dit jaar van de toneelschool komt. Haar dochter is verstandelijk gehandicapt. Ze benut haar drie weken durende verblijf op Curaçao om zich op de hoogte te stellen van het peil van de verzorging van geestelijk gehandicapten alhier. Wil verschillende tehuizen bezoeken. En van elke verkochte entreekaart voor de galavoorstelling gaat een tientje naar Totolika, de vereniging van ouders van gehandicapte kinderen op Curaçao.

"Misschien kunnen we wat ervaringen uitwisselen. In Nederland zijn we een heel eind op weg naar een echt menswaardige verzorging. Ik heb van lieverlee zitting gekregen in allerlei oudercommissies en besturen. Neem deel aan congressen, geef spreekbeurten over dit onderwerp. Dus misschien kunnen we nog iets voor elkaar betekenen."

"Vanuit mijn vak heb ik gewoon geleerd makkelijk over dit soort dingen te praten, ondanks dat je er zelf emotioneel bij betrokken bent. Daarop heb ik altijd enorm veel respons gekregen, misschien omdat het mensen troost geeft te ontdekken dat ook bekende Nederlanders niet voor zulke problemen gespaard blijven. Ik zie het als een speling van de natuur en daar moet je mee zien te leven. En het kan heel zinvol en constructief zijn daar met lotgenoten of anderen over te praten. Dat word ik nooit moe."

Ze speelde ook in stukken over dit beladen onderwerp, zoals *Een dag uit de dood van verdomde Lowietje*, waarin ze een hoofdrol vertolkte naast Jeroen Krabbé. "Dat hebben we 172 keer gespeeld en dat heeft toen heel veel losgemaakt. De stortvloed van brieven die ik daarover gekregen heb, waarin mensen je hun problemen voorleggen..."

"Natuurlijk hoeft voor mij niet ieder stuk zo'n boodschap te hebben; ik heb ook altijd met plezier in stukken gestaan die 'alleen maar boeiend' waren of prachtig. Van de Shakespeare-komedies tot John Lanting-achtige kluchten. Ik heb niets tegen luchtig, zo lang het maar niet ontaardt in ordinair."

"Maar het is duidelijk dat zo'n boodschap een stuk wel meerwaarde kan geven. Zo wordt in *Shirley Valentine* op een heel luchtige manier de emancipatie van de vrouw aangepakt. Er wordt vrouwen in voorgehouden meer respect voor zichzelf op te brengen, de vrijheid getoond om voor zichzelf op te komen. De eerste keer dat ik het speelde, was voor bewoners van een Blijf van mijn lijf-huis. Hele zinnen kwamen er als reactie uit de zaal. Dan besef je dat zo'n stuk echt invloed kan uitoefenen op de beslissingen van mensen. Het is ook zo 'waar' geschreven, zo integer, zonder effectbejag. En dan gaan mensen daarin mee. Het is ook geen anti-man stuk geworden, er zit een heel goed evenwicht in."

ELEKTRA

Een van haar heerlijkste toneelervaringen naast *Shirley Valentine* noemt Anne-Wil Blankers *Elektra*, het klassiek Griekse drama van Sophocles, in de regie van Ton Lutz. Een heel dierbare herinnering vormt ook *De troonsafstand* waarin zij de hoofdrol vertolkte van koningin Christina van Zweden. En *Maria Stuart* van Schiller waarin ze in de loop der tijd zowel de titelrol als die van Maria's tegenstreefster Elizabeth I voor haar rekening nam. En niet te vergeten *Schakels* van Heijermans, waarin ze speelde met de legendarische Ko van Dijk.

Als acteurs waar ze met groot plezier mee heeft samengewerkt noemt ze verder Ellen Vogel ('zo'n fijne actrice') en de twee jaar geleden overleden Guido de Moor. En ook André van de Heuvel, met wie zij vorig jaar nog acteerde in 'Heldenplatz' waaraan zij beiden een nominatie overhielden voor Nederlands belangrijkste toneelprijzen, respectievelijk de Theo d'Or en de Louis d'Or.

"Om op Ko van Dijk terug te komen", aldus Anne-Wil Blankers, "in mijn eerste grote rol na de toneelschool kreeg ik de rol van Desdemona in Shakespeares 'Othello'. Zie je dat voor je: zo van de toneelschool en dan tussen Ko van Dijk en Paul Steenbergen in staan. Een gelukiger start kan je je haast niet wensen. Eigenlijk is het me sindsdien in mijn hele loopbaan voor de wind gegaan."

En daarmee zegt de veelzijdige actrice geen woord te veel: nooit kreeg ze een slechte recensie, nooit stond ze voor een lege zaal, nooit flopte er een stuk waar ze in speelde. Twee maal werd ze onderscheiden met de Theo d'Or. Bepaald een gouden greep van een vriend van haar vader om haar te vragen voor een rol in een amateurvoorstelling.

"Ik had Schoevers gedaan, was secretarese bij Olivetti en werkte op een heel gezellig kantoor: ik was een echt tutje. En toen vroegen ze me voor die rol, drie keer raden: als dienstmeisje met zo'n schortje voor. Voor het volgende stuk vroegen ze me weer. Tot die regisseur tegen me zei: 'Wat doe jij eigenlijk op kantoor? Jij moet naar de toneelschool.' Ik dacht: ik heb al een baan, maar kreeg uiteindelijk toch de kriebels. Mijn vader voelde er eerst heel weinig voor, maar zag wel in dat hij me op de duur toch niet tegen kon houden en toen mocht ik naar Maastricht."

PRETTIG GEREGELD

De afgelopen vier jaar werd Anne-Wil Blankers bij een heel breed publiek bekend door haar rol in de zeer populaire televisieserie *Prettig Geregeld*, waarin zij een bijzonder huwelijk gaande hield met Peter Faber. "Het is jammer dat daar nu een eind aan is gekomen. Dat was zo leuk om te doen. Het voordeel van televisie is dat je lekker naturel kunt spelen, dat je je emoties, gebaren en gezichtsuitdrukkingen niet hoeft uit te vergroten. Je kunt zelfs heel introvert spelen."

"En tegenover Peter Faber staan was weer een ervaring apart. Hij is heel bizar en ongebruikelijk in zijn spel en reacties. Toevalligerwijs begonnen *Shirley Valentine* en *Prettig Geregeld* in hetzelfde jaar. Dat is eigenlijk heel prima voor mij: twee van die heel verschillende dingen tegenover elkaar hebben. Ik wil ook voortdurend mijn mogelijkheden blijven uitbreiden, niet alleen blijven hangen aan klassieke dingen. Het zou ideaal zijn om elk jaar aan drie waanzinnig uiteenlopende produkties mee te doen. En dan in de recensies steeds kunnen lezen dat de rol je 'op het lijf geschreven' was.

Recensies spelen voor haar geen doorslaggevende rol: "Ik lees ze natuurlijk wel, en soms brengen ze je op het idee om de invulling van je rol een tikje andere kleur mee te geven, maar de boel er helemaal voor omgooien, nee, dat heb ik nooit gedaan. Maar nou heeft ook nog nooit iemand iets echts naars over me geschreven, hoor."

Anne-Wil Blankers hoort tot de actrices die haar vak heel serieus nemen. In dat kader past het ook dat ze met enige regelmaat lezingen geeft over toneelspelen en alles wat met theater te maken heeft. Meestal aan de hand van haar eigen loopbaan. Zoals ze dat afgelopen zondag ook in La Belle Alliance deed. "Tot voor kort woonden wij op een boerderij en op de deel had ik daar een klein theatertje. Daar heb ik heel wat lezingen gegeven, voor allerlei clubs en verenigingen: van de bond van plattelandsvrouwen en de rotary tot de echtgenotes van veeartsen toe. Die hadden dan eens per jaar een cultureel uitje en dat was ik dan. Kwamen ze met een bus vol."

"Ik hoop echt dat er allerlei verschillende soorten mensen naar de voorstelling komen kijken, ook mensen die normaal gesproken geen voet in de schouwburg zetten. Want dit is echt een stuk voor iedereen. En dat ze er voor die ene avond netjes gekleed uit moeten zien, ach dat moeten ze maar voor lief nemen: ik ga ten slotte ook anders dan anders, want ik moet in een wintertrui op die tochtige flatgalerij zitten."

Entreekaarten

Anne-Wil Blankers verblijft op Curaçao op uitnodiging van Paradise Productions en gesponsord door Citco. Op 25, 26 en 27 mei geeft zij in schouwburg Centro pro Arte uitvoeringen van haar succesvolle solo-voorstelling *Shirley Valentine*. Daarmee stond zij 150 keer op de planken in de Nederlandse en Belgische theaters.

De entree voor de galavoorstelling van maandag 25 mei (met na afloop een hapje en een drankje) is NAf 45,-. Op dinsdag 26 en woensdag 27 mei kost de toegang NAf 25,-. De opbrengst van de voorstellingen gaat op verzoek van de actrice naar Totolika.

Kaarten zijn te koop bij Mensing's Caminada, boekhandel Salas, Music House en Centro pro Arte.

Ook in Papiaments...

Paradise Productions heeft plannen om *Shirley Valentine* begin volgend jaar zijn première in het Papiaments te laten beleven, vertolkt door een Antilliaanse actrice. Waarna het stuk in omgekeerde richting van hier naar Nederland zal worden geëxporteerd. Op het ogenblik wordt naarstig gezocht naar een bekwame vertaler/bewerker en eind van de maand vinden audities plaats voor een actrice.

Het volgende toneelproject van Paradise betreft de komst naar Curaçao van het toneelechtpaar André van de Heuvel en Kitty Jansen. Het is nog niet bekend welke produktie zij zullen spelen.

= door Jeannette van Ditzhuijzen=

TUINIEREN IN DE TROPEN

Antilliaans tuinboek: dringend gewenst

IK DENK dat ik een *Arrabidaea magnifica* in mijn tuin heb. Maar ik weet het niet zeker en dat irriteert me mateloos. Wat moet je nu met een naamloze plant in je tuin? Je moet toch weten wat er groeit en bloeit? Een plant zonder etiket bestaat voor mij gewoon niet. Ik houd er nu eenmaal van om de bloemen bij hun naam te noemen. Niet dat vage 'die roze klimmer, je weet wel, daar bij dat hek achter'. Zo praat je toch niet over een bloem?

Maar helaas ben ik af en toe gedwongen om planten te omschrijven. En dat leidt onvermijdelijk tot misverstanden bij de gesprekspartners. "Welke roze? Ik zie nergens een roze bloem". - "Nee, dat klopt, de plant bloeit nu niet, maar je weet wel, die trompetvormige bloem met dat leerachtige blad". - "Oh, die plant waarvan een deel laatst nog door de geiten opgegeten was?". Enzovoorts.

'Trompetvormige bloemen met leerachtig blad' is de omschrijving van de *Arrabidaea magnifica* in het al eerder genoemde boek van frater M. Arnoldo: *Gekweekte en nuttige planten van de Nederlandse Antillen*. Het is een van de weinige boeken die de tuinier op de eilanden enig houvast geven. Want wie erachter wil komen hoe een plant of boom hier heet en wat voor verzorging hij nodig heeft, heeft het knap moeilijk.

Een gedegen naslagwerk ontbreekt. Wat we nodig hebben is een boek met (kleuren)foto's en daarnaast een uitgebreide beschrijving van de plant: hoogte, standplaats, waterbehoefte, vermeerdering enzovoorts. Het is soms een hele speurtocht om erachter te komen hoe een plant heet. Heb je de naam eenmaal gevonden, dan ben je soms nog niets verder. Doet die plant het wel op droog en winderig Curaçao? En moet hij dan in een pot of in de volle grond?

Zolang niemand zich geroepen voelt om een dergelijk boek te schrijven - er moeten toch mensen zijn die dat kunnen? - blijft het behelpen met allerlei buitenlandse boeken, die in de plaatselijke boekhandel weer moeilijk verkrijgbaar zijn.

Arnoldo's boek is goed te gebruiken om een plant te determineren. U weet wel, wat we vroeger op school deden: blaadjes en bloempjes meenemen en aan de hand van kenmerken als *eenmaal-evenveervormig samengesteld blad* en *bolvormige bloeiwijze* vaststellen hoe de plant heet. Voor de leek een heel gepuzzel met af en toe bevredigende antwoorden. Niet altijd, zie de *Arrabidaea*. Ik heb nog steeds grote twijfels over die naam, want Arnoldo zegt dat de plant op Aruba en St. Maarten voorkomt, terwijl mijn 'roze' overal op Curaçao bloeit.

De laatste herdruk van dit boek stamt uit 1970 en dat is wel een bezwaar. Nieuw geïntroduceerde planten komen er niet in voor. Maar bij gebrek aan beter is het de aanschafprijs (fl.32,50) zeker waard.

Boekjes met kleurenfoto's van Caribische planten en bomen zijn er wel, maar ze geven hoogstens een korte beschrijving van de plant. Nuttig om een paar namen te leren kennen, maar meer dan de meest bekende struiken en bomen komt er niet in voor. Een paar titels: *Flowers of the Caribbean* van G.W. Lennox en S.A. Seddon, een uitgave in de bekende MacMillan Caribbean-serie. Van dezelfde schrijvers bestaat ook *Trees of the Caribbean*; beide boekjes kosten ongeveer een tientje.

The World of Tropical Flowers van Laurie Perrero is op hetzelfde principe gebaseerd, maar geeft iets meer informatie over kleinere planten. Het boek heeft bovendien een index, iets wat de Macmillan-boekjes ontberen. Dit boek is een uitgave van Windward Publishing (Miami) en de prijs ligt evenéens rond de tien gulden.

Een gespecialiseerd groenteboekje van MacMillan kan ook voor de pleziertuinier interessant zijn: *Success in Vegetable Production* van D.H.J. Sydenham is op Curaçao voor zo'n acht gulden verkrijgbaar.

Helemaal uit Japan afkomstig is het boek *Hawaiian Flowers & Flowering Trees: a Guide to Tropical & Semitropical Flora* van Loraine E. Kuck en Richard C. Tongg (uitgegeven door Charles E. Tuttle Company, Tokyo; circa $6.00). Ik kocht het ooit in een gespecialiseerde boekhandel in Amsterdam. Het boek geeft duidelijke tekeningen in kleur en een beschrijving van de plant. Ook hier ontbreken echter weer de broodnodige details.

Een Jamaicaans boek geeft meer informatie. Voor een gulden of zeven kocht ik in Kingston het boekje *Caribbean Gardening* van Aimee Webster (een uitgever wordt niet genoemd; informatie bij: Novelty Trading Co. Ltd. - 53 Hanover St. - Kingston - tel. 922-5661). Dit ouderwets aandoende boek behandelt talloze tuinonderwerpen (rozen, hagen en grasvelden, orchideeën, verbeteren van de grond) en eindigt met een overzicht van allerlei 'tropische' planten.

Hier wordt eindelijk vermeld hoe de plant vermeerderd kan worden, of zij al dan niet tegen veel wind kan, of zij alleen geschikt is voor bergachtige gebieden, enzovoorts. Het is geen uitgebreid verhaal en ook foto's ontbreken, maar het geeft tenminste enig houvast aan de lekentuinier, die ook niet weet of je hier nu wel of niet viooltjes kunt kweken: nee dus.

Niet typisch tropisch, maar wel bruikbaar is het Amerikaanse *Sunset New Western Garden Book*, uitgegeven door Lane Publishing Co. in Californië. Ik meen dat het een gulden of dertig kost. Dit boek begint met 160 bladzijden algemene informatie, waarover achterin een index is opgenomen. Daarna volgt de beschrijving van honderden planten, struiken en bomen. Ook groenteplanten komen erin voor. De namen zijn alfabetisch gerangschikt; bij niet-wetenschappelijke namen volgt een verwijzing naar de wetenschappelijke naam. Af en toe wordt een beschrijving verluchtigd met een tekening van de plant.

Zoals de naam al zegt is het boek bestemd voor het westen van de Verenigde Staten. Dat betekent dat zeker de helft van de planten niet in aanmerking komt voor gebruik op de Antillen. Maar door de zone-indeling en de beschrijvingen krijg je toch een redelijke indruk van de geschiktheid voor ons klimaat. Vermeldingen als bij voorbeeld 'opvallende zomerbloem in de woestijntuin' bij het *Magdaleentje* geven enige indicatie over de droogtebestendigheid van deze plant.

Al met al is er weinig keus. En wat er is, geeft zelden echt goede informatie. Een uitgebreid Curaçaos of Antilliaans tuinboek moet nog geschreven worden. Belangstelling is er ongetwijfeld. Wie durft?



(foto: F.A. de Graaff)

Nek aan nek race in Wenen

WENEN - Het is een zeer hachelijke zaak te voorspellen wie de opvolger wordt van Kurt Waldheim als president van Oostenrijk. De voormalige secretaris-generaal van de Verenigde Naties treedt op 8 juli af. De Oostenrijkers maken zondag in de tweede ronde uit wie Waldheims plaats zal innemen.

Kandidaten zijn exminister van Verkeer Rudolf Streicher, die door de socialisten (SPO) naar voren is geschoven, en de carrière-diplomaat Thomas Klestil, die de steun heeft van de conservatieve OVP. De SPO en de OVP vormen samen een regeringscoalitie onder kanselier Franz Vranitzky (SPO).



= door Elisabeth Hollander

ONDERWIJS ANDERS BEKEKEN

De sprekende leerling

"HOE HARDER CULTUREN botsen, hoe beter het is", stelde de Nederlandse schrijver Jan Brokken tijdens de ontmoeting tussen Nederlandse en Antilliaanse schrijvers in de aula van de UNA. "Laat die culturen maar tegen elkaar knallen", zo vervolgde hij, "want daar kan heel wat moois uit voort komen".

Als voorbeeld verwees hij naar het werk van de grote Russische schrijver Dastojevsky, geboren uit de botsing tussen zijn Franse opvoeding enerzijds en de hem omringende ellende op het Russische platteland anderzijds.

HOOP

Dit geeft dan weer hoop voor het Antilliaanse onderwijs, waar aan botsingen tussen verschillende culturen op dit moment vooralsnog geen gebrek is.

Ofschoon er op 90% van alle kleuterscholen en zeker op 95% van alle basisscholen nog zonder meer een depositair onderwijssysteem gehanteerd wordt, hetgeen zoals we vorige keer zagen onherroepelijk leidt tot de onmondige zwijgende leerling, wordt er van de leerkrachten van het B.V.O.-Ladvo in het kader van de onderwijsvernieuwing verwacht, dat zij deze zwijgende onmondige leerlingen in "no time" omvormen tot mondige sprekende leerlingen, om aldus te voldoen aan het onlangs door de directeur van Seducal geschetste profiel: de B.V.O.-er als de kleine zelfstandige van de toekomst.

KNAL

Probeert u zich eens een voorstelling te maken van wat er gebeurt als je tegen een klas vol 13-, 14- en 15-jarige leerlingen, opgevoed volgens de regels van de cultuur van het zwijgen (zie Napa 9-5-1992) zegt:
- Jij hebt ook het recht om jouw woordje mee te spreken.
- Ik respecteer je als mens met eigen gevoelens en eigen ideeën.
- Ik kan zelfs nog wel wat van je leren.
- Jouw ideeën zijn de moeite waard om gehoord te worden.

Wat denkt u dat er dan gebeurt?

Nou, de zwijgende en de sprekende cultuur botsen dan met een enorme klap tegen elkaar. Een knal die zeker drie lokalen verder nog te horen is, want jonge mensen vinden het net als volwassenen heerlijk om te praten. Bovendien, wie vindt het niet fijn om zich de moeite waard te voelen, zich gerespecteerd, belangrijk, geaccepteerd en interessant te weten.

EXPLOSIE

Een enkel woord van aanmoediging is voldoende om een hele explosie te weeg te brengen. Eindelijk een kans om te praten, om je stem te laten horen. En dat doen ze dan ook. Alle twintig tegelijk en op volle kracht, want niemand weet hoe lang deze heerlijkheid zal duren. Inderdaad is voor de leerkracht de verleiding groot om deze brute verstoring van de orde met een ferme klap op de lessenaar een halt toe te roepen.

Je collega's mochten eens denken dat je plotseling geen orde meer kunt houden. In onze bestaande onderwijscultuur hoort de leraar streng, het lokaal ordelijk en de leerlingen sidderend vol aandacht te zijn. Afgezien van het feit dat geen enkel van deze drie dingen langer dan een uur vol te houden is, zullen ze ook niet direct bijdragen tot de vorming van de mondige kleine zelfstandige van de toekomst. Maar wat dan? Helaas hebben de onderwijsvernieuwers nagelaten het veld van de strategieën aan te reiken waarmee je zo'n botsing der culturen in goede banen kunt leiden. Maar het is nog niet te laat. Al gaande wordt de weg gebaand, nietwaar?

TAAL

Dit ondervonden ook de enthousiaste leerlingen van een B.V.O. klas, wiens goede bedoelingen de lucht in dreigden te gaan, toen zij zich in het mijnenveld van een ander typisch cultuur probleem van ons onderwijs begaven.

Want als je dan al een woordje mee mag spreken, in welke taal spreek je dan dat woord? Onder het motto, B.V.O. un bon paso padilanti, wilden ze met Kerstmis maar meteen een toneelstuk in het Nederlands opvoeren. Bij het Kattechistisch Centrum werd een toneelstukje gekocht, de rollen werden verdeeld en uitgetypt en de repetities begonnen, alles in eigen beheer. Maar na een week stond er een delegatic bij de klassementor met de trieste mededeling dat er een groot probleem gerezen was: "E hulandes no ta drenta nan kabes", en met de tekst in de hand werd het natuurlijk nooit een echt toneelstuk.

Problemen zijn er om opgelost te worden en aarzelend kwamen ze met het voorstel: "Zouden ze het toneelstukje misschien kunnen vertalen in het Papiaments?" Waarom niet en met behulp van alle voorradige woordenboeken van Joubert, Maduro tot Dijkhoff, aangevuld met informatie van wie er ook maar toevallig in de buurt kwam, is het de klas gelukt om hun Nederlands toneelstukje om te zetten in het Papiaments.

BOTSING

Een botsing van drie culturen eigenlijk, omdat het toneelstukje zich gedeeltelijk afspeelde in de moderne tijd, met flash-backs naar het jaar nul van Jezus' geboorte. Het was voor de leerkracht verleidelijk om een handje te helpen maar ze wist zich te beheersen en de klas klaarde op eigen kracht het karwei.

Wanneer de soldaat van Herodes er de brui aan dreigde te geven, schoot de dochter van de herbergier te hulp en de herder wist met authentieke woorden, die zijn grootvader nog dagelijks gebruikt, zijn schaapjes bij elkaar te drijven.

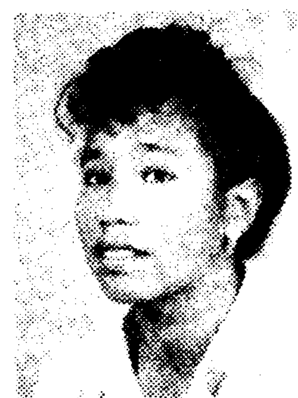
Het lukte de klas om die weerbarstige teksten, die holle woorden in een vervreemde en vervreemdend "blablabla", inhoud te geven, zodat ze er mee uit de voeten konden en hun spel over hoop en liefde en een blije toekomst konden spelen.

Een klein onbetekenend voorval wellicht en in geen geval te vergelijken met de meesterwerken van Dostojevsky, maar Jan Brokken had wel gelijk. Uit het botsen van culturen kan heel wat moois voortkomen.

DIEETTIPS

= door Olivia Wong Loi Sing =

Mager



VROUWEN en tegenwoordig ook mannen, hebben het voortdurend over afvallen, slanker worden en het houden van een mooie lijn. Hierdoor worden de mensen vergeten die het probleem van ondergewicht hebben en ontzettend veel moeite moeten doen om wat dikker te worden. De redenen van ondergewicht kunnen zijn: ziekten die veel energie van het lichaam vragen (b.v. kanker), slechte absorbtie van het maagdarmkanaal, of het hebben van een verhoogde stofwisseling (b.v. bij koorts, infecties, een te snel werkende schildklier, brandwonden enz.), psychische stress, teveel lichamelijke activiteiten, waarbij de hoeveelheid calorieën die men opneemt met voedsel toch nog te weinig zijn (b.v. bij overmatig sporten). De symptomen die voorkomen bij ondergewicht zijn verschillend: bij vrouwen b.v. wegblijven van de menstruatie, kouwelijkheid, minder weerstand tegen ziekten en het gevoel altijd moe te zijn.

Hoe wordt ondergewicht behandeld? Een hoog calorisch dieet wordt gebruikt om het gewicht weer op peil te brengen. Wanneer u per dag meer dan 1000 calorieën boven de aanbevolen hoeveelheid gebruikt, zult u ongeveer 1 kilo per week zwaarder worden. Het is dus belangrijk om te weten hoeveel calorieën per dag worden verbruikt, rekening houdend met de normale dagelijkse werkzaamheden en daar boven op geteld de extra calorieën.

TIPS:
* Gebruik voedingsmiddelen die een hoge calorische waarde hebben. Een voorbeeld hiervan: inplaats van halfvolle melk of magere melk is het beter om volle melk en volle melkprodukten te gebruiken zoals volle yoghurt. (Dieet) margarine of boter gebruiken in plaats van halvarine of light smeersels op brood.
* Bij weinig eetlust kan deze opgewekt worden door een half uur voor de maaltijd bouillon te drinken of een aperatief te gebruiken.
* Vermijdt het eten van vette gerechten en zoete produkten die de eetlust wegnemen zoals: gebakken aardappelen, peulvruchten, noten, uien, vet vlees, vette jus, vette vis, grote hoeveelheden suiker, zoet broodbeleg, koolzuurhoudende dranken (limonade) enz.
* Het gebruik van dubbel beleg op brood geeft ook twee keer zoveel calorieën dan enkel beleg (b.v. 2 plakken kaas i.p.v. 1 plak).
* Bij het gebruiken van 2 sneetjes brood extra, belegd met 2 plakken kaas en 2 glazen volle melk, zit je al gauw boven de 500 calorieën per dag.
* Het is goed om 6 maaltijden per dag te gebruiken, dit in de vorm van drie hoofdmaaltijden en 3 tussenmaaltijden, i.p.v. alleen 3 hoofdmaaltijden.
* Vermijdt het gebruik van opgeklopte voedingsmiddelen (slagroom), want deze geven heel snel een vol gevoel.
* Maak de gerechten leuk op en dek de tafel op een leuke en aantrekkelijke manier, zodat ook dat de eetlust kan opwekken.
* Gebruik eventueel als dat nodig is een suppletie van vitaminetabletten om de voorraden in het lichaam aan te vullen.

Civilisadó na emancipatie van 1863
Papiamentstalig weekblad als opvoeder nieuwe volk

DIRECT NA DE emancipatie kende Curaçao een explosie van opiniebladen. Bestond het eerste letterkundige blad, *The Impulse* (1871-1872), maar viereneenhalve maand, het algemene nieuws- en opinieblad *Civilisadó* hield het viereneenhalf jaar vol, van 1 juli 1871 tot 31 december 1875. Het werd geredigeerd en stond onder directie van Casten David Meyer, die evenals *The Impulse*-redacteur Daniel de Sola de verheffing en opvoeding van het volk nastreefde. Ontwikkeling was na de emancipatie niet meer een prerogatief van een bepaalde kaste, maar noodzaak voor het hele nieuwe en vrije volk. De bladen kwamen sterk overeen, maar *Civilisadó* richtte zich nog meer op het hele volk en wel met name op de niet-blanken in de kolonie, terwijl het zeer kritisch stond tegenover de macht, zowel ten opzichte van het grote buurland Venezuela als binnenlands wegens de 'Affaire Sassen', de ruzie omtrent de PG, die net op dat moment speelde en die (mede) aanleiding was om het blad te beginnen. Er viel in die dagen genoeg te schrijven, zowel over binnen- als buitenlandse politieke aangelegenheden, denk maar aan de regionale problemen in Venezuela en de Europese Frans-Duitse oorlog. Deze bladen waren dan ook naast bronnen van nieuws opiniërend van aard — het begin van de opiniepers in de Antillen.

=door Wim Rutgers=

De redactie hanteerde consequent het Papiamentu, de taal waarin ook heel wat artikelen werden geschreven, vaak voorzien van toelichtende omschrijvingen, als de auteur kennelijk dacht dat een woord niet bekend was. Het blad voerde zo een actieve politiek om het Papiamentu als cultuurtaal te ontwikkelen. Daarnaast kwam er nogal wat Spaans, Nederlands, Frans en Engels voor, met name in de ingezonden stukken.

De redacteur-eigenaar werd bijgestaan door de zakenman Gaspar Monsanto en de onderwijzer José N. Malo. Daarnaast waren er zowel 'exilados' als mensen van het eiland als medewerkers, maar de eerste groep overheerste sterk. De inhoud was allereerst, dat valt van een krant niet anders te verwachten, algemeen van aard met aandacht voor buiten- en binnenlands nieuws. Van dat laatste was het vooral de 'affaire Sassen' en de 'schutterij' die heel kritisch benaderd werden: de krant was bepaald antimilitaristisch. De kolommen van de krant stonden wijd open voor allerlei ingezonden stukken, zowel van persoonlijke als algemene aard.

In de rubriek 'colaboración' vinden we nogal wat instructieve vervolgseries over 'civilizacion' in het algemeen, over onderwijs en opvoeding, over de geschiedenis van Curaçao, over meteorologie, de middelen van bestaan, de Codigo Penal, lijkverbranding, spiritisme, over Toussiant L'Ouverture, over de grote slavenopstand van 1795 en over de emancipatie. Deze konden heel uitgebreid zijn en gingen met omhaal van woorden uitvoerig op hun onderwerp in. Op deze wijze gaf men het ideaal van de volksopvoeding gestalte. 'Adelante! Sí! Pero con el Cristianismo, único faro en el camino de los pueblos, única estrella de la Humanidad!' (28 X 1871).

Dat het de redacteur daarmee ernst was, bewees wel dat hij naast zijn krant een school Civilisadó oprichtte om kosteloos onderwijs aan min- en onvermogenden te verschaffen, waar onderwijzer J.N. Malo directeur werd. Op 9 mei 1874 had de school 73 leerlingen, van wie er 23 Spaanstalig van huis uit waren. Wij zullen ons tot de letterkunde beperken, want hoewel de redactie die niet in de titel voerde, werd ze wel als een middel om het volk op te voeden beschouwd en gewaardeerd en kreeg ze nogal wat ruimte in het blad, meer dan *The Impulse* zelfs.

A. Bethencourt adverteerde zijn produkten in dialogen, die in die tijd heel populair geweest schijnen te zijn en die ook nu nog geciteerd worden. Daarnaast zien we vanaf het begin dialogen die een humoristisch-kritische kijk gaven op de actualiteit. Van 19 mei 1873 tot en met 30 mei 1874 verscheen een door medewerker 'P' vertaalde, door ene Henri E. Marquand geromantiseerde levensgeschiedenis van de bekende Noordamerikaanse abolitionist *John Brown*, met een opdracht van Victor Hugo. Dit was dan voor het eerst dat een Antilliaans blad een feuilleton opnam, dat men buitenlandse literatuur in de eigen taal vertaalde (beide zouden een lange traditie worden) en dat men zo kritisch over een zo nabij verleden durfde te schrijven (dat is nu nóg geen traditie).

POËZIE

Meer dan *The Impulse* bracht *Civilisadó* de poëtische praktijk. Dat deed het door incidenteel buitenlandse gedichten uit het Frans, Spaans of Engels (al dan niet in het Papiamentu vertaald) op te nemen, maar meer dan poëzie 'van eigen bodem' te plaatsen, die door 'exilados' als Manuel D. Dagnino en M.M. Bermudez Avila op Curaçao geschreven werden of door mensen van het eiland zelf, al is dat laatste moeilijk na te gaan, omdat nagenoeg iedereen zich achter pseudoniemen of initialen verborgen hield.

In de jaargangen vinden we vrij redelijk over de gehele periode verdeeld, maar wel met zekere 'oprispingen van dichterlijke activiteit' en afnemend naar het einde toe, iets meer dan zeventig gedichten, waarvan ruim zeventig procent in het Spaans, ruim twintig procent in het Nederlands en nog twee in het Engels, één in het Frans en Portugees. Wegens de thema's zouden we met Colá Debrot deze dichters eerder tot de 'dichterlijke naturen' dan tot de 'echte' dichters willen rekenen. Het merendeel was gelegenheidspoëzie, waarin een afscheid, dood, verjaardag, huwelijk, vrienden bezongen werden of de vrouw, de liefde, de schoonheid van de Hof van Eden, of een moraliserende beschouwing ten beste werd gegeven.

Zoals de rest van de krant besteedden ook de dichters aandacht aan de 'affaire Sassen' en de 'School di Civilisadó'. Het was ook gelegenheidspoëzie omdat het incidentele produkten waren van auteurs die slechts een of twee keer de pen publiekelijk opnamen. Met één uitzondering, de medewerker 'P' die niet minder dan zeventien gedichten voor zijn rekening nam (en bovendien nog *De Onpartijdige* publiceerde; maar ook zijn werk is dat van een amateur.

Op een eigenaardigheid, die trouwens karakteristiek is voor die tijd (en ook nu nog voorkomt), wil ik nog wijzen. Eind 1871 werd er ingewikkelde poëtische ruzie uitgevochten, waarvan ik de achtergrond niet kon achterhalen. Wekelijks reageerde men op elkaar en schold de andere in dichtvorm uit. Dat was niets bijzonders, want het kwam eerder en feller in *De Curaçaosche Courant* voor. Maar het grappige was dat men dat deze keer in twee kranten en in diverse talen tegelijk deed. Schreef 'Juancho' op 16 september 1871 in de *Civilisadó* in het Spaans, in *De Onpartijdige* reageerde 'Eén uit naam van velen' in het Nederlands, waarop 'Populis' weer in het Spaans reageerde, beurtelings in de *Civilisadó* en in *De Onpartijdige*, waarop door enkele anderen in beide kranten in het Nederlands gereageerd werd... Het is een bewijs dat men zich in meer talen bewoog en gewend was meer dan een krant te lezen. Einde 1873 komen we nogmaals zo'n langdurige poëtische pennestrijd tegen. Deze gedichten concretiseerden, niet wat de persoonlijke ruzies die werden uitgevochten betreft, maar wel in andere idealen van opvoeding.

BESCHAVING

Toch bleek ook dit blad theoretisch sterker dan in de praktijk. Op 30 september 1871 schreef ene 'Foi' een stuk onder de titel 'A los escritores', waarop een week later zeer instemmend werd gereageerd. In deze roerige en corrupte tijden wil men het oprechte woord monddood maken, maar een eerlijk auteur kan juist oprecht en consciëntieus, "...asistir a los consejos de Diós y a las conversaciones de su providencia..."

De reactie die een week later volgde, spitste het algemene artikel toe op voorbeelden uit de letterkunde, zoals Bryson, Shakespeare, Milton, Breton de los Herreros, Morantin Larra...

In 1871 was het nieuwe Teatro Naar geopend, waar amateurs met veel succes optraden. Dat ondervond ruime aandacht van de eveneens nog jonge krant. Specifiek heeft een groot aantal artikelen over toneel betrekking op de opvattingen die 'Americano' en Manuel M. Dagnino (beiden exilidos) ten aanzien van de functie van dat genre koesterden, waarvan de belangrijkste het beschavende was. De Venezolaan Bermudez schreef onder het pseudoniem Americano over 'Teatro de Curaçao', 'No hay duda de que el teatro es la páuta que marca las rayas de civilización que ha alcanzado una sociedad... El teatro es una escuala de instrucción...' (12 VIII 1871).

Manuel Dagnino wijdde niet minder dan tien artikelen aan het 'Teatro' in het algemeen en zijn geschiedenis (7 X 1871- 30 III 1872), waarvan ik slechts citeer: "el Teatro sirviende de palanca a la civilazación, como un vehículo para hacer circular los nobles sentimientos sobre Diós y la patria, sobre la moral que enseña, y la dulce poesía que magnifica y encanta". (7 X 1871)

"El Teatro que ni es un *espejo* ni un *pasatiempo*, tiene que ser una *escuela*, una *enseñanza*, sino quiere aspirar a ser un *verganzoso cómplice*: y al ser una *escuela*, tiene que aceptar el gran papel de *civilizar*, para ocupar el rango de una institutión social benéfica y hasta necesaria". (6 I 1872)

Het toneel als hefboom, als barometer... de beelden zijn welsprekend en de macht die men het medium toedacht was groot.

KRITIEK

Door zijn kritische toon moest het blad nogal wat kritiek, ook officiële van de gouverneur, verduren. Dat is niet het ergste voor een blad, wel wordt het benauwd als men dan ook daadwerkelijk zijn abonnement opzegde, zoals de bisschop uit protest deed en met hem drie kwart van de lezers in de eerste zes maanden van 1874. Als dan de wel trouwe abonnees nog herhaaldelijk om betaling moeten worden gemaand, zelfs zodanig dat het blad maar één keer in de maand uitkwam in plaats van wekelijks (januari 1874), dan zien we dat er bepaald wel organisatorische problemen waren, die versterkt werden doordat subsidie voor de school geweigerd werd.

Toch schijnt het blad veel gelezen te zijn, door mensen uit alle maatschappelijke groeperingen. John de Pool oordeelde in 1935 over het blad, ik citeer de vertaling van 1961, dat het zulk een belangrijke taak vervulde, dat het alleen met *La Union* (1922→) kon worden vergeleken, waarbij *Civilisadó* er zich op kon beroemen dat het geen orgaan van een bepaalde groep geweest is en in een tijd heeft moeten werken, dat de welstand gering en het algemeen levenspeil laag was. Die vervulde taak was volgens hem het brengen van 'civilisacion' aan een volk dat net een paar honderd jaar slavernij achter de rug had en nog in een zeer zwakke economische positie verkeerde.

Dat was de mening van iemand die na een halve eeuw terugkeek, wat is het standpunt nu? In onze literatuur-overzichten werd het blad vele keren genoemd in positieve zin, met de hoofdkarakterisering dat het blad een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de emancipatie van het Papiamentu. Eva Abraham-Van der Mark sprak in haar aan de *Civilisadó* gewijde UNA-cahier nummer 33, juni 1990, evenwel van 'een mislukt beschavingsoffensief', als het gevolg van innerlijke onrealistische zwakte en uiterlijke tegenwerking, want, "Alleen indien het streven van Civilisadó de goedkeuring van de lokale machthebbers had gekregen, had het een kans van slagen gehad (...) De redactieleden waren in de eerste plaats idealisten met een blind geloof in onderwijs en opvoeding. Zij meenden dat de hogere strata door middel van redelijke argumenten er toe konden worden gebracht hun vooroordeel en eigen belang op te geven en dat vervolgens, wanneer de lagere groepen het juiste onderwijs zouden hebben ontvangen, vanzelf een betere samenleving zou ontstaan".

CIVILISADÓ.
COURANT DI PUEBLO.
ÓRDEN— TRABAUW— INSTRUCCION:— PROGRESO.

No. 9. CORSOUW, DIA 30 DI AUGUSTUS 1873. ANJA III.

COLABORACION.
JOHN BROWN
PA
HENRI E. MARQUAND.

BABY SITTERS CLUB
ANN M. MARTIN
Gertie en de snobs



Laat Gertie zich de les lezen door een stelletje snobs?
DELTAS

Kinderboek

= door Nel Casimiri =

Babysitters Club

WAT IS EEN goed kinderboek, wat is een goed jeugdboek? De meningen daarover lopen nog weleens uiteen, zeker de meningen van de kopers, de ouders, en de meningen van de lezers, de kinderen. Taal, stijl, originaliteit, verhaalopbouw, kinderen lappen het aan hun laars, zolang het verhaal maar naar hun smaak is. En kinderen zijn vaak zeer conservatief. Ze willen zeker weten dat een verhaal naar hun smaak is. En een verzekering daartoe is het kiezen voor een boek in een bepaalde serie.

Als je een boek uit een serie hebt gelezen, weet je ongeveer wat je van volgende boeken uit zo'n reeks kunt verwachten. Dat geeft zekerheid. Met zo'n boek val je je nooit een buil.

Kies je een boek van *Arendsoog*, dan weet je dat het over cowboys en indianen gaat en dat het spannend zal zijn. Boeken over de *Wildhof* zijn romantisch, boeken over de *Kameleon* zijn spannend en je kunt er ook om lachen, boeken over de *Nieuwe Hardy's* zijn spannend, en over *De Vijf* (Julian, Dick, George, Annie en de hond) ook. De serie over de *Babysittersclub* is niet spannend, maar leuk en gezellig. Het gaat over een groepje meisjes tussen de twaalf en veertien jaar dat graag op kleine kinderen past. Ze beleven grappige, droevige en leuke dingen van alledag, dingen die iedereen zou kunnen beleven. En dat is de kracht van zo'n boek. Nu worden in deze serie de meisjes wel telkens wat ouder, wat dat betreft nemen ze toch een aparte plaats in. De *Kameleon*-jongens Hielke en Sietse die met hun boot op de Friese meren varen, hebben al bijna veertig jaar dezelfde leeftijd, *Arendsoog* veroudert nooit en de Engelse kinderen van *De Vijf* zijn denk ik, ook zeker al veertig jaar niet ouder geworden. In nieuwe drukken worden de te gedateerde stukken eruit gehaald of vervangen en gemoderniseerd.

NIETS VERANDERD

Frank en Joe met hun tante Gertrude uit de *Nieuwe Hardy's* leerden we voor het eerst kennen in het begin van de zeventiger jaren. En wie ze nu tegenkomt in de nieuwe druk, herkent ze meteen. Ze zijn niets veranderd, geen dag ouder geworden. Hun avonturen zijn nu net zo spannend voor de jongelui van nu als ze twintig jaar geleden waren voor de jongelui van toen. Alleen zijn die nu zelf vader en moeder geworden en raden hun kind boeken aan van Thea Beckman, van Guus Kuyer en van Jan Terlouw of Evert Hartman. Dat zijn goede boeken, betere boeken dan de eindeloos herhaalde formule van bijvoorbeeld de Babysitters. Maar in die boeken kom je voor verrassingen te staan, die boeken lopen niet altijd af, zoals je graag zou willen, daar moet je soms om huilen of kun je niet van slapen. Die boeken zijn heerlijk om te lezen, maar soms heb je liever gewoon de *Babysittersclub*. Zeker voor kinderen die erg veel lezen is zo'n serie met leesvoer heerlijk. Het zijn namelijk boeken die nooit uitkomen. Steeds weer kun je nieuwe dingen beleven in bijna hetzelfde boek. Van de *Babysittersclub* zijn al meer dan veertig delen verschenen. De *Kameleon* zal daar niet voor onder doen.

Dit soort boeken maakt het lezen makkelijk, maakt dat het boek geen (in)spanning kost, maar bevordert wel degelijk het taalgevoel. Ze leren beter en makkelijker lezen. En dan om de zoveel boeken een ander, nieuw boek, tussendoor, laat dat boek beter smaken. Vergelijk het met maaltijden: na de tanmelijk saaie en eentonige maaltijden thuis is het heerlijk eens naar een restaurant te gaan. Maar als je alleen maar elke dag weer in restaurant eet, baal je daarvan, en snak je naar een 'thuis'maaltijd. Kinderen zijn behoudend, ze willen het nieuwe met kleine brokjes tegelijk ontdekken. Daarom heeft dit soort formulereeksen een eigen bestaansrecht en is het voor kinderen juist goed dat er naast de 'goede' boeken ook dergelijke reeksen leesvoer bestaan.

Ann M.Martin, Babysittersclub Gertie heeft een reuze idee. Deltas. België, 1991.

Dierenasiel op Curaçao

Een dierenasiel is een inrichting voor de verzorging van dieren. Het dierenasiel is op de Abattoirweg 7, Parera. De meeste dieren in het asiel zijn poezen en honden. Soms is er ook een geit of een varken. Er zijn nooit meer dan 40 honden en 25 poesen.

De dieren worden verzorgd door mensen die werken bij het dierenasiel. Een manager (soort baas) van het asiel en 4 helpers. Er zijn ook mensen die gratis helpen bij het dierenasiel (vrijwilligers). Dit zijn grote mensen, maar ook kinderen. Kinderen moeten ongeveer 10 jaar zijn om te kunnen helpen. Je moet wel afspreken op welke middag je komt. Je moet ook weten wat je moet doen. Dat moet je afspreken met de mensen die werken in het asiel. Bijvoorbeeld: hondjes verzorgen of de poezen eten geven, of de hokken schoonmaken.

De dieren blijven zo kort mogelijk in het asiel, want het is niet leuk voor de dieren om lang te blijven. Ze zitten in een klein hokje. Ze kunnen niet spelen. Soms blijven ze een maand, soms maar 1 week. Een paar poezen en honden blijven altijd in het asiel. Die wonen daar. Ze lopen vrij rond.

Je kunt niet zomaar dieren uit het asiel halen. Je moet ervoor betalen. Bijvoorbeeld voor een hond 80 gulden en voor een poes 40 gulden. Het lijkt veel geld. Maar de dieren zijn goed verzorgd. Ze hebben daar gegeten. De dokter heeft ze nagekeken. Ze hebben prikken gehad, zodat ze geen honden- of kattenziekten kunnen krijgen.

Je kunt jonge poezen of honden pas meenemen als ze drie maanden oud zijn. Dan hebben ze hun prikken gehad. Dan weet je ook zeker dat het dier gezond is.

De vrouwtjes dieren moeten gesteriliseerd worden. Dan kunnen ze geen puppies meer krijgen. Er zijn al te veel honden en poezen op Curaçao. Elk jaar moeten een paar duizend honden dood gemaakt worden. In 1987 zijn er 6000 honden dood gemaakt.

Als je een dier op straat vindt, kun je het naar het asiel brengen. Als je naar Nederland gaat en je dier niet mee kan, kun je het ook brengen. Soms vragen ze wat geld om eten te kopen voor dat dier. Als je geen geld hebt, hoef je dat niet te betalen.

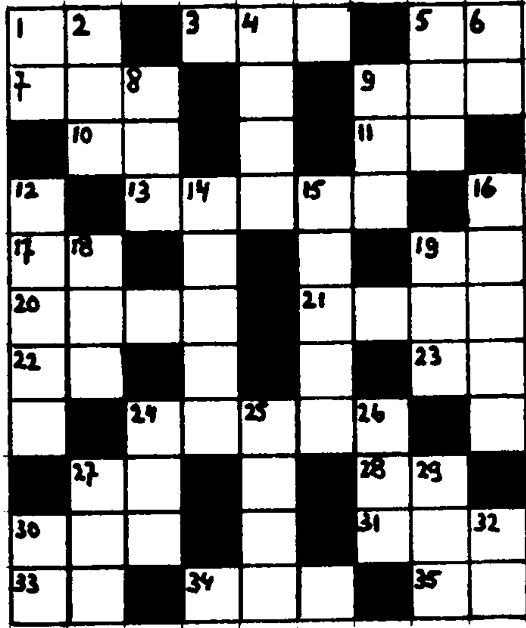
Om geld te krijgen moet het asiel geld of eten vragen. Bijvoorbeeld op 4 oktober (dierendag) kun je eten voor de dieren mee naar school nemen. Ook hebben ze voor moederdag taarten verkocht. Het geld dat ze daarvoor krijgen, gebruiken ze om eten te kopen voor de dieren.

In het asiel is ook een pensioen. Als je op vakantie gaat kun je je poes of hond daar brengen. Zij verzorgen dan de poes of hond. Daarvoor moet je geld betalen. (zeven gulden vijftig cent voor de poes en tien gulden voor de hond). Dat geld gebruiken ze om ook de andere dieren te verzorgen. Ook krijgen ze een beetje geld van het gouvernement. Je mag ook geld uit je spaarpot halen en naar het asiel brengen.

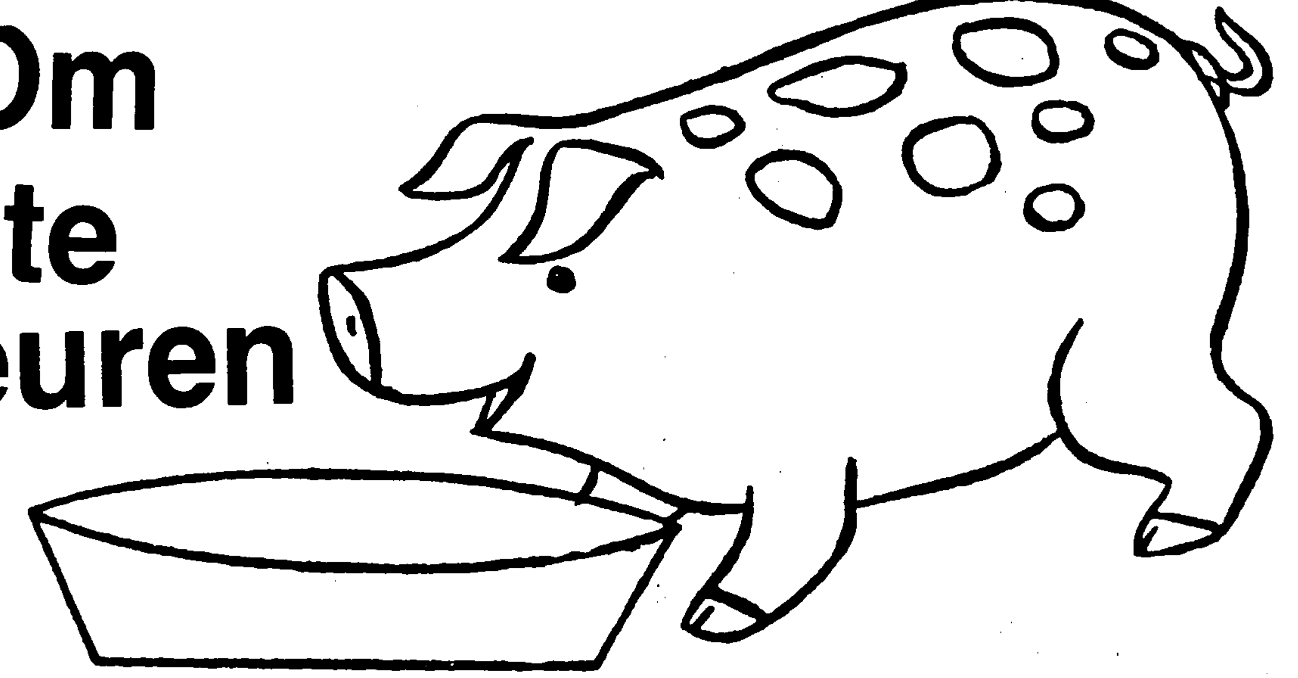
MARYSE BROEK
(7 jaar)

MARYSE BROEK heeft op school een mooi opstel gemaakt en het leek me wel leuk om het jullie ook te laten lezen. Goed zo, Maryse. Zijn er nog meer kinderen, die goed opstellen kunnen schrijven? Stuur ze dan maar eens op. Misschien komen ze dan ook in de kinderkrant. Dat zou leuk zijn!

WILLEN JULLIE zelfs eens zien hoe het Dierenasiel eruit ziet? Op zondag 31 mei is er een 'open house' van negen uur's morgens tot één uur 's middags. Er zijn dan ook leuke attracties voor de kinderen.



Om te kleuren



Puzzel van de week

HORIZONTAAL: 1. Rund; 3. Grootvader; 5. Persoonlijk voornaamwoord; 7. Speelgoed; 9. Schrijfgerei; 10. Vader; 11. Reeds; 13. Zoogdier; 17. Als volgt (afkorting); 19. Boven; 20. Durf; 21. Vrouw; 22. En dergelijke (afkorting); 23. Slee; 24. Krijg je 's nachts; 27. Muzieknoot; 28. Blijft over van een sigaret; 30. Kledingstuk; 31. Eer; 33. Muzieknoot; 34. Spoedig; 35. Bergruimte.

VERTIKAAL: 1. Boven; 2. Zeepsop; 4. Vader; 5. Tegenovergestelde van niet; 6. Voegwoord; 8. Gerecht van havermout; 9. Weg; 12. Met elkaar; 14. Slang; 15. Instrument om muziek te beluisteren; 16. Muziekvoorstelling; 18. Lor; 19. Vrouw van 3 horizontaal; 24. Ben je als je te veel eet; 25. Kelner; 26. Dwaas; 27. Ben je als je hard gewerkt hebt; 29. Muzieknoot; 30. Senior (afkorting); 32. Muzieknoot.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar de Kinderkrant over twee weken. Stuur je oplossing naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n of P.O.Box 577; Aruba - Caya Betico Croes 110; Bonaire - de heer Linkels, P.O.Box 122) en zet op de enveloppe: KINDERPUZZEL.

Winnares van de week:

Charlotte Burgers
Charles Debrotweg 13
Curaçao

Zij ontvangt een waardebon van f.15,- van Augustinus Boekhandel.

OPLOSSING

HORIZONTAAL: 1. Vla; 4. Hal; 7. Lol; 8. Ere; 9. Sol; 11. Ma; 13. As; 14. Ra; 15. La; 16. Uk; 18. St.; 20. Ham; 22. Ene; 24. Ere; 26. Nul; 27. Pen.

VERTIKAAL: 1. Vlam; 2. L.O.; 3. Als; 4. Hel; 5. Ar; 6. Lens; 10. O.K.; 12. Ark; 13. Aas; 16. Uren; 17. Na; 19. Teen; 20. Hel; 21. Mep; 23. Nu; 25. Re.

Het muisje met de grote oren

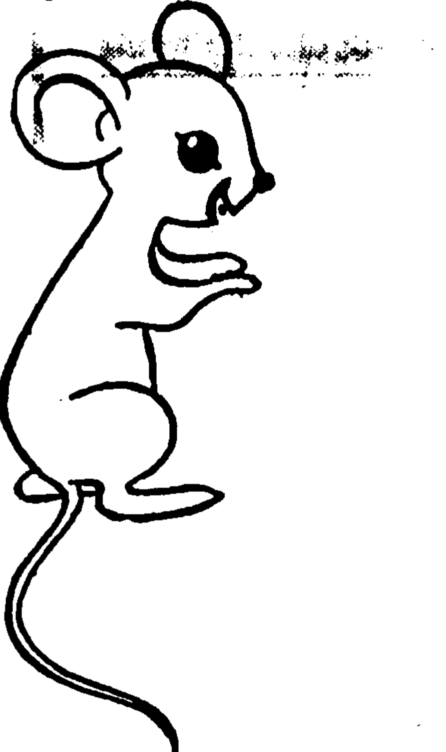
= door Nel de Jong =



"HE, FLAPOOR, kun je niet uitkijken!" riep een hagedisje tegen muisje Maculio. Het scheelde maar een haartje, of ze waren tegen elkaar gebotst. "Flapoor! Flapoor!" Muisje Maculio sprong bijna uit zijn vel van woede. "Je bent zelf een flapoor!" "Haha!" lachten twee parkietjes boven in een cactus. "Hij hééft niet eens oren".

Verdrietig sloop muisje Maculio weg. Waarom had hij toch van die grote oren? Hij leek wel een konijn. Iedereen lachte hem erom uit en noemde hem flapoor. En hij had nog wel zo'n mooie naam: Maculio. Niemand die zo heette. "Maar ze wéten niet eens, dat ik zo heet", dacht hij bedroefd. En botste voor de tweede keer tegen iemand op. Of liever tegen een poot van een hond.

"Hoho, kleine baas", zei de hond vriendelijk, "Kijk uit waar je loopt". "Aiaiai", schrok muisje Maculio, "Wat een geluk, dat het geen wilde kat was". Nieuwsgierig keek hij de hond aan. "Nee maar, jij hebt pas lange oren", piepte hij verbaasd. "Ja, mooi he?" lachte de hond trots. Hij schudde eens met zijn kop, zodat zijn lange fla-



poren heen en weer wapperden. "Maar die van jou zijn ook heel aardig hoor. Ze staan zo mooi overeind. Daar zijn die van mij te lang voor".

Muisje Maculio wist niet, wat hij hoorde. Hier was iemand, die zijn oren bewonderde! Maar toen bedacht hij, dat het maar een hond was. Wat wist die nu van muize-oren! En daarna vergat hij alle oren, zelfs die van hem zelf, want muisje Manon was zoek. Een konijntje kwam het hem vertellen. "Iedereen moet helpen haar te vinden", zei het zenuwachtig. "Tino Troepiaal heeft een wilde kat in de buurt gezien. Oh oh, als het maar niet te laat is".

De hele mondi was in rep en roer. Mama Muis had de kleine Manon slapend in haar holletje achter gelaten om wat maïskorrels te halen. En toen ze terug kwam, was het muisje verdwenen. De kaboutertjes, de muisjes, hagedisjes, konijntjes en vogeltjes, allemaal renden ze kriskras door de mondi, op zoek naar het kleine muisje.

"Wat zal ze bang zijn, zo alleen in de mondi", dacht muisje Maculio bezorgd. "En dan gaat ze natuurlijk huilen. Als de wilde katten haar maar niet horen". Hij ging op zijn achterpootjes zitten,



spitste zijn oren en draaide zijn kopje alle kanten uit. Als de katten haar konden horen, kon hij het ook. Hij hoorde de andere dieren door de mondi schuifelen en de wind door de struiken ruisen, maar geen gepiep. Of toch? Doodstil bleef Muisje Maculio zitten.

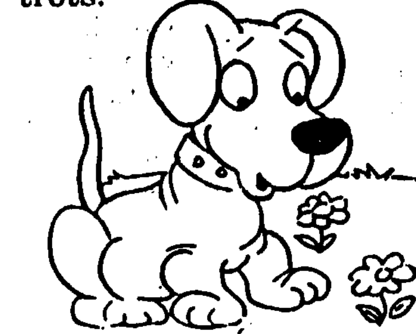
Daar rechts, achter die rotsen, dat leek wel een huilend muisje. En daar links, dat was het miauwen van een kat. Muisje Maculio zette het op een lopen, recht op het muizengehuil af. En ja hoor, daar zat de kline Manon, met haar pootje in een tak met dorens. "Stil maar, stil maar", suste Muisje Maculio, "Ik knaag het wel even los. Zo, even die doorn uit je poot, Hup! En nu lopen, zo hard als je kunt, want ik hoor het miauwen dichterbij komen". Ze renden zó hard terug naar het holletje van Mama Muis, dat hun pootjes amper de grond raakten.

Twee parkietjes zagen hen rennen. "Hoera!" krijsten ze, "Flapoor heeft Manon gevonden!. Hoort, zeg het voort! Manon is terecht!" "Miauw", zei de wilde kat en sloop weg. Nu viel er hier niets meer voor haar te halen.

Maar de kaboutertjes en alle dieren renden naar het holletje van mama Muis. "Hoe heb je haar gevonden?" vroeg kabouter Brr. "Ik hoorde haar huilen", vertelde Muisje Maculio. "En daar niet ver vandaan hoorde ik een wilde kat miauwen. Ai, wat heb ik gerend!" zei Muisje Maculio verrast. En toen alle dieren "Lang zal Flapoor leven" riepen, was hij voor het eerst van zijn leven niet kwaad. Nee, hij was zelfs heel trots.

En weet je, wat er de volgende dag gebeurde? Hij kwam de hond met de flaporen weer tegen. "Ik heb gehoord, dat een van jullie een klein muisje uit de klauwen van een wilde kat heeft gered", zei de hond. "Het zou me niets verbazen, als jij dat bent geweest". "Ja", zei Muisje Maculio verlegen. "Eh, dat kwam door mijn grote oren". "Net wat ik al dacht", knikte de hond. "Zeg, hoe heet je eigenlijk?"

"Muisje Ma, eh... Flapoor", zei het muisje. "Is dat even grappig, ik ook!" lachte de hond. En zo kreeg het muisje op een dag een nieuwe vriend. En op allebei was hij heel erg trots.



Xingoe de hond

WEET JE HET NOG? Detta leert haar jong Xingoe om de kudde runderen bij elkaar te houden. Daar moet je veel moed en zelfbeheersing voor hebben. Twee maal komt Xingoe gewond thuis. Hij heeft nog niet genoeg ervaring om de horens van de grote beesten te ontwijken. Maar hij geeft het niet op! Steeds weer rent hij naast Detta mee en let op haar bewegingen. Maar ook op de bewegingen van de koeien. En al gauw heeft hij een paar trucjes geleerd. Als hij onverwachts naar hun achterpoten hapt, raken ze in de war en rennen weg. En als hij een sprong naar hun oren maakt, eerst aan de ene kant van hun kop en dan aan de andere, weten ze ook niet, wat hun overkomt.

Als de runderen eenmaal lopen, gaat het drijven al gemakkelijker. Dan moeten de honden er alleen maar op letten, dat ze de goede kant, in de richting van de kraal, uitgaan.

"Detta doet het werk van 2 mannen", zegt Andreas prijzend. "Zonder haar zou ik het vee niet bij elkaar kunnen houden". Detta spitst de oren. Ze begrijpt, dat haar baas het over haar heeft. Ze voelt zich trots en oh, wat houdt ze veel van haar baas!

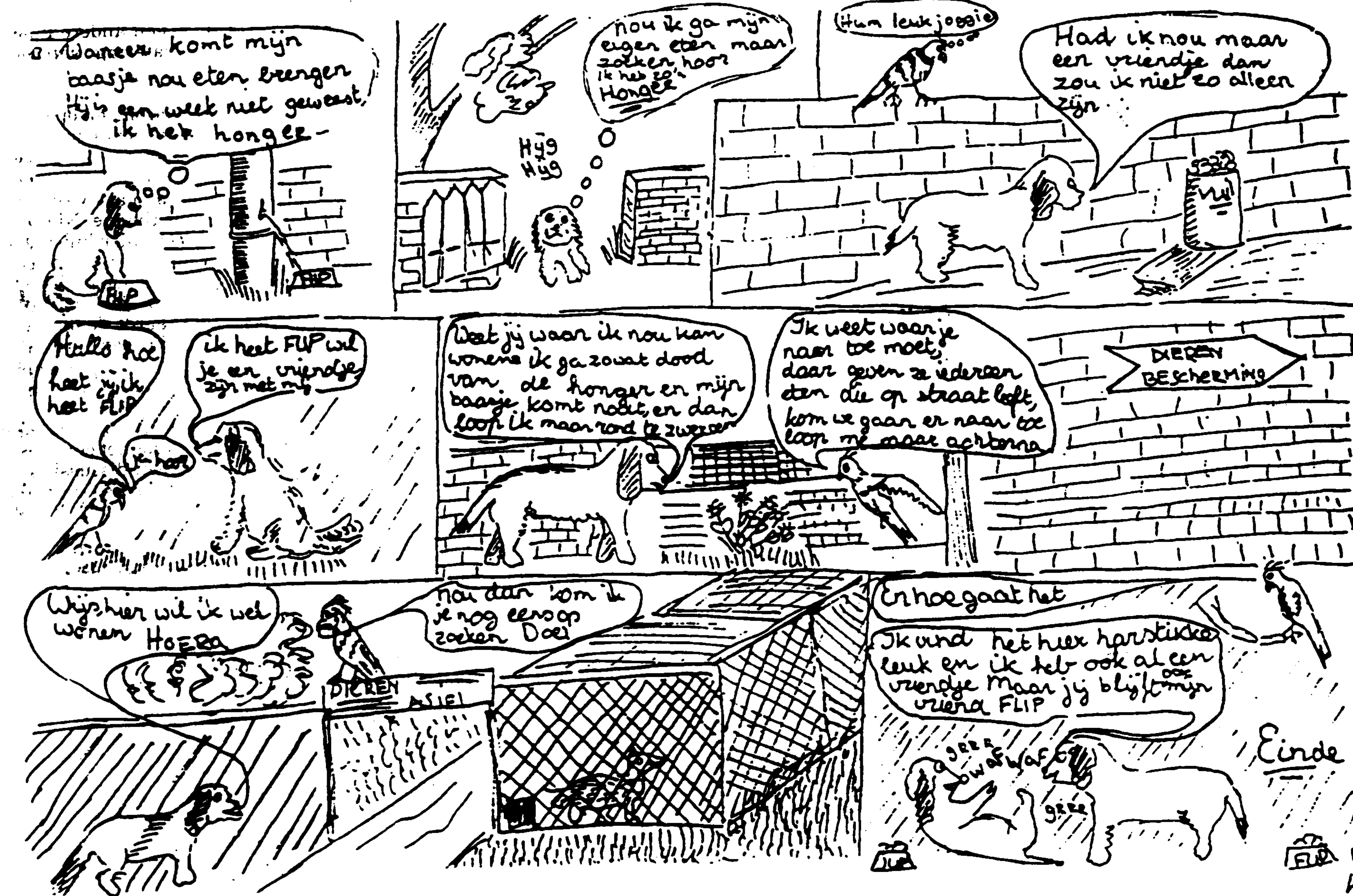
"Xingoe wordt ook goed", zegt Ernst de schoolmeester. "Hij is nog jong, maar zijn moeder leert het hem wel. Beter dan wij het kunnen". Daar vliegt Detta naar de rand van het bos. Vlak achter haar rent Xingoe hijgend mee. Geen van tweeën blaffen ze. "Xingoe heeft al begrepen, dat zijn geblaf het vee te vroeg opschrikt", zegt Ernst.

De honden duiken het bos in. Van daar uit komen ze dan weer onverwachts te voorschijn, om zo de paarden de goede richting uit te drijven. "Pas op, nu zullen ze dadelijk komen!" Ernst geniet van de slimme honden. "Detta kan het, hoor! Gewoon prachtig, zoals ze de beesten drijft".

(wordt vervolgd).

Uit de schoolkrant

VANDAAG kunnen jullie genieten van een reuze leuke strip van Rido uit klas 5a van de Marnixschool. Fantastisch, Rido!



Direkteur J.W. Kimmel: "Beste patent is onze ervaring"

Grote Beer: software die eenvoudig kan integreren

GROTE BEER, een naam die men de afgelopen weken bij herhaling heeft kunnen lezen in de lokale kranten. Uit de context kon de lezer opmaken dat het te maken had met computer software, maar het fijne van de zaak komt men pas te weten in een gesprek met Algemeen direkteur J.W.Kimmel en dealer-manager drs C.A.M. van de Goorberg, van dit Nederlandse bedrijf. Zij waren op bezoek in Curaçao en Aruba om hun concept op bredere schaal bij het publiek te introduceren. Grote Beer direkteur Kimmel: "Ons bedrijf houdt zich al een jaar of dertien bezig met het vervaardigen van standaard software voor het midden- en kleinbedrijf en we zijn in Nederland gegroeid tot een van de grootste op dat gebied. In feite praat men tegenwoordig niet meer over een 'standaardpakket', maar eerder over een 'bedrijfs- informatie- systeem' en alle facetten die je nodig hebt voor moderne bedrijfsvoering en -management".

= door Norbert Hendrikse =

Gote Beer produceert een lijn van modules, met voornamelijk administratief-logistieke toepassingen, dus alles wat met goederenstroom beheersing te maken heeft en commerciële toepassingen.

De programma's zijn ook geschikt voor presentaties, gekoppeld aan Desktop Publishing, maar Grote Beer is geen tekstverwerker en beperkt zich in dit opzicht tot bv. het produceren van grafieken en tabellen.

MODULES

Hoe onderscheidt Grote Beer zich van de talloze andere software pakketten die er momenteel op de markt zijn?

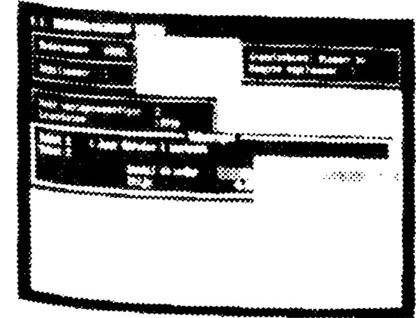
"Wij onderscheiden ons feitelijk door onze jarenlange ervaring, waardoor wij al een hele reeks van modules hebben opgebouwd en door de technologie die wij in al die jaren hebben verbeterd. Inmiddels hebben wij al zo'n 125 modules, beginnende met een enkele boekhouding waar je dan je voorraad- administratie of je facturering of salarisgegevens stap voor stap aan kunt toevoegen. Het mooie daarvan is dat als je een nieuwe module aansluit, deze automatisch wordt geïntegreerd met de reeds bestaande modules. Dat betekent dat de gegevens slechts één keer behoeven te worden ingevoerd.

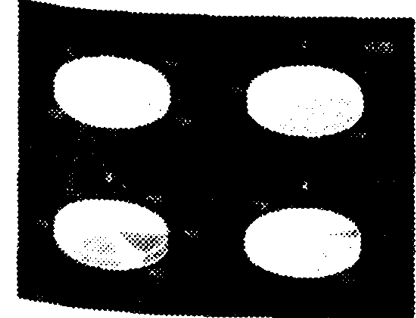
Een ander aspect waarin wij ons van de rest onderscheiden is dat onze programma's een consistente gedachtenlijn bevatten, dus niet iets wat zomaar even gemaakt is'. Alle beeldschermen worden bv. op dezelfde manier opgebouwd, evenals alle menu's. Een F1-toets is altijd 'Help', kortom het zit allemaal logisch in elkaar".



J.W.KIMMEL *...direkteur Grote Beer...*







Het is tegenwoordig de trend in de software-industrie om programma's te leveren die zo gebruiks- vriendelijk mogelijk zijn. Is dat met Grote Beer ook het geval?

"Inderdaad, ook daarin onderscheiden wij ons van vele concurrenten. Je moet daarbij wel bedenken dat gebruiks- vriendelijkheid ook duur is. Als wij de som nemen van alle investeringen in de programmatuur van vandaag, dan is zo'n zestig procent daarvan besteed aan 'user interface', dus met menuutjes, de muis, windows, gekleurde grafieken enz. Dat kost geld. En het gaat steeds verder. We zijn nu in het stadium van de *graphical user interface* , waarin je volledig grafisch met pakketten omgaat. Nog niet zo lang geleden was het zo dat als je een bestand wilde copiëren van het een naar het andere, je een hele reeks van commando's moest intikken. Nu pak je bijna fysiek het bestandje op en plaats het waar je het wil hebben. Dat vind je tegenwoordig ook terug in goede bedrijfsinformatie systemen".

Zijn uw pakketten te gebruiken met met alle 'IBM-compatible' hardware?

"De lijn die we pas hebben aangekondigd: Grote Beer HT, draait onder MS-DOS, OS2, Windows 3.0 en 3.1, onder Unyx en er is nu ook een AIX-versie, dus vijf verschillende platformen. Het unieke daarvan is dat dezelfde functionaliteit behouden wordt ongeacht waaronder het programma draait".

ERVARING

Kimmel zegt desgevraagd dat er weliswaar geen patent is aangevraagd hiervoor, maar dat de produktnaam wel is geregistreerd. "Het beste patent wat we hebben is onze ervaring".

De aanwezigheid van Grote Beer in de Antillen en Aruba is niet helemaal nieuw. Het bedrijf is hier inmiddels al twee jaar actief, vertegenwoordigd door de heer Lionel Anthony van Caribbean Software. Er zijn al vijftig klanten aangesloten op het systeem, waarbij ook een aantal overheidsdiensten.

"Onze programmatuur wordt door bedrijfsleven en overheid niet gebruikt als een soort 'paraplu-programmatuur', maar ook voor zelfstandige deelgebieden, waarna via netwerken de informatie toch kan worden uitgewisseld", zegt Kimmel.

Men kan tegenwoordig voor betaalbare prijzen redelijk geavanceerde hardware en software aanschaffen, maar het gebruik daarvan veronderstelt toch dat de organisatie die ervan gebruik wil maken over een basis know how beschikt en over een infrastructuur die aangepast is aan automatisering. Hoe is de situatie op Curaçao en Aruba voor wat betreft deze facetten?

"Op het gebied van automatisering moet er nog wel het een en ander gebeuren, maar ik wil het niveau dat hier aanwezig is zeker niet onderschatten. Wij hebben al heel wat instanties bezocht en wat je ziet is dat men bliksems goed weet waar men het over heeft en men beschikt ook over een behoorlijke *computer power* bij de meeste bedrijven en instellingen. Alleen - en dat is typisch Amerikaans - in vele gevallen zijn er slechts deelprobleempjes opgelost en zit men nu te wachten op integratie van functies. Bijvoorbeeld: men heeft een voorraadprobleem, dus lost men dat specifieke probleem op; een andere keer zit men met een logistiek probleem of een financieel probleem en wordt dit onafhankelijk van het vorige opgelost. Daarom juist toont men zoveel belangstelling voor onze programmatuur, omdat deze stap voor stap kan worden ingevoerd maar er daarbij steeds sprake is van volledige integratie als totaal bedrijfsinformatie systeem".

"Uiteraard moet er bepaald huiswerk vooraf plaatsvinden, je zult je bestanden moeten normeren, coderingen invoeren, een logische opbouw van verwerking voorbereiden enz., waarbij rekening moet worden gehouden dat elk bedrijf zijn eigen specifieke aspecten heeft. Daarvoor maken wij gebruik van onze lokale vertegenwoordigers".

Dat veronderstelt in vele gevallen ook het leveren van maatwerk, voorziet Grote Beer daar ook in ?

"Als je vroeger met een klant ging praten over standaardpakketten, was het altijd zo dat men wilde dat je snel zou beginnen en zo 'goedkoop' mogelijk zou leveren. Maar het was ook meestal zo dat je concessies moest doen, omdat er altijd wensen waren waarin je niet kon voorzien. Je was al blij met een dekkingsgraad van zo'n 85 procent. Met Grote Beer HT (Highly Tailored, eigenlijk een contradictio in terminis, want enerzijds praat je over een standaardpakket en anderzijds heb het over maatwerk) kan je aan practisch alle specifieke wensen voldoen. Door een bepaalde vorm van bestandsstructuur kan de gebruiker zijn hele eigen toepassing in het standaardpakket maken. In feite leveren wij dus het beste van twee werelden: prijs en modulariteit van standaardprogrammatuur en daarnaast flexibiliteit om eigen informatie, bestanden en verwerking zo in te richten als je dat zelf graag wil hebben".

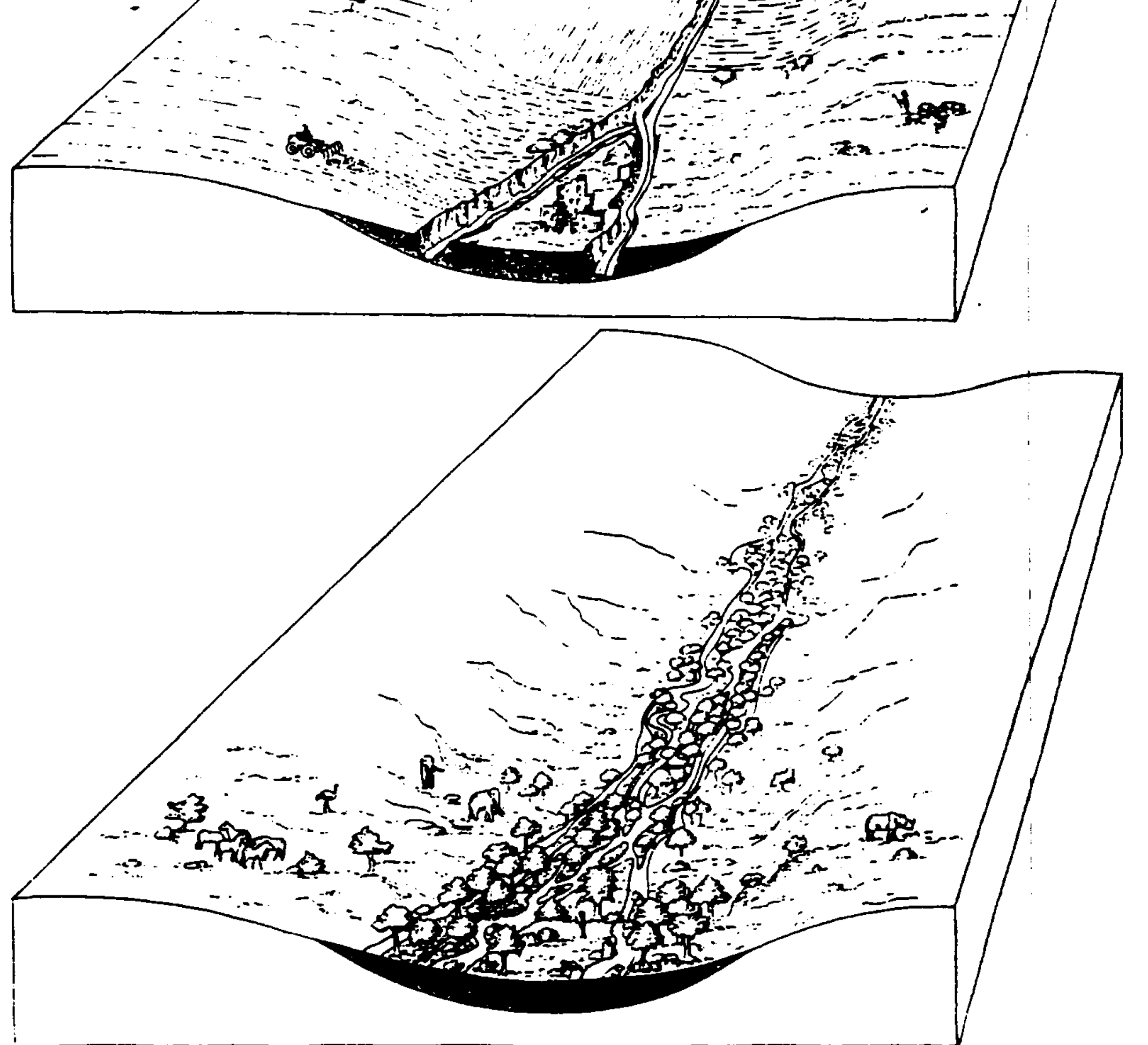
Lionel Anthony: "De reden dat wij indertijd gekozen hebben voor Grote Beer was in de eerste plaats dat dit bedrijf aangesloten was bij de officiële organisatie van vervaardigers van computersoftware, die bepaalde voorwaarden stelt aan haar leden waardoor je de garantie hebt dat er aan kwaliteitseisen wordt voldaan. Bovendien was het aantal mogelijkheden in Nederland voor wat dit soort pakketten betreft beperkt. Onze ervaringen zijn tot nu toe erg goed geweest, dankzij ook de voortreffelijke *support* vanuit Nederland".

Voor wat het prijsaspect betreft geeft de heer Anthony dat Amerikaanse pakketten over het algemeen goedkoper zijn, door de grotere markt die zij hebben. "Maar support is in dat geval nul komma nul", voegt hij eraan toe. "Wij zijn benaderd door een bedrijf dat een Amerikaans pakket had gekocht voor een kleine tweeduizend gulden, maar bereid was ons te betalen om het pakket te leren en in zijn bedrijf te implementeren. Hij zou goedkoper uit geweest zijn indien hij meteen had gekozen voor Grote Beer".

De pakketten van Grote Beer draaien niet op het Apple formaat. Kimmel: "Wij zijn indertijd benaderd door Apple, maar hebben dat bewust niet gedaan. Niet dat wij Apple geen goed produkt vinden, maar wij beschouwen Apple niet bij uitstek als een admistratieve machine, een *management tool*. Voorts hebben wij al geruime tijd geleden een samenwerking tussen Apple en IBM voorzien, wat het begin is van een gemeenschappelijk platform. Het duurt niet lang meer of alle hardware spreekt dezelfde taal".

Vanwaar de naam Grote Beer?

Kimmel: "Men wilde een bedrijfsnaam die nu eens een keer niet bestond uit allerlei samenvoegingen van high tech kreten zoals b.v. 'Micro dit' of 'Com dat'. Al onze programma's hadden de toevoeging 'ster' dus het financiële programma heet 'Finister', het factureer programma: 'Fa-ster' enz. Toen was het niet moeilijk om voor het geheel een naam te bedenken, in dit geval de sterrenconstellatie Grote Beer. Trouwens, we zouden graag wereldwijd gratis reclame willen hebben en als men dan 's avonds naar boven kijkt ziet men vanzelf de Grote Beer...".



Schets van de vallei van Dmanisi, een Middeleeuwse ruïnestad in de Kaukasus. Boven de huidige situatie, onder hoe het er 1,5 miljoen jaar geleden moet hebben uitgezien.
Tekening: Anne Hidien-Schlachter.

Oost- en Westeuropese archeologie werkt samen

Een kaak uit de Kaukasus

= door Theo Holleman, Gelderlanderpers =

NA HET UITEENVALLEN van het Warschau Pact en een begin van democratisering in de betrokken landen komt nu schoorvoetend de normalisering van het wetenschappelijk verkeer op gang. Vanzelfsprekend gaat dat niet zonder slag of stoot. Taalbarrières, verschillen in wetenschappelijke tradities en in methoden en technieken, uiteenlopende zwaartepunten van onderzoek en een (vooralsnog) gering wederzijds vertrouwen zorgen voor de nodige aanloopmoeilijkheden.

Maar het begin is er. Ook op het gebied van de archeologie. Een vrije uitwisseling van onderzoeksresultaten is hier van het grootste belang, omdat de huidige Europese grenzen recent zijn en meestal dwars door verdwenen culturen lopen.

Onderzoek naar de Europese tak van de menselijke afstammingslijn- die rond 700.000 vC zou beginnen met de komst van de *Homo Erectus* - ondervindt daar waarschijnlijk de meeste hinder van. Tijdens het Paleolithicum de Oude Steentijd (3.000.000 - 9.000vC) leefde men namelijk op een heel andere geografische schaal dan daarna. Zwervende groepjes jagers-verzamelaars moesten gedurende en tussen de ijstijden zien te overleven. Omdat ze daarnaast met zeer weinigen waren, ligt informatie over hun wel en wee in brokjes over heel Europa verspreid.

Maar zoals gezegd: het begin is er... en meteen de verassingen. Wat voorbeelden. De vindplaats bij het dorp Bilzingsleben in de voormalige DDR bevat erg goed geconserveerde resten, inclusief menselijke botten van de periode rond 350.000 vC. Een unicum voor Noord Europa. Oostduitse archeologen ontdekten met vondsten van 120.000 jaar oud dat mensen de extreme kou van de ijstijden (in dit geval de Saale IJstijd) aan konden. Iets waaraan men 'bij ons' traditioneel sterk twijfelde. En uit Bulgarije komen onderzoeksresultaten die aantonen dat de introductie van landbouw en veeteelt in Europa (vanaf ca.7.000vC) helemaal niet zo'n eenrichtingsverkeer was als Westeuropese archeologen altijd veronderstelden. Weet men elkaar eenmaal te vinden, dan blijkt er ook samenwerking mogelijk. Op een congres in Frankfurt, eind vorig jaar, deden de Duitser Bosisinski en de Rus Nioradze verslag van een sensationele vondst in de Kaukasus.

Een aantal jaren al groeven Russische onderzoekers Dmanisi op, een Middeleeuwse ruïnestad in Zuid-Georgië. Op een gegeven moment kwamen zij onder een keldervloer in plaats van de verwachte monniken-skeletten, dierbotten en stenen werktuigen tegen. De Russen riepen de hulp in van het Westduitse 'Forschungsbereich Altsteinzeit des Römisch-Germanischen Zentralmuseums'; in het bijzonder van professor Gerhard Bosinski, een vooraanstaande Europese prehistoricus. Het Russisch-Duitse team o.l.v. Nioradze (archeoloog uit Tiflis) en Bosinski vond bij botten van uitgestorven olifanten en neushoorns, van 'vroege' paarden, van herten, runderen, wolven, beren en sabeltandtijgers, de onderkaak van een mensachtige. De kenmerken daarvan wijzen volgens de onderzoekers naar *Homo Erectus*. Datering van de aardlagen waarin de vondsten werden aangetroffen, bracht Nioradze en Bosinski ertoe voor de onderkaak een ouderdom van 1,6 miljoen jaar te verdedigen. Een claim die onmiddellijk discussie tot gevolg had. De basis voor de discussie is de algemeen geaccepteerde theorie dat *Homo Erectus* rond 1.600.000 jaar geleden in Afrika ontstond en 600.000 jaar later over de wereld uitzwierf. Is de datering van Nioradze en Bosinski correct, dan zijn in ieder geval de jaartallen van de theorie aan herziening toe. Maar wat verder strekkende gevolgen heeft: de Afrikaanse herkomst van *Homo Erectus* kan op de tocht komen te staan. Dat zou een revolutie in het denken over de menselijke afstamming teweeg brengen. Zover is het echter nog lang niet. Kijken we in dat verband naar de situatie in Dmanisi.

Voor en tijdens het Paleolithicum sneed een rivier zich een weg door het basaltlava in dit deel van de Kaukasus. Een langzaam slingerende stroom op de bodem van zijn uitgesleten vallei, eilandjes makend en weer overspoelend. Op een van de grotere eilanden zou later Dmanisi worden gebouwd. De vindplaats van Nioradze en Bosinski ligt dus in een rivierafzetting.

Samen met dierenbotten en stenen werktuigen werd de onderkaak ondersteboven aangetroffen; een bot van een sabeltandtijger lag er overheen. Hoe, zo moet dan de vraag luiden, kwamen de vondsten bij elkaar te liggen? Het geval wil nu dat men in niet-Engelssprekende landen minder kritisch kijkt naar de totstandkoming van vindplaatsen, naar de processen van *site-formation*.

In met name Frankrijk en Duitsland komen onderzoekers veel sneller tot de conclusie dat wat bij elkaar ligt ook bij elkaar hoort. Precies daarop richt zich nu de kritiek. Want het is in deze situatie heel goed voorstelbaar dat de rivier in zijn loop oudere en jongere aardlagen aansneed en materiaal daaruit losspoelde en dit samen op een andere plaats afzette. Datering van zo'n plek is dan uitermate foutgevoelig.

Er doet daarom, en op grond van andere overwegingen, al een alternatieve ouderdom de ronde: 700.000 à 600.000 jaar, en dat past weer veel beter in de theorie. Nioradze en Bosinski zullen hun bevindingen tot het uiterste verdedigen. Dat hoort bij het wetenschappelijkebedrijf. Misschien ontaardt de discussie nog wel in een ordinaire ruzie, waarvan de prehistorische (en de historische) archeologie er zoveel kent.

Maar zelfs dan blijft de grote winst dat voor het eerst sinds lange tijd een discussie over een Paleolithische Europeaan door West- en Oost-Europa gezamenlijk wordt gevoerd op het enige niveau waar dan kán en móet: internationaal.

door Irene Braakman

Shuata of ciguatera: wat is dat precies?

DAT MEN ZIEK kan worden van het eten van bepaalde vissen is veel mensen op Curaçao bekend. In het boek 'Zjozjoli' van pater Brenneker valt te lezen dat de medische naam van de visvergiftiging *ciguatera* is. Een vis die ziekteverschijnselen veroorzaakt, wordt in de volksmond *shuati* genoemd. Van dat woord is het werkwoord *shuata* en de werkwoordsvorm *shuatamentu* afgeleid. Als je teruggaat in de geschiedenis, dan zou het kunnen zijn dat met shuata oorspronkelijk ciguatera werd bedoeld. Het woordenboek van Mario Dijkhoff (1980) zegt 'shuata: vergiftigd worden door vis of blikwaar'. Het woordenboek van Sidney Joubert (1991) vertaalt shuata met voedselvergiftiging.

Wat is ciguatera precies? Er zijn twee verklaringen mogelijk wat betreft de herkomst van het woord. Eén verklaring is dat het is afgeleid van *cigua*, zoals de Spaanse 'conquistadores' na 1492 de zeeslak noemden (Latijnse naam: Cittarium Pica), die ze in de buurt van Cuba tegen kwamen. Deze werd verondersteld een gif in zich te dragen waar men, na ingestie, ziek van kon worden. Ziekteverschijnselen veroorzaakt door het eten van zeedieren zou daarna in het algemeen als ciguatera zijn aangeduid.

Dokter Moffie, destijds neuroloog op Curaçao, meldde in het Nederlands Tijdschrift voor Geneesunde in 1964 dat volgens de grote Spaanse Encyclopedia Universal een tweede mogelijke verklaring gezocht moet worden in het Azteekse woord *cihuati*. Dit woord betekent vrouw. De ziekteverschijnselen die optreden, zouden namelijk zwakte 'als van een vrouw' veroorzaken.

ZELFDE HERKOMST

Het zou kunnen zijn dat het woord shuata hier eveneens van af is geleid en dus dezelfde herkomst heeft als het woord ciguatera. In de wateren rond Curaçao zijn er relatief weinig vissen die ciguatera zullen veroorzaken. Pater Brenneker meldt in een van zijn boeken: *"Visvergiftiging blijft met een waas omgeven. Mensen met ervaring beweren dat sommige vissen eerder vergif bij zich dragen dan andere"*.

Niet alle gevallen van visvergifting worden ciguatera ~~genoemd, maar hierover later~~ meer. Bekende overbrengers van ciguatera zijn de *piku* ofwel de baracuda (Shpyraena Barracuda); de *yakupepu* of *yakupeper*, ook wel Nassau Grouper genoemd (Epinephelus Striatus): *karanja*, waarmee vermoedelijk de amberjack (Seriola Dumerili) wordt bedoeld, die tot de Caranx-species behoort; *konové*, koningsvis of kingfish (Scrombero Morus Cavalla); *buní* ofwel tonijn (Euthynnus Alleteratus). Verder is bericht de *masbango* (Selar Crumenophthalmus). *Piska kòrá*, de red snapper (Lutjanus Purpureus) ten slotte wordt ook als dader aangemerkt.

In de internationale literatuur wordt overigens melding gemaakt van wel drie- à vierhonderd soorten als oorzaak van ciguatera. Het verraderlijke is dat de besmette vissen uiterlijk niet te onderscheiden zijn van de niet besmette.

Oudere mensen op Curaçao hadden in verband met het bedriegelijke karakter van de besmetting twee bijnamen voor de visvergiftiging: *kanaja*, wat 'schooier, schoft, schurk' betekent volgens het woordenboek, en *beaku*, wat 'spook' betekent. Men was er dus kennelijk wel beducht voor. Er is overigens niets aan te doen om vergiftiging te voorkomen. Het gif kan niet onwerkzaan worden gemaakt en er bestaat ook geen speciale manier om de vis te bewerken om ziekteverschijnselen te voorkomen.

CITATEN

Dat visvergiftiging ook in lang vervlogen tijden al gesignaleerd werd, mag blijken uit een aantal citaten. Al in 1530 wordt door Peter Martyr, één van de eerste geschiedschrijvers van het Caribisch gebied, een beschrijving gegeven van het ziektebeeld. William Dampier en zijn chirugijn Lionel Wafer meldden in 1772 een verhaal over de 'paracoods' (barracuda):

"Daar zijn eenige banken in Zee, daar men geen paracoods kan vangen dan die venijnig zijn. Of dit ontstaat uit eenig bijzonder voedzel dat ze daar hebben, of uit andere oorzaken, is mij onbekend, maar ik heb verschillende mannen geweten, die er zoo door vergiftigd waren, dat hun hair uit- en hun nagels afvielen en zommige zijn door 't eeten gestorven". Als tegengif werd door hen genoemd de gedroogde en tot poeder gemalen ruggegraat van dezelfde vis. Daardoor hadden mensen die ziek waren geworden *"niets anders dan een zekere doofheid en zwakheid in hunne leden eenige tyd gevoeld"*.

Op Curaçao werd in het begin van de vorige eeuw melding gemaakt van ciguatera blijkens een citaat van dokter Daniel Levy Maduro Peixotto, die in de Curaçaosche Courant op 3 mei 1823 schrijft: *"In zekere tyden van het jaar zyn de inwoners blootgesteld van vergiftigd te worden door de geele sprot* (masbango?). *Het schynt dat dit vergif niet gedurig aan het visch eigen is, wyl men hem zonder kwade gevolgen het gansche jaar door eet, en het is op zekere tyden slechts dat 't van dit dodelijke vergif besmet zyn. Diegene die ten slagoffer valle van dit onvermoedelyke venyn sterft dadelyk met stuiptrekkingen of zy blyven zukkelen met galachtige koorts, totat de dood een einde aan zyn lyden maakt. Somtyds wordt het vergif tegen gegaan door braak en prikkelende middelen, maar de zeer weinige gevallen welke ik bygewoond heb waren de gevolgen een spoedige dood"*.

Voor een deel zal dit dramatische beeld wel verklaard kunnen worden door de geringere therapeutische mogelijkheden die de medische wetenschap in die tijd ter beschikking stonden. De beschreven verschijnselen kunnen niets anders zijn dan de symptonen die bij ciguatera worden beschreven. Heden ten dage zijn de gevolgen van ciguatera echter vaak niet zo dramatisch als in de beschrijving van dokter Maduro Peixotto naar voren komt. In onze tijd is in elk geval bekend, dat minder dan tien procent van de mensen die ciguatera oploopt de kans loopt aan de gevolgen te overlijden. Volgens de encyclopedie van de Nederlandse Antillen zijn er op Curaçao geen sterfgevallen bekend, wel zo nu en dan op de Bovenwinden.

OORZAAK

Wat is nu precies de oorzaak van de klachten en symptomen die veroorzaakt worden? In 1977 werden op Tahiti twee toxines geïdentificeerd door de Franse onderzoeker Bagnis: *ciguatoxine* en *maitotoxine*. Deze twee toxines worden gevormd door *dinoflagellaten*, ééncellige algen die op bepaalde plaatsen op de riffen te vinden zijn, met name in de begroeiïng van de riffen die bedekt zijn met *recent afgestorven koraal*. Het kan zijn dat het ene deel van het koraal wel en het andere deel niet besmet is.

De geografische verspreiding van de algen waarin het toxine gevormd wordt, is van ±35 N - 35 S, van Hawaiï tot Florida. Volgens Bagnis komen deze algen in de Caribische Zee vooral voor in het gebied tussen Puerto Rico, de Maagdeneilanden, Sint Maarten, Saint Bathélémy en Guadeloupe. Hoewel Curaçao niet met name wordt genoemd als vindplaats van de vergiftige algen, zou het feit dat recent afgestorven koraal wordt genoemd als vindplaats ons misschien toch wel tot voorzichtigheid moeten manen met betrekking tot de koralen rond Curaçao.

Er is een aantal activiteiten te melden, waarbij er sprake is van beschadiging van het koraal, waartegen ook de milieubeweging *Amigu di Tera* in het geweer is gekomen. Twee Japanse onderzoekers Ardachi en Fukuyo (1977) noemden deze alg *Gambierdiscus taoxicus*, naar het eiland Gambier. Men moet zich het proces van overdracht van het toxine als volgt voorstellen: de giftige algen worden gegeten door vissen die op de koralen grazen (de snappers en de groupers) en indirect door de vissen die leven van de koraalvissen (de barracuda's en de jacks). Men heeft het idee dat het met name de grote en oudere vissen de meeste kans geven op problemen. De algen zijn niet giftig voor de vissen zelf, maar voor de mens die deze vissen eet. De toxines bevinden zich in de ingewanden, geslachtsorganen, spieren, lever en hersenen, met de hoogste concentratie in de kop en lever. De *liefhebbers van vissoep* zijn om die reden de grootste potentiële slachtoffers.

Voedsel- of visvergiftiging: diagnose blijft verwarrend



SYMPTOMEN

De sympotomen van ciguatera en de opeenvolging van toxische effecten lijken sterk op de neurotoxische symptomen (effecten op het centraal zenuwstelsel) veroorzaakt door organische fosforverbindingen, zoals onder andere voorkomen in zenuwgas en landbouw bestrijdings-middelen. Eén tot zes uur na het eten van vergiftige vis ontstaan tintelingen in de lippen, tong, keel, ledenmaten gevolgd door rusteloosheid, toenemende buikklachten (kramp) spiertrekkingen en scherpe pijnen in de ledematen.

Er ontstaat een metaalsmaak in de mond. De pupillen worden nauw en het gezichtsvermogen wordt vertroebeld. Speekselvloed, transpiratie en diarree treden op. Er wordt overmaat aan slijm in de luchtpijp gevormd, de luchtpijp vernauwt zich, de ademhaling wordt bemoeilijkt. De gang wordt onzeker en er ontstaan tremoren (bevingen) aan armen en benen. De patiënt krijgt een ernstig zwaktegevoel. Opmerkelijk is de omgekeerde temperatuursensatie: in een warm vertrek heeft het slachtoffer het koud, in een koud vertrek warm.

VERLAMMING

De ademspieren raken verlamd, trekkingen als bij een epileptische aanval treden op en ten slotte treedt de dood in als gevolg van ademstilstand. Gelukkig komt het vaak lang niet zover. In slechts zeven procent van de gevallen moet het slachtoffer het met de dood bekopen.

Veel hangt natuurlijk ook af van de hoeveelheid gif die iemand heeft binnen gekregen. De klachten kunnen een paar dagen tot wel een paar maanden of soms zelfs nog langer blijven bestaan. De symptomen van ciguatera moeten niet verward worden met wat genoemd wordt de *scromboid poisoning*. Dit is ook een vorm van visvergiftiging, die wordt overgebracht door een alg, eveneens dinoflagellaat, de zogenaamde Gonyaulax. Vooral in de periode mei tot oktober is deze aanwezig in een gebied van 30° N - 30° S, als de temperatuur van het zeewater het hoogst is.

De symptomen die hierbij gezien worden, zijn: een rood gezicht, hoofdpijn, duizeligheid, een branderig gevoel in de mond en de keel, rode uitslag, variërend van een uitslag die op mazelen lijkt ('mi kuero a reboltá', zegt een patiënt) tot grote blazige zwellingen in de huid. In beide gevallen treedt jeuk op. Koliekpijn, misselijkheid, braken en diarree kunnen optreden. De ademhaling kan bemoeilijkt worden. Een dergelijke reactie is te verwachten één minuut tot één uur of vier ná het eten van vis die besmet is. Zelden loopt het fataal af.

Scrombotoxine is in dit geval de oorzaak van de klachten, die voorkomen kunnen worden door de vis meteen koel op te bergen en te bewaren, dan wel snel te bereiden en op te eten. Een bacteriële omzetting in de spieren van de vissen is de oorzaak van de problemen. Deze vergiftiging brengt een allergische reactie teweeg, doordat het histamine vrijmaakte. Het werkingsmechanisme is dus essentieel anders dan dat van ciguatera. Het zal duidelijk zijn dat in de periode vóór de komst van de ijskast en vriezers meer problemen te verwachten zullen zijn geweest. Een te lang verblijf in besmet bilgewater en een te lang durend vervoer over water naar de haven kunnen als oorzaak aangemerkt worden.

Niet altijd wordt vis meteen verkocht en opgegeten. In het algemeen kan gezegd worden dat er meer problemen zijn te verwachten naarmate de tijd die verstrijkt tussen de vangst en de consumptie langer is. De klachten blijven enige uren tot dagen aanhouden. Vissen die scromboid poisoning kunnen veroorzaken, zijn makrelen en tonijnen.

VOLKSOPVATTINGEN

Er bestaan volksopvattingen over de behandeling van de visvergiftiging. In 'Geneeskrachtige kruiden van de Antillen' van pater Brenneker valt te lezen, dat men *"de blaadjes van de kruipende romangel die dicht aan zee groeit"* moet *"koken en met water drinken"* en in 'Sambumbu 3', eveneens van pater Brenneker staat: *"Hoe dichter aan zee hoe sterker in kracht. Voor romangel klimt men zelfs de rotsen af om de allerlaagst groeiende blaadjes te plukken. Bij zware vergiftiging negen aagen achtereen een aftreksel drinken. Soms gebruikt men ook tabacum di piskadó"*.

Een ander middel tegen visvergiftiging is om de as van houtskool in water te mengen en dit te drinken. Dit is vergelijkbaar met het nemen van norit tegen voedselvergiftiging. Het verhaal over de romangel die als enige medicijn wordt gezien door mensen op Curaçao heb ik ook zelf van een patiënt onlangs gehoord. Deze was gekomen met klachten die ik als ciguatera had geduid. Hij had yakupeper gegeten. De patiënt zelf duidde zijn klachten aan als 'm'a shuata'.

Maar wat is romangel eigenlijk? Er blijken twee struiken of bomen te zijn die als zodanig worden aangeduid. Ze zijn beide te vinden in 'Handleiding tot het gebruik van inheemse en ingevoerde planten op Aruba, Bonaire en Curaçao' van frater Arnoldo. De ene romangel wordt ook wel genoemd: redmangel, beshi di kalakuna, dreifi shimaron, kamalia kamari, mangel di sabana of palu di laman. De officiële naam is *Coccoloba Swarztji Meis*n. Het is een extreem windbestendige boom of heester. Er wordt niet speciaal gemeld dat hij aan zee groeit. Als nut wordt genoemd: brandhout en het maken van houtskool. Medicinale werking wordt niet beschreven.

Ik neig er meer toe om de andere romangel aan te wijzen als de boom die van nut is. Dat is *Conocarpus Erectus L.* die ook wel als grijze mangel, mangel, mangel blanku, ro mangel of button wood wordt aangeduid. Het nut van deze boom, die aan zee te vinden is, is velerlei. De bast bevat tannine, en vindt onder andere toepassing in de geneeskunde. Tannine heeft een stoppende werking bij diarree. Aangezien bij shuata en ciguatera darmklachten en diarree optreden, is het denkbaar dat om deze reden de ro mangel als medicijn werd en wordt gezien. Ik voel er veel voor om de Conocarpus Erectus L. officieel uit te roepen als plant met een eventuele gunstige werking bij shuata.

Overigens lijkt het waarschijnlijk dat hij hoofdzakelijk verlichting vna de ingewandsklachten zal kunnen geven. De medische behandeling van ciguatera zal bestaan uit symptomatische behandeling van de verschijnselen. Een echt geneesmiddel bestaat niet. Als er sprake is van scromboid poising helpen opwekken van braken en antihistaminic, middelen tegen allergische klachten. Bij ciguatera zal de tijd voornamelijk effect doen gelden.

VERWARREND

Shuata: het blijft een verwarrende diagnose. Praktijkervaqring heeft me geleerd dat mensen die met shuata komen hun klachten toeschrijven aan vis die te lang heeft gelegen en te oud was, maar eveneens worden de symptomen gezien als reactie op het eten van masbango, tuna, sardinchi, buladó, red snapper, mulá, kabarón en karkó. Maar ook voedsel dat helemaal geen relatie met de zee heeft, wordt als oorzaak aangewezen, zoals bij voorbeeld kip of karni porko (spareribs, rabu, porkchop), of ook groenten, zoals bij voorbeeld awakati (avocado).

Samenvattend moet ik tot de conclusie komen dat shuata geleidelijk aan een ruimere betekenis gekregen heeft en dat er zo langzaamaan voedselvergiftiging in het algemeen mee wordt bedoeld. Het is een verzamelnaam voor zowel ciguatera waar het wellicht oorspronkelijk voor gereserveerd was of zelfs identiek me[t] was, als scromboid poisin[g] als ook een (allergisch[e]) reactie op al dan ni[et] bedorven voedsel, al dan ni[et] uit blik. Want in de prakti[jk] blijkt inderdaad dat mens[en] ook zeggen shuata te hebb[en] als ze een allergische reac[tie] hebben na het eten van bi[j] voorbeeld awakati of kar[ni] porko, om maar iets t[e] noemen en niet alleen ma[ar] als ze vis hebben gegeten.

BRONNEN:
- Boer, De Bart, Dick Hooge-werf, Ingvar Kristensen and Jankee Post - Antillean Fis[h] Guide, Stinapa no. 7, Car[a]mabi, Curaçao 1973.
- Braakman-Bonder, Irene: Romangel, in: Antillliean Navi-gator, Curaçao april 1992
- Brenneker, Paul - Genees-krachtige kruiden van de Antillen, Curaçao 1976.
- Brenneker, Paul - Sam-bumbu 3, Curaçao 1971.
- Brenneker, Paul - Zjozjoli, Curaçao 1986.
- Broeders, frater Arnoldo -Handleiding tot het gebruik van inheemse planten op Aruba, Bonaire en Curaçao, Curacao 1967.
- Dijkhoff, Mario en Magali Vos de Jesus - Dikshonario Papimentu - Ulandes, Ulandes - Papiamentu, Wal-burgpers, Zutphen 1980.
- Haddad, L.M. e.a. - Toxic marine life, management of poisoning, 1983.
- Iversen, Edwin S. and Renate H. Skinner - How to cope with dangerous sealife, Miami 1977.
- Joubert, Sidney - Diksho-nario Papiamentu Hulandes, Curaçao 1991.
- Moffie, dr. D. en G.T. Haver-veld, Ned. Tijdschrift v. Genees-kunde, 1964, 988.
- Palm, de dr. J.H. - Encyclo-pedie van de Nederlandse Antillen, Walburgpers, Zut-phen 1985.
- Statius van Eps, L.W. en B. Luckman-Maduro - Van Scheepschirugijn tot specia-list, Assen 1973.
- Weatherall, D.J. en J.G.G. Ledingham en D.A. Warrel -Oxford Textbook of Medi-cine, New York 1984.

Kook mee met May

Appelgebak

VOOR DE lekkerbekken hebben wij vandaag een recept voor een eenvoudig te maken en toch heerlijk appelgebak. U heeft hiervoor nodig:

Voor de vulling:
$^1/_2$ cup rozijnen
$^1/_2$ cup gehakte walnoten
$^1/_2$ cup suiker ($^1/_4$ witte, $^1/_4$ bruine)
1 eetlepel kaneel. Alle ingrediënten goed mengen.

Voor de cake:
2 cup meel
1 theelepel bakpoeder
1 theelepel baksoda
$^1/_2$ theelepel zout
$^1/_2$ cup plus 1 eetlepel boter
$^1/_2$ cup suiker
2 eiren
1 theelepel vanille extract
1 cup yoghurt op kamertemperatuur
2 appels, geschild en dun gesneden

U verwarmt de oven voor tot 375 graden F. Beboter een ringvorm van 23 cm doorsnee met een losse bodem. Zeef het meel met de bakpoeder, de baksoda en het zout. Klop de boter met de suiker tot een luchtige massa. De eieren één voor één toevoegen, dan de vanille en tenslotte het meel om beurten met de yoghurt. Eindigen met meel. Doe de helft van het beslag in de vorm en leg de gesneden appels er op. Strooi dan de helft van de vulling er over heen. De rest van het beslag er over smeren en dan de rest van de vulling zachtjes aandrukken. Bak de cake 40 tot 45 minuten gaar. Laat de cake dan 30 minuten op een rooster afkoelen in de vorm. Uit de vorm halen, verder laten afkoelen en daarna serveren. Geniet er van.

MAY

Geen gratie voor engelen des doods

Het hooggerechtshof van Oostenrijk heeft vrijdag in Wenen een streep getrokken onder een van de spectaculairste processen in de jongste geschiedenis van het land. Het hof bevestigde de veroordeling van vier verpleegsters die in het ziekenhuis Lainz in Wenen tientallen oude hulpbehoevende zieken hebben gedood.

De 'Engelen des doods', zoals ze bekend staan, werden schuldig bevonden tussen 1983 en 1988 patiënten met een overdosis medicijnen tegen suikerziekte en slapeloosheid te hebben geïnjecteerd of ze te hebben verdronken door hun water in de longen toe te dienen. De levenslange gevangenisstraffen tegen de 33-jarige Waltraud Wagner en de 30-jarige Irene Leidolf werden door het hof bevestigd, alsmede de 20 jaar gevangenisstraf tegen Stefanija Mayer.

Alleen van de 29-jarige Maria Gruber werd de straf verlaagd van 15 tot 12 jaar, nadat was meegewogen dat de vrouw in 1983 pas 20 jaar was en had gehandeld onder de invloed van haar oudere collega's. Wagner werd schuldig bevonden aan vijftien gevallen van moord en aan zeventien pogingen tot moord. Leidolf is verantwoordelijk gesteld voor vijf moorden en twee pogingen tot moord.

HET NEDERLANDSE koloniale verleden in Indonesië is beslist niet onberispelijk. Dat bleek onlangs weer bij het door Indonesië beëindigen van de Nederlandse ontwikkelingshulp. Over mensenrech-ten moest Nederland maar eens even een tijdje - in diepe schaamte over het verleden -de mond dicht gaan houden. Met name in de suiker - het witte goud- werd vroeger ten koste van de inlanders veel geld verdiend. Op Midden-Java draaien nog enkele suikerfabrieken uit de Nederlandse tijd. Een bezoek aan zo'n suikerfa-briek is alsof je in een tijdmachine bent gestapt, terug in de koloniale tijd. Nare gevoelens bij zo'n bezoek zorgen er voor, dat je blij bent als je het fabrieksterrein weer verlaten hebt. In de suiker lijkt er weinig veranderd.

In 'Gondang' is alles bij het oude gebleven...

Geen zoete gedachten bij Hollands suikerverleden

= door mr. Marius Bremmer =

EN WEER GING INDIË VERLOREN... 3

In Klaten, een stadje op Midden-Java, draait de suikerfabriek 'Gondang' volop. Het is een reusachtig bouwwerk, gelegen op een groot fabrieksterrein. Bij de ingang is een wachthuisje en een slagboom. Met de nodige omzichtigheid blijkt het mogelijk een rondleiding te krijgen. Na de nodige bureaucratische handelingen - het invullen van diverse formulieren in zoveel-voud - wordt ons een bewaker als rondleider toegewezen. 'Kijken met de ogen' is het motief, want werkelijk niemand in 'Gondang' spreekt een vreemde taal, laat staan Neder-lands. Onze rondleider is een korte, gedrongen gestalte met pet en zonnebril, werkuniform in donkerblauw-wit en legerlaarzen. Aan zijn riem hangt een wapenstok. Het hele produktieproces krijgen we te zien. Op lorries en over rails wordt het riet vanuit de dessa aangevoerd. Op een trans-portband van kettingen wordt het riet mechanisch gekneusd en met water besproeid. Daarna wordt het geheel geperst. Het suikerhou-dende sap, de melasse, gaat naar de kookketels, de rietpulp wordt in pakketjes afgevoerd. Dit hele proces wordt gaande gehouden door grote stoommachines. Manshoge raderen draaien door enorme bakken vet om het geheel gesmeerd te laten verlopen. Een onwaar-schijnlijke hoeveelheid personeel, zeker honderden mensen, begeleidt het produktieproces, waarbij op elke tien arbeiders ongeveer één gewapende en geüniformeerde opzichter is. Aan het eind van het versuikeringsproces worden door een sterk schokkende lopende band jute zakken gevuld en op grote oude weegschalen gewogen. Dit alles onder veel te veel lawaai en extreem hoge temperaturen. Kleine Javanen sjouwen de voor hun lichaamsbouw veel te zakken (van 50 kilo) op hun rug naar de naaisters. Het sluiten van de zakken is het enige vrouwenwerk in de fabriek. Tientallen vrouwen zitten gehurkt op de vele zakken te naaien. Onder voortdurend toezicht van bewakers worden de dicht genaaide zakken naar het magazijn getorst. Er zou eens iets gestolen kunnen worden.



De opzichter van de suikerfabriek 'Gondang' posseert fier in de houding bij het spoortje waarmee het suikerriet wordt aangevoerd.

CULTUURSTELSEL

Hoe ging het vroeger in de suiker? De suikergeschiedenis begint ongeveer bij het zogenaamde 'cultuurstelsel'. 'De Coloniën bestaan voor het Moederland en niet het Moederland voor de Coloniën!', zo was de leus in het begin van de negentiende eeuw. In de praktijk kwam daar echter weinig van terecht. In 1828 werd becijferd dat het Moederland in de negentiende eeuw al bijna 40 miljoen (toenmalige) guldens kwijt was. In 1830 ontwierp ene Johannes van den Bosch het 'cultuurstelsel', een plan dat hem later het Gouverneur-Generaalschap opleverde. Van den Bosch was van mening, dat naast de verplichte verbouw van koffie, ook suiker en indigo (een kleurstof) voor de staat moest worden verbouwd. De bevolking moest een vijfde van het vruchtbare land afstaan voor produktie ten behoeve van de Europese markt. In de kortste keren keerde het plan zich tegen de inlandse bevolking. De praktijk was droevig: vaak werd meer dan een vijfde van de grond opgeëist, het toegezegde 'plantloon' was te laag en werd slecht uitbetaald. Ook moest de bevolking voor het gebruik van de grond de zogenaamde 'landrente blijven betalen, men moest herendiensten blijven verrichten en de overheidsgaranties voor misoogsten werden niet nagekomen. Daar kwam nog van alles bij: Voor de bouw van suikerfabrieken waren stenen, pannen, bamboe en hout nodig. Later bleek dat deze materialen van de bevolking werden afgeperst. Zou dit ook gelden voor de fabriek 'Gondang' op Midden-Java, waar ik nu rondloop?

KRITIEK

Nieuwe wegen, bruggen en waterwerken leverden weliswaar ook voordelen op voor de bevolking, maar het voordeel was bovenal bij de Nederlanders. Doordat er in Indië iets meer geld bij de bevolking kwam, kon onder andere de export van Twentse textiel, de zogenoemde 'katoentjes' in gang worden gezet. Vanuit Indië kon tussen 1840 en 1874 gemiddeld ruim 22 miljoen gulden naar het Moederland worden overgemaakt. Per jaar werd gemiddeld 1 miljoen gulden aan 'cultuurprocenten' aan de Nederlandse bestuursambtena-ren uitgekeerd. In nog sterkere mate werd van het cultuurstelsel geprofiteerd door de eigenaars van de suikerfabrieken: meest Nederlanders, soms Chinezen. Winsten van enkele honderdduizenden guldens per jaar waren niet zeldzaam. Van den Bosch zelf kon suikerfabrieken oprichten op een privélandgoed nabij Buitenzorg, waar hij als Gouverneur-Generaal zetelde. De Nederlandse minister van Koloniën schreef aan Van de Bosch: 'Er bestaat bij de mensen op Java, ik bedoel bij de Europeanen, een gewetenloosheid in het beschikken over Javaans grond, arbeid, produkten, persoon en wat al meer die geen grenzen kent'. Beroemd is de kritiek van Multatuli in zijn 'Max Havelaar':'...Ik heb veel geleden. Ik geloof dat ik een roeping heb...Ik geloof dat God mij de kracht zal geven die te volbrengen......Die roeping is : de miljoenen mensen die gebukt gaan onder uitzui-ging, afpersing, knevelarij, roof en moord daarvan te verlos-sen...' Door de Suikerwet van 1870 was de schepping van Van den Bosch in 1890 geheel afgebouwd.

BELANGSTELLING

Tot de crisis in de jaren dertig van deze eeuw heeft de suiker formidabel gedraaid. In 1927 waren er op Java maar liefst 178 suikerfabrieken. Door ziektes en de concurrentie van bietsuiker zakte de markt in. Momenteel stelt de Indonesische overheid al het mogelijke in het werk om de produktie van de landbouwindus-trie op te voeren. Nadruk ligt daarbij op de suikerproduktie. Door de enorme bevolkingsgroei op Java is alleen al de eigen afzetmarkt sterk gestegen. Rond 1880 waren er op Java weer 55 operationele suikerfabrieken, waaronder dus 'Gondang'. Voor de modernisering van de sterk verouderde installaties en voor de bouw van nieuwe fabrieken is Indonesië aangewezen op het buiten-land. In 'Gondang' - bouwjaar 1867 - draait nog steeds de stoomma-chine uit die tijd. Die is gebouwd in Parijs, wat blijkt uit een glimmend gepoetst koperen bord.

GEVOELENS

Het volstrekt verouderde interieur in 'Gondang' geeft aan dat de produktie nog net zo gaat als onder de Nederlanders. Ik schaam me voor het feit, dat de Nederlanders hier vroeger ook zo als opzichters moeten hebben gelopen. De werkwijze van de huidige geüniformeerde en gewapende opzichters is natuurlijk regelrecht van de Nederlanders afgekeken. Alleen in Nederland zijn de arbeidsomstandigheden aanzienlijk verbeterd, in 'Gondang' lijkt alles bij het oude gebleven. Vermoedelijk is zelfs het lachen in de fabriek verboden, want de altijd goedlachse Javanen zijn onbewogen bij de komst van de buitenlanders. Ook op de 'admini-strasi' - stellig nog op Nederlandse leest geschoeid - blijft men zich bezig houden met de gegevens van de duizenden 'produktieme-dewerkers'. Dit aantal is inclusief de mensen buiten op het veld. Nu is 'Gondang' in handen van de staat. Westerse economen beweren dat dit soort fabrieken - net als in de koloniale tijd - de Javaan-se landbouwer nauwelijks voordelen biedt. Voor Nederland beteken-de de suikerproduktie zo veel, dat er gesproken werd van 'het witte goud'. De technische kanten van de produktie werden met alle zorgen omgeven. Daar getuigt een laboratorium in 'Gondang' wel van. Een rondleiding door dit laboratorium laat zien dat er na het vertrek van de Nederlanders echt niets is veranderd in 'Gondang': op een plankje staan nog de apothekerflessen met de plakkers 'Boorwater', 'Norm, 'Zwavel', 'Loodazijn' en ' Zwavelzuur'.

Uit plaatsvervangende schaamte ben ik blij dat ik het fabrieks-terrein weer kan verlaten. Ik kan me goed voorstellen dat Indone-sië nog steeds de wonden likt van het koloniale verleden. Maar het bezoek aan een fabriek als 'Gondang' laat ook wel zien, dat er op het gebied van mensenrechten niet veel verbeterd is. Maar goed, dat mag minister Pronk van Ontwikkelingssamenwerking niet meer zeggen. En ik vast ook niet... We zijn blij als we het fabrieksterrein weer hebben verlaten......

De suikerfabriek 'Gongdang' op Midden-Java: een reusachtig bouwwerk op een groot fabrieksterrein.



Drs. Stanley Inderson (vervolg van pag. 1)

vrees is volgens Inderson ongegrond, daar hij in zijn beleid juist een versterking van de extramurale zorg voorstaat ten koste van de intramurale zorg. Hij vindt de argumenten van de pas opgerichte vakbond tegen privatisering van de DSM niet valide. "Maar" zegt hij: "ik wil toch van deze gelegenheid gebruik maken om degenen die nu de verantwoordelijkheid hebben van de geestelijke gezondheidszorg - de overheid - op het hart drukken om nu in een vroeg stadium het proces van communicatie, het proces van informatieverstrekking en -verkrijging, het proces van dialogeren te op gang te brengen en de zaak niet op zijn beloop te laten, tot het te laat is". Dit is volgens Drs. Stanley Inderson nooit zijn strategie geweest. Conflicten, vindt Inderson, moet je proberen te vermijden, maar als die er eenmaal zijn moet je naar het conflict toegaan en niet het conflict naar je toe laten komen. De overheid, in dit geval de gedeputeerde met misschien een beetje 'push' van de minister, zal zeer assertief en zeer proaktief bezig moeten zijn.

"We hebben het hier in de eerste plaats over mensen, over patiënten en ik hoop, dat zowel de overheid als de werkers in het veld - die zich al dan niet hebben verzameld rondom de vakbond -, de discussie niet laten vertroebelen door belangen van de patiënten als banier te gaan voeren om eigen rechtspositionele regelingen te verkrijgen. De vakbond heeft echter het recht gehoord en nogmaals gehoord te worden".

Gezien uw persoonlijke betrokkenheid bij de psychiatrische patiënt, zou u binnen dit spanningsveld geen bemiddelende rol kunnen hebben?

"Jazeker, maar ik vind het op dit moment een beetje prematuur om mij met deze zaak te gaan bemoeien. Ik denk, dat hier een taak ligt voor de bestuurders, maar als zij een beroep op mij zouden doen ben ik steeds bereid..."

CRIMINEEL

Inderson zou het crimineel vinden, indien de psychiatrische patiënten en gehandicapten de dupe zouden worden van een conflictsituatie tussen DSM en Capriles Kliniek. "Het is een historisch feit, dat de 'gehandicapten' steeds de dupe worden van de machinaties en intriges van de zogenaamde 'gezonden'. Ik zou dat bijzonder jammer vinden, want ik heb een speciale sympathie voor psychiatrische patiënten. Waarschijnlijk omdat ik mij er ook van bewust ben, dat ik ook een afwijkende verbeelding -een ongekamd denken - heb, waar ik trots op ben. Een neiging om het 'normale' niet à priori voor normaal te nemen. Ik ben anti-positivist en heb daarom als leefregel niet het Descartesiaanse: 'cogito ergo sum' (ik weet dus ik besta), maar het Augustiniaanse: 'dubito ergo sum' (ik twijfel, daaraan ontleen ik mijn 'droit d'être'). Wat dat betreft ben ik mijn eigen priester en mijn eigen ketter. Mijn eigen communist en mijn eigen afvallige. Mijn eigen rechter en mijn eigen moordenaar. Ik heb daarom altijd met veel genoegen in de Capriles Kliniek rondgelopen en ik heb mij er altijd zeer op mijn gemak gevoeld. Ik kijk ook nooit achterom als ik in de Capriles Kliniek loop. Dat hoeft ook niet, omdat ik geen rugdekking nodig heb, terwijl je die in de 'gezonde' wereld wel hebt. Daar heb je wel de neiging om steeds achterom kijken, want er zijn altijd sluipschutters! Dat gevoel heb ik bij de psychiatrische patiënten niet. Ik voelde mij daar één met de mijnen en in die zin ben ik ook 'psychiatrische patiënt'. Mag dat...? Ik ben blij, dat ik die compassie heb, dat medemenselijke gevoel".

" Mijn beleid is er op gericht geweest om de kloof tussen de Kliniek en de Maatschappij zoveel mogelijke te versmallen en de interaktie tussen deze twee te bevorderen. Waar ik mij steeds aan geërgerd heb bij Capriles Kliniek is het feit dat het personeel haar licht steeds onder de korenmaat verborgen probeert te houden. Er gebeuren ontzettend veel positieve dingen in de Capriles Kliniek, die niet naar buiten komen. Men moet de gemeenschap juist informeren over deze positieve dingen. Dingen waarmee de gemeenschap zich ook kan identificeren".

KEUKEN

"Ik wil hier specifiek noemen het 'Keukenproject'. Het lag in mijn bedoeling om de keuken te renoveren en om te bouwen tot een restaurant/kantine, waar het personeel, maar ook de patiënten hun maaltijden zouden kunnen helpen klaarmaken en nuttigen. Dus de keuken als 'sociaal-hart' van de Capriles Kliniek. In het weekend zouden familieleden ook kunnen mee-eten en ook het grote publiek tegen een zekere betaling. Op die manier kan ook een integratie van de kliniek en de gemeenschap bewerkstelligd worden. De keuken heeft dan een zorginhoudelijke functie naar de patiënten toe, namelijk het sociaal functioneren van de patiënt te helpen optimaliseren. De Capriles Kliniek droeg zeker mijn volle genegenheid. Maar ook in het Algemene Ziekenhuis en de Bejaardentehuizen ging ik de mensen opzoeken. Gewoon even groeten, verder had ik geen boodschap voor ze, want ik ben geen dokter. Maar je merkt, dat de mensen dit erg op prijs stellen.

"Mensen begrijpen best wel, dat een oplossing voor hun problemen niet zomaar voor het grijpen ligt, maar men moet zien dat je solidair bent, dat je meeleeft, dat je helpt zoeken naar die oplossing. Deze opstelling komt voornamelijk ook door mijn vorming. Ik heb namelijk 'Radicale Criminologie' gestudeerd. Dat wil zeggen, dat je er niet van uit gaat, dat mensen criminelen worden door lichamelijke afwijking, door gebrek aan familie, aan scholing e.d. Maar dat als mensen in criminaliteit vervallen, dit een heel proces is. Een interaktieproces en ook een struktureel proces, waar de hele struktuur van je samenleving medeschuldig aan is. Het belangrijkste van deze stroming is de wijze waarop je conflicten wil benaderen. Je gaat namelijk niet uit van een 'consensus', maar van 'dissensus', waarbij je altijd vraagtekens zet bij de heersende waarden en normen van de samenleving. Hierdoor kom je tot een bepaalde vorm van oplossing. Het oudtestamentische 'tsedeka' ofwel gerechtigheid is hierbij het sleutelwoord. Door deze opstelling naar de mensen toe geven die op hun beurt ook hun medewerking. Het is een reciprocerend proces. Je identificeert je met de mensen en de zij gaan zich identificeren met het werk wat je doet. Hierdoor heb ik ook die medewerking gehad van de professionelen: mijn diensthoofden en werkers in het veld. Dat zogenaamde succes van mij zou niet hebben kunnen bestaan zonder hun medewerking en volledige inzet".

ARBEIDER

"Om goed te kunnen funktioneren als minister moet je hard werken, moet je arbeider zijn. Je moet houden van werken, dat is alles. Je moet je werk doen en je moet je ervan bewust zijn dat je een verantwoordelijkheid draagt. Dus je hebt een voorbeeldfunktie en je moet werken! "Ik weet niet zo goed wat een politicus is. Dagelijks hoor ik mensen schreeuwen, dat zij politicus zijn maar zij begaan de grootste stommiteiten, in mijn ogen dan.

Politiek heeft te maken met wie wat krijgt en op welk ogenblik. In het hele spel van politiek is het belangrijkste criterium, of je het nou slecht of goed doet: het aantal stemmen dat je krijgt. Het volk beoordeelt jou. Veel mensen, de meeste politici, mogen blij zijn dat: politiek, het minister-zijn, het gedeputeerde-zijn, nog de enige overgebleven gebieden zijn, waar je geen opleiding en/of diploma voor nodig hebt. Ik denk, dat ik zelf meer manager ben geweest dan politicus.

Euthanasie vaker aanvaard in VS

Er is toenemende steun voor **euthanasie** in de Verenigde Staten. Deze trend zal leiden tot nieuwe pogingen deze vorm van levensbeëindiging in enigerlei vorm een wettelijke basis te geven. Dit staat in een dinsdag gepubliceerd onderzoek.

Onderzoekers van de Harvard-school voor gezondheidszorg in Boston zeiden dat de trend blijkt uit een recent gehouden peiling onder 1.004 mensen en uit het bestuderen van overzichten van de openbare mening in het jongste verleden.

"In 1950 vond maar 34 procent van de Amerikanen dat artsen toestemming moeten hebben om het leven te beëindigen van patiënten met ongeneeslijke ziekten, als die en hun verwanten daar om vroegen", aldus de onderzoekers. In 1991 was het aantal voorstanders van euthanasie gestegen tot 61 procent.

Het onderzoek is afgedrukt in het jongste nummer van de Journal van de American Medical Association.

Hanen, kieken en kiekentjes ..

Wat woorden ons zeggen



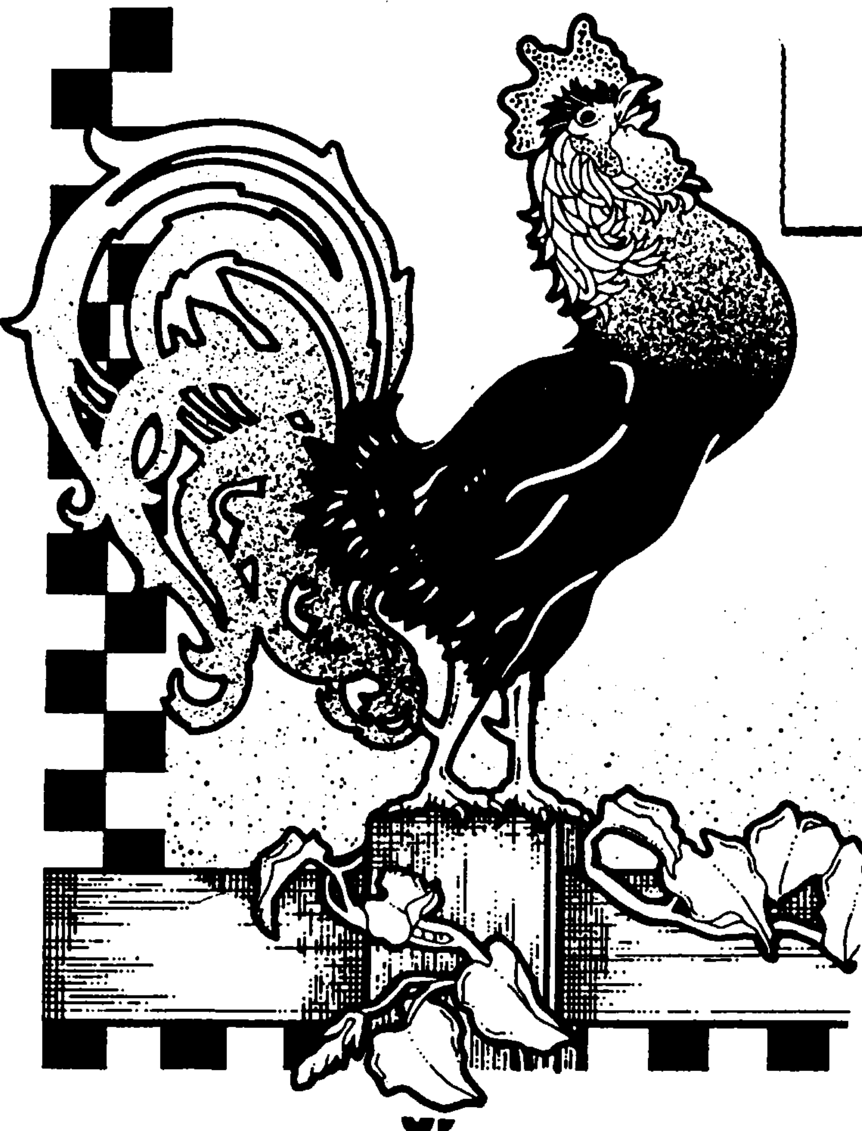
=door Cor Swanenerg=

AL IN DE ZESTIENDE eeuw zou Henri IV (Henry le Grand) gezegd hebben: 'Je veux qu'il n'y ait si pauvre paysan en mon royaume qu'il n'ait tous les dimanches sa poule au pot' (Hardouin de Péréfixe). Of dit ook gegolden heeft voor de keuterboertjes van Brabant, is moeilijk vast te stellen, maar onwaarschijnlijk is het op zijn minst: hier zegt men immers: *als de boer kip eet, dan is de boer ziek of de kip.* Dat de kip reeds lang het boerenerf bevolkt, is zeker. Al op het spreekwoordenschilderij van Pieter Brueghel (±1560) staat de *hennepnutter* afgebeeld. Een *hennepnutter* is een persoon die kennis van en liefhebberij in kippen heeft. Zo'n figuur wordt ook wel *hennenpriester* genoemd.

Etymologisch gezien zijn de woorden hen en haan natuurlijk verwant. Franck-Van Wijk's woordenboek geeft onder *hen* het Middelnederlandse *henne* en *hinne*. Het Oudhoogduitse *henna* en het Angelsaksische *henn* met de toevoeging: "van *haan* gevormd".
Bij *haan* staan dan o.m. het Middelnederlandse *hane* het Oudhoogduitse *hano*, het Oudfriese en Angelsaksische *hano* en het Gothische *hana* vermeld. Bovendien wordt de verwantschap met Iers *canim* en Latijn *cano* ('ik zing') aangestipt.
Het woord *kip* in de betekenis hoen wordt volgens het Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche Taal al gebruikt sinds Kiliaen (1528-1607) en is in oorsprong een lokroep: vgl. Beiers *zib zib!* en Kleinrussisch cip cip. (In Brabant roept men de hennen nu nog met *kiep kiep of tiet tiet!)*
Het Papiamentse *gai* is zowel voor het dier als voor het geweer van toepassing en *galiña* betekent kip, hen of meisje, zo leert Dijkhoff ons. Het Spaanse woord voor kip is *gallina* en de Spaanse haan heet *gallo.* Portugees klinkt vrij soortgelijk met *galinha* en *galo.* Als we dan nog even naar het Engelse pluimvee kijken, komen we natuurlijk in de *hen* een oude bekende tegen, *the cock* (voor male domestic fowl) gaat terug op Oldenglish *cocc* en is wellicht afgeleid van de roep *cok cok* (zoals die ook in Causer's Nun's Prest's Tale gegeven wordt). *Cock* werd ook volgens Onions' Dictionary of English Etymology "reinforced in the Middle Ages by (Old-) French *coq.*" *Chicken komt volgens deze autoriteit van Oldenglish cicen:* ('corresponding synonymous forms are i.a. Middle-Dutch *kieken.* Dutch *kuiken.* Low-German küken and German küchlein.')

KIEKJES

Kiekjes en *kiekentjes* wordt nu vooral nog in het zuiden, met name in Belgisch Brabant gehoord.
Indachtig haantje de voorste beginnen we met de mannelijke kip in de metaforiek: *'n goeie haan wordt niet vet* (gewicht draagt niet bij tot viriliteit); in het zuiden zegt men: *er kan geen haan gelubd worden of hij is erbij* met de betekenis dat bedoelde persoon altijd van de partij is wanneer er iets te beleven valt, hoe belangrijk die gebeurtenis verder is (*gelubd*) — gecastreerd).
Evenals de Duitsers *(Wenn der Hahn kräht auf dem Mist, andert sich 's Wetter, oder es bleibt wie es ist) hebben wij een komische weerspreuk waarin de haan victorie kraait: kraait de haan 's avonds, dan is uw lot, morgen mot of de haan kapot.* (mot=mist).
Kinderen die nieuwsgierig vragen wat de pot schaft, krijgen wel het plagende antwoord: *een hanne-ei! Herfsthaan* is de schimpende benaming voor een wat trotse, oude charmeur.
Dan is er nog de volkse boerenwijsheid: *koeien moet men oude hebben en kippen jonge* (die presteren in melkgift en eierproductie). *Die zal nog met de oude hennen de mand ingaan,* zegt men van een vrouw die geen vrijer meer zal kunnen krijgen: *'n Goeie hen duikt wel,* wordt volgens Nol van Roessel spottend gebruikt voor een kleine man die een grotere vrouw getrouwd heeft. *Iets moeten wat de hennen niet kunnen,* betekent dat men moet plassen en *twee hennen op één nest accorderen niet* houdt een advies in tegen het inwonen bij de ouders.



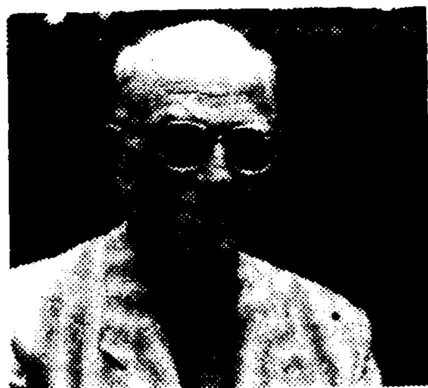
"Voel zelf eens wat een carapatiënt voelt". Dat is de titel van de nieuwe campagne van het astma fonds. In tv-spots en op affiches wordt de niet-patiënt geconfronteerd met verstikking door een hoofdkussen en verdrinking. Benauwdheid, angst en snakken naar lucht: Daarmee moeten carapatiënten dagelijks leren leven, zo luidt de boodschap.

Broeikaseffect moet nú bestreden worden

VOLGENDE MAAND wordt in de Braziliaanse stad Rio de Janeiro de VN-conferentie over milieu en ontwikkeling (UNCED) gehouden. Met zestigduizend deelnemers belooft deze conferentie de grootste vergadering aller tijden te worden. Het is de bedoeling dat er onder meer een wereldklimaatverdrag ondertekend wordt dat het broeikaseffect en de aantasting van de ozonlaag moet beteugelen. In zijn boekje Global Warming: *Who is taking the heat?* zet Gerald Foley alle feiten en wetenschappelijke onzekerheden rond het broeikaseffect nog eens nuchter, overzichtelijk op een rijtje. Aan hetgeen iedereen zo langzamerhand wel weet, voegt hij de Noord-Zuid-dimensie toe.
Foley schetst het dilemma waarvoor ontwikkelingslanden staan: ze zijn het meest kwetsbaar voor temperatuur- en zeespiegelstijgingen en de toenemende instabiliteit van het weer (cyclonen, droogtes, hittegolven, overstromingen), maar het minst toegerust om maatregelen te nemen. Bovendien willen zij zich economisch ontwikkelen. Zonder een hoger energieverbruik - en dus een grotere bijdrage aan het broeikaseffect - is dat onmogelijk. Ze zijn bang dat de rijke industrielanden, die zij verantwoordelijk achten voor het overgrote deel van de broeikasgassen, het broeikaseffect als argument gebruiken om hun weg naar ontwikkeling te blokkeren.
Foley gaat uit van de meest recente bevindingen van het Intergovernemental Panel on Climat Change (PCC). Bij het werk van deze club, die is opgezet door het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP) en *World Meteorological Organisation,* zijn zo'n duizend wetenschappers betrokken. Zij leveren de wetenschappelijke gegevens op grond waarvan de onderhandelingen over het wereldklimaatverdrag gevoerd worden. Wetenschappelijke zekerheid over het broeikaseffect bestaat er nog steeds niet. Voor het onderzoek zijn zogenaamde General Circulation Models ontwikkeld. Zij verdelen de aarde en de atmosfeer in driedimensionale blokken en kunnen zo berekenen hoe de temperatuur, wind, vochtigheid en andere weers- en klimaatsaspecten veranderen als er meer broeikasgassen in de atmosfeer komen. Omdat er gigantische hoeveelheden data moeten worden ingevoerd, kunnen alleen de grootste supercomputers werken met deze modellen, die weliswaar heel ingewikkeld maar ook nog heel onvolkomen zijn. Ze zijn bijvoorbeeld nog te weinig gedetailleerd (ze werken met grids van 300.000 vierkante kilometer). Over allerlei terugkoppelingsmechanismen, die het proces zouden kunnen versnellen dan wel afremmen, bestaat nog veel onduidelijkheid. Het gaat daarbij vooral om de rol van wolken, oceanen en vegetatie. Maar volgens het IPCC gaat de discussie niet meer over de vraag *of* er sprake is van opwarming van de atmosfeer, maar over de omvang, het tempo en de gevolgen.
Het grote probleem is dat het te laat is om het broeikaseffect af te remmen als we volstrekte zekerheid willen hebben over de effecten. Daarom moeten er nu al maatregelen genomen worden. Foley vergelijkt het met het betalen van een verzekeringspremie. Een brandverzekering sluit je ook af zonder dat je er zeker van bent dat je huis afbrandt, een schip verzeker je ook voordat het gezonken is en militaire uitgaven worden ook verdedigd met argumenten dat het een soort verzekering is tegen dreigingen vanuit het buitenland.

Ziek en Gezond

Bloedvaatvernauwing in benen



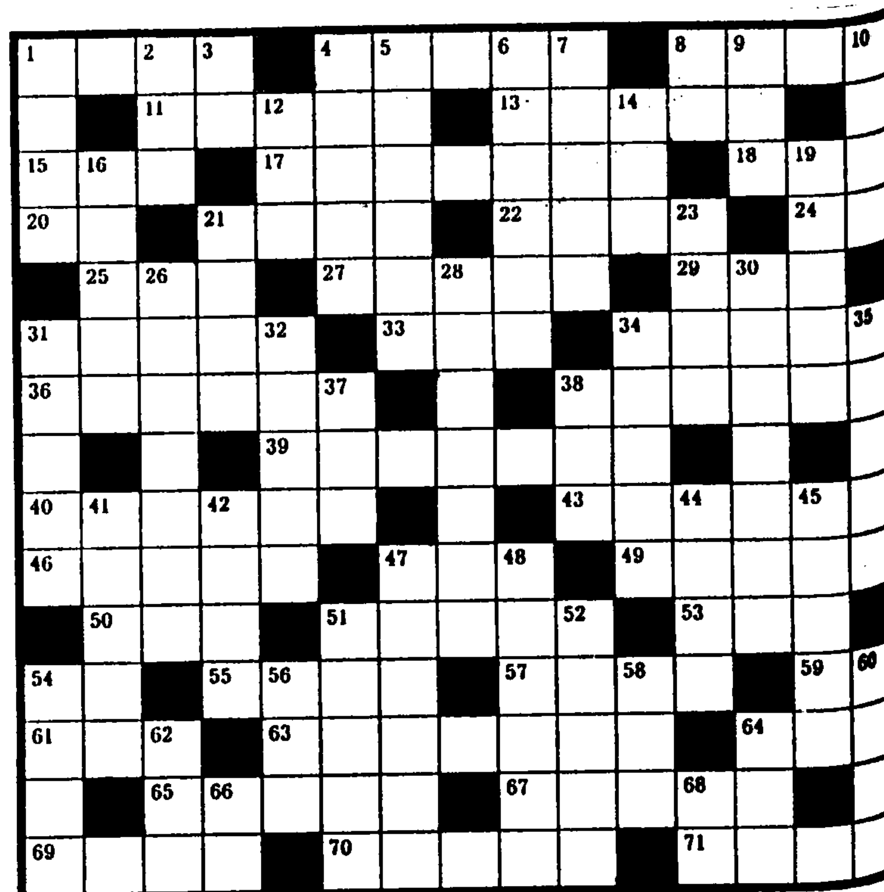
= door dr M. de Grood =

ER ZIJN HEEL wat oorzaken, waardoor het lopen op oudere leeftijd moeilijker kan worden. Er kunnen gewrichtsafwijkingen ontstaan, door gebrek aan bepaalde vitamines of suikerziekte kan het zijn, dat de benen minder krachtig worden. De oorzaak, waarover ik het nu wil hebben, is er een die veroorzaakt wordt, doordat de bloedvoorziening van de benen te wensen overlaat.
Om te kunnen bewegen, hebben de spieren, ook van de benen, volop zuurstof nodig. Deze zuurstof wordt aangevoerd door het slagaderlijke bloed. Laat de toevoer te wensen over, dan kan het zijn, dat de spieren hun functie niet meer kunnen vervullen en er treden stoornissen met het lopen op.
U zult begrijpen, dat deze stoornissen voornamelijk optreden bij mensen, die een vaatziekte hebben. Vaatziekten treden op door veranderingen in de bloedvaatwand, waardoor er minder bloed kan passeren dan we nodig hebben. Die veranderingen bestaan in een verdikking van de bloedvaatwand. Bij mensen met een hoge bloeddruk ontstaan er in de middelste laag van de bloedvaatwand littekens en verdikkingen, bij suikerziekte en aderverkalking hopen zich in de bloedvaatwand vetten op, die verkalken (aderverkalking).
Deze vernauwingen zitten meestal op meerdere plaatsen in de slagaderen naar het been: nog in de buik, in de liesslagader, de bovenbeens- of de knieslagader.

PIJN

De aandoening bestaat in het begin in een soort krampachtige pijn in het been, die met lopen optreedt. Sta je even stil, dan gaat de pijn weer over. Bekend is het verhaal van het oude heertje, wat steeds op zijn wandeling stil blijft staan bij de etalages met mooi damesondergoed, niet omdat hij zo nieuwsgierig is, maar omdat hij door de pijn niet verder kan.
In een volgend stadium willen zijn voeten niet meer warm worden. In het derde stadium ontstaan echte doorbloedingsstoornissen, waardoor tenen afsterven of zelfs een voet of onderbeen verloren gaat.
Het is vanzelfsprekend, dat de arts er alles aan zal doen om zijn patiënt niet in dit laatste stadium terecht te laten komen. Het is vooral van belang, dat de ziekte, die aan de vaatstoornis ten grondslag ligt, snel en afdoende behandeld wordt. Ik zie in mijn omgeving nogal eens mensen van zo rond de zestig, die deze klachten verwaarlozen tot ze merken, dat een teen blauw wordt en geamputeerd moet worden.
Vooral suikerziekte kan op oudere leeftijd met weinig symptomen verlopen en pas worden ontdekt, als de vaten naar het been hebben geleden.
Er worden in het alternatieve medische circuit nogal eens middelen gebruikt zoals de enzym- en de chelatietherapie. Deze behandelingen hebben geen enkel effect, althans wetenschappelijk is dit nooit bewezen en wel zie je de onaangename gevolgen als de patiënten te laat bij de juiste behandelaar komt.
Zijn de vaten sterk vernauwd, dan zijn er wel chirurgische mogelijkheden. Op de eerste plaats is het soms mogelijk de vernauwing op te heffen. Op de tweede plaats is het mogelijk om een zg by-pass te maken, dat het bloed via een omweg toch op de juiste plaats terecht komt. Ook is men al bezig dit soort vernauwingen met behulp van laserstralers, die de vaten worden gebracht, op te lossen. Tenslotte kan met behulp van vaatcatheters bepaalde stoffen, die de vernauwing oplossen, inbrengen.
Maar de voornaamste boodschap is: ga op tijd naar een arts met dit soort beenklachten!

KRUISWOORD PUZZEL



HORIZONTAAL: 1. Plaats in Frankrijk; 4. Welpenleidster; 8. Plaats in Gelderland; 11. Godsdienstleraar; 13. Werkend beginsel; 15. Uitroep; 17. Europese Atoomgemeenschap; 18. Uitroep ter aansporing; 20. Oosterlengte; 21. Graansoort; 22. Opgooi; 24. Tot en met; 25. Honingdrank; 27. Versterkt deel van de voorsteven van een schip; 29. Hoger Beroepsonderwijs; 31. Plaats in Australië; 33. Jongensnaam; 34. Oude Duitse munt; 36. Schandelijk; 38. Muziekterm; 39. Vertragingsmiddel; 40. Rangtelwoord; 43. Populair; 46. Bijwoord; 47. Masker; 49. Vreemde munt; 50. Bergweide; 51. Deel van een effect; 53. Biljartstok; 54. En dergelijke; 55. Gebrek; 57. Kras; 59. Tegenover; 61. Rivier in Schotland; 63. Plaats voor eregasten; 64. Plooisel; 65. Indonesisch eiland; 67. Tuinkamer; 69. Verpakkingsmiddel; 70. Patiënt; 71. Wild zwijn.

VERTIKAAL: 1. Aanduiding van het miljardste deel; 2. Onverbloemd; 3. En anderen; 4. Misvatting; 5. Soort brandewijn; 6. Stukken hout; 7. Welzijnswerker; 8. Niet door twee deelbaar; 9. Europeaan; 10. Plaats in Noord Holland; 12. Meisjesnaam; 14. Plaats in Duitsland; 16. Van een bepaalde houtsoort; 19. Optocht; 21. Grieks voorvoegsel; 23. Fijngesneden tabak; 26. Deel van een nalatenschap; 28. Onbepaalde hoeveelheid; 30. Schande; 31. Cirkusruimte; 32. Sportterm; 34. Aanstonds; 35. Reisweg; 37. Afgemat; 38. Vogeleigenschap; 41. Turks decreet; 42. Halfgodin; 44. Vastgestelde hoeveelheid; 45. Planeet; 47. Meelfabriek; 48. Somber; 51. Deel van Oostenrijk; 52. Rivier in Afrika; 54. Azijn; 56. Water in Utrecht; 58. Ten; 60. Cafébediende; 62. Kunstprodukt; 64. Vreemde munt; 66. Evenzo; 68. Muzieknoot.

WINNAAR VORIGE WEEK

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

A. Figaroa
Isaac-Wagennakerstr # 11
San Nicolaas - Aruba

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:
AMIGOE PUZZEL
Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Kettingbrief; 7. Operator; 8. Snel; 10. Stamvader; 12. Erg; 13. Appelmoes; 14. Ace; 15. En; 16. Opsturen; 18. Om; 19. Nat; 21. Via; 24. Grondregel.

VERTIKAAL: 1. Klokslag; 2. Toehappen; 3. Ida; 4. Grondmonster; 5. Eindexamen; 6. Slagpen; 9. Erfstuk; 11. volkomen; 15. Enig; 17. Na; 20. Tik; 22. Ar; 23. Te.